

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Petronio, Episcopo Conf. Bononiæ In Italia. Commentarius Prævius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

DE S. PETRONIO, EPISCOPO CONF.

BONONIÆ IN ITALIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ I. S. Petronii apud martyrologos et veteres scriptores mentio, et natales.

CIRCA ANNUM
CCCL.
Sancti.

Illustrem Bononiensium præsulē juxta ac patronum S. Petronium, de civitate sua, si quisquam alius, optime meritum, a generis claritudine, doctrina, virtute, miraculis, rebusque præclare gestis, cum martyrologi, tum scriptores alii impense laudarunt: ab illis exordium facio. Martyrologium Usuardi Florentinum ad diem 4 Octobris ita habet: Item S. Petronii, episcopi et confessoris. Usuardinum Greveni: Item, Petronii, episcopi Bononiensis et confessoris, qui Vitas Patrum conscripsisse fertur. Idem Molani, anno 1385 typis editum: Bononiæ sancti Petronii, episcopi et confessoris. Germanicum, Canisio vulgo adscriptum: Item S. Petronii, Bononiensis episcopi et confessoris, qui natione Græcus, imperatorio stemmate oriundus, Græcis Latinisque litteris apprime imbutus, in aula Theodosii II, cujus gener erat, spectatissimus, orationi et elemosynis se dedit: post Arianae hæreseos causa Romam venit, a Pontifice episcopus consecratus, Bononiam missus est; ubi populum verbo et exemplo fideliter pavit, et post laudabilem vitam obdormivit in pace. Constantius Felicius: Petronius, episcopus Bononiensis, cujus festum solemne et tutelare est. Floruit tempore Theodosii II. Galesinius: Bononiæ sancti Petronii, episcopi et confessoris, ab adolescentia, in monachalis vitæ institutis, doctrina, sanctitate et miraculis clarissimi. Martyrologium Romanum: Bononiæ S. Petronii, episcopi et confessoris, qui doctrina, miraculis et sanctitate claruit.

tum apud
nonnullos

2 Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ: Petronius, Petronio patre, prætorii præfecto, Constantinopoli natus, moribus et litteris egregie excultus, a Theodosio juniore imperatore ad Cælestinum Papam adversus Nestorium, patriarcham Constantinopolitanum hæreticum, legatus mittitur. Quo tempore, cum Bononienses Romam ad episcopum deprecandum venissent, Pontifex a B. Petro Apostolo in somnis admonetur, ut, mortuo Felice, eum Bononiæ episcopum consecraret, qui ab imperatore propediem ad se legatus mitteretur. Quare Petronius, etsi invitus, a Pontifice episcopus ordinatus, Bononiam venit; ubi, reliquiis Arianorum dissipatis, multas per urbem parochias instituit: templa plura, in quibus S. Stephani protomartyris, ædificavit cum cœnobio. Vitam, SS. Martinum Turonensem, et Eusebium Vercellensem imitatus, cum monachis ut plurimum duxit. Constantinopolim ad imperatorem profectus, multa inde Sanctorum reliquias, in iis, S. Floriani et sociorum martyrum, S. Hadriani et Nataliæ uxoris, Bononiam detulit. Demum multis pro ecclesia sua laboribus perfunctus, multisque claris miraculis (in quibus mortuum, qui, dum S. Stephani templum construeretur, casu columnæ marmoreæ oppressus, interierat, ad vitam revocavit) cessit e vita iv Nonas Octobris anno salutis ccccl. Theodosio et Valentiniano imperantibus. Cujus corpus in æde S. Stephani conditum est.

martyrologos.

3 His etiam plura Constantinus Ghinius in Sanctorum canonicorum Natalibus scribit: Bononiæ, inquit, S. Petronii, episcopi et confessoris, qui doctrina, miraculis et sanctitate claruit. Hic Constantinopoli, illustri Petronio (qui præfecturam prætorii gessit) patre natus, humanis ac divinis, Græce et Latine, doctrinis eruditus, pietate et devotione insignis; Ægypti monachos et Hierosolymæ sacra redemptionis loca invisit. A Theodosio

Romam ad Cælestinum Papam contra Nestorium missus, ab eodem summo Pontifice, nutu divino, post S. Felicem Bononiæ datus fuit episcopus: fæces Arianae hæresis in ea civitate extinxit, ecclesias, a barbaris devastatas, restituit, ac de novo construxit, et sacris reliquiis, a Constantinopoli, aliisque locis allatis, ditavit, ac civitatem munivit. In ecclesia S. Stephani memorias et locorum Terræ sanctæ nomina expressit; clerum ampliavit et regulariter vivere docuit. Fabrum (columna super se decedente) extinctum oratione a mortuis suscitavit, ac multa alia mirabiliter gessit. Tandem morbo correptus, obitum sibi instare cognoscens, clericos suos ad se vocans, eisque Ecclesiam et fidem Orthodoxam commendans; Deum sancte precatus, migravit ad cælum, forte anno cccclxi. Corpus, in eadem ecclesia S. Stephani sepultum, post mortem etiam miraculis coruscavit: ejusque nomini augustissimum templum, ac canonicorum collegium dicatum est et advocatus et patronus civitatis et populi Bononiensis devotissime honoratur. Sed hos ex martyrologis produxisse sufficiat.

4 Ex antiquis vero scriptoribus, qui S. Petronii non sine laude meminerunt, agmen ducat S. Eucherius Lugdunensis episcopus; is in egregia illa, quam ad Valerianum de mundi contemptu dedit, Epistola, exempla summorum virorum, qui, spreis dignitatibus opibusque sæculi, ad cælestis regni militiam se contulerunt, nepoti suo imitanda proponit; atque inter hos SS. Hilarium et Petronium hunc laudat in modum: Hilarius nuper, et in Italia nunc antistes Petronius, ambo ex illa plenissima, ut aiunt, mundana potestatis sede, unus in religione, alter in sacerdotii nomen ascendit. S. Prosper Aquitanus in Chronico ad consulatum Merobaudis et Saturnini: Petronius, Bononiensis episcopus, vir studii et sanctitate clarus moritur. Si tamen locus hic vere est Prosperi; nec enim hæc in Prospero apud Pithæum, aliosque leguntur; nec his conscribitur, ut suo loco dicitur, S. Petronius e vita discessit; nec denique in hunc errorem S. Prosperum, Sancto nostro supparem, impigisse, credibile est.

tum scriptores

5 Gennadius in Catalogo illustrium virorum: Petronius, Bononiensis ecclesiæ Italiæ episcopus: vir sanctitate vitæ et monachorum studiis ab adolescentia exercitatus: scripsisse putatur Vitas patrum Ægypti monachorum, quas velut speculum ac normam professionis suæ, monachi amplectuntur. Legi sub ejus nomine de Ordinatione episcopi, ratione et humilitate plenum, tractatum: quem lingua elegantior ostendit non ipsius esse: sed, ut quidam dicunt, patris ejus, eloquentissimi et eruditissimi in litteris secularibus viri: et credendum: Nam præfectum prætorio se fuisse, in ipso tractatu designat. Moritur Theodosio, Arcadii filio, et Valentiniano regnantibus. Floruit Gennadius sub finem sæculi quinti, Ecclesiam moderante Gelasio I. Gennadius sæculo ix secutus est Ado, archiepiscopus Viennensis in Chronico, Etate sexta, ad annum 425 ita scribens: Petronius, Bononiensis episcopus Italiæ, vir sanctitate vitæ et monachorum studiis ad adolescentia exercitatus, cujus pater Petronius, præfectus prætorii, vir secularibus litteris eruditus, moritur: nimirum inter annum 425 et 432, ut Ado definit. Similiter et sæculo duodecimo Honorius, Augustodunensis ecclesiæ presbyter lib. de Luminaribus Ecclesiæ, sive de scriptoribus ecclesiasticis: Petronius, Bononiensis ecclesiæ episcopus, vir sanctæ vitæ et monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsit Vitas Patrum Ægypti

antiquiores
mentio.

F

A Ægypti monachorum : floruit sub Theodorico. Vincentius Bellovacensis, sæculi xiii scriptor, lib. xx cap. 23 alterius libri, partim soluto, partim stylo ligato, velut a S. Petronio compositi, meminit; verum de hoc alibi.

et Acta

6 Atque hæc quidem sunt antiquiorum scriptorum de S. Petronio testimonia: exstat vero ejus Vita apud Sigonium lib. 1 de Episcopis Bononiensibus, quam, teste Argelato in Monito ad vitam S. Petronii, ex probatis auctoribus, et vetustis monumentis se excerpisse, professus est (Sigonius) et edita primo fuit in Officio a Gabriele Palæoto, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinali (qui anno 1566 Bononiensem cathedram adiit) restituta: deinde eam Laurentius Surius in Vita Sanctorum recudit ad diem iv Octobris. At illam, Sigonii quidem nomine editam, sed a Galesinio conscriptam, non solum Surius asserit, sed et ipse Galesinius in Annotatis ad diem iv Octobris: Nos, inquit, vitam illius (S. Petronii) scripsimus, quæ apud Surium extat, Sigonii nomine. Alter præterea in vitam S. Petronii commentarius Bononiæ apud monachos S. Stephani fuit asseruatus, quem Sigonius lib. 1 de Episcopis Bononiensibus ad annum 429 antiquissimum appellat. Chronici illum nomine indigat Antonius Casalius in Opere suo Italico, quod Nova Jerusalem inscribitur; incipitque his verbis: In exordio, ut ibidem cap. 2 ait. Sub finem vero cap. 4 binos ex illo descriptos textus exhibet; quorum alter ita sonat: Illo vero egrediente de navi; ecce adsunt legati, quos Papa miserat sibi, quatenus eum reverenter et cum honestate deducerent ad Lateranense palatium. Securum namque præstolabatur adventum ejus. Alter vero sic: Cumque servus Dei Petronius palatium ingrederetur, illico Cælestinus Papa gaudio repletus est valde, et gratanter eum suscipiens, præcepit illum hospitare prope se in palatio, omniaque necessaria abunde sibi largiri jussit.

duplicia.

7 Tertium textum, ex eodem fonte derivatum, ad calcem cap. 3 exhibet: Qui cum appropinquaret suæ diœcesi, omnis civitas gaudio coronatur. Turba vero utriusque sexus in laudibus et hymnis spiritualibus se prorumpunt, et non cessant laudare Dominum, qui talem et tantum sibi contulit Pastorem et Patrem. Alii insuper passim apud Casalius textus occurrunt, quos ex eodem, ut vocat, Chronico descriptos, Operi suo idem auctor inseruit. Servatur et in Museo nostro S. Petronii Vita, cui non modo initium idem est, verum etiam in qua idem textus verbis visdem expressi leguntur, ut nullus dubitem, quin hæc illius apographum sit, quamquam satis vitiose descriptam. Ætatem porro suam, qui eam conscripsit, in Epilogo prodit his verbis: Nos igitur, fratres, præsentis diei solemnitatem, in qua egregius pater noster Petronius animam cælo feliciter reddidit, devotissime celebrare studeamus, ejusque venerabili ac preciosissimo corpori annualliter occurramus. Unde liquet, non ante inventum S. Petronii corpus, vitam illam fuisse exaratam; id est, non ante annum 1141. Pullienus de Vita S. Petronii pag. 9 Bononiense Chronicon, cui Sancti nostri Vita inserta est, a patre quodam Benedictino anno 1180 die 13 Novembris absolutum scribit, quod in ipso codice exaratam verosimillime invenit. Itaque non magnæ auctoritatis esse hæc Acta, me etiam tacente, consequitur, maxime cum antiquiora monumenta, quæ certam fidem faciunt eorum, quæ narrat, non habeantur. Hæc de Actis; ad Sancti natales me convertio.

Natus est verosimillime Petronio patre,

8 S. Petronium, Petronio patre natum esse, tum Galesinius, tum auctores ceteri passim aiunt. Ita de illius natalibus in Notis ad Martyrologium Romanum Baronius scribit: Petronii genus indicat Gennadius, dum ait, ejus parentem, Petronium quoque dictum, prætorii præfecturam administrasse. Contenditne Baronius, e verbis Gennadii consequi, tum patri, tum Filio idem inditum fuisse Petronii nomen? At non video, qui id e Gennadii verbis certo deduci queat. Legi, inquit ille, sub

ejus (Petronii, episcopi Bononiensis) nomine de Ordinatione episcopi, ratione et humilitate plenum tractatum: quem lingua elegantior ostendit non ipsius esse: sed, ut quidam dicunt, patris ejus eloquentissimi et eruditissimi in sæcularibus litteris viri: et credendum: nam præfectum prætorio se fuisse, in ipso tractatu designat. Opus igitur illud Petronii nomen præferbat; essetne hoc nomen patri et Filio commune, an secus, Gennadius non edixit. At, inquit, si non fuerit idem utriusque nomen, cur lucubrationem alii Filio, alii vero patri adscriperunt? Respondeo, illis sufficere potuisse præfatum Operi Petronii nomen; his vero stylus elegantior, quo Filium pater superabat: sic Vitae Patrum Petronii episcopi nomine scripsisse Rufinum, Tillemontius censet, qua de re infra sermo recurrit. Idem tamen utriusque nomen fuisse, inficari nolim, quod usque adeo inusitatum non erat, ac fortasse propterea nonnullos Filio adscripsisse Opus, quod patris esse, Gennadius aliique sunt arbitrati. Certe S. Petronii patrem Filio fuisse cognominem, jam inde a sæculo ix Ado credidit, ut ex illius verbis, num. 3 adductis, liquet: verum id absque dubitatione et veluti omnino certum adstrui debere, non autumo, præsertim cum id nec e verbis Gennadii, nec ex aliis antiquitatis testimoniis, certa fide dignis, certo evinci posse videatur, nec ea sit Adonis, qui, quæ de S. Petronio ejusque patre scripsit, e Gennadio verosimiliter hausit, antiquitas vel auctoritas, ut citra injuriam certa et indubitata illi fides denegari hic non possit.

AUCTORE J. B.

9 Minus perspicuum est, quis is fuerit Petronius, qui Sancti nostri pater passim, ut dixi, audit. Unum fuisse ex iis, qui vel sub finem sæculi iv, vel initium v prætorii præfecturam gessere, temporis ratio postulat, et ex Gennadio verosimillimum est. Itaque varios hujus nominis prætorii præfectos prius distinguemus, quam auctorum ea de re opinionem referamus. Primus sit is, cujus lib. xxvii, cap. 11 ad annum 568 Ammianus meminit his verbis: Per hæc tempora, Vulcatio Rufino, absoluto vita, dum administrarat, ad regendam præfecturam prætorianam ab urbe Probus accitus, claritudine generis et potentia et opum amplitudine cognitus orbi Romano, per quem universum pene patrimonium sparsa possedit. Quem Ammiani locum ita commentatur Valesius, Fuit (hic Probus) primo proconsul Africae, Datiano et Cereale Coss., ut discimus ex lege 5 (imo 15) Cod. Theod. Quorum appellat., ac deinde præfectus prætorio quater, ac postremo consul cum Gratiano anno 571, ut docent veteres inscriptiones apud Gruterum pag. 401. Primam quidem præfecturam prætorii, quam hic commemorat Marcellinus, gessit Valentiniano Nob. P. et Victore Coss., ut elicitur ex Cod. Theod., id est, anno 569. Fuit autem Cælii Probinus filius, Petronii Probiani nepos, quorum uterque consul fuerat: ut ex vetusta inscriptione docuit me Jac. Sirmundus. Itaque ex avi nomine dictus est Sextus Petronius Probus.

hujus nominis

10 Geminam huic Petronio, prætorii præfecto dicatam, inscriptionem pag. 450 Gruterus exhibet, quarum altera sic habet: Sexto Petronio. Probo. Anicianæ domus culmini Proconsuli Africae præfecto prætorio quater Italiae. Illyrici, Africae, Galliarum. consuli ordinario. consulum patri. Anicius Hermogenianus Olybrius V. C. consul ordinarius. et Anicia Juliana C. F. ejus devotissimi filii dedicarunt: Alter vero: Sexto Petronio Probo V. C. Proconsuli Africae præfecto prætorio quater Italiae Illyrici Africae Galliarum consul ordinario patri consulum Anicius Probinus V. C. consul. ordinarius et Anicius Probus V. C. Quæstor candidatus filii munus singulari religioni debitum dedicarunt. Unde filios tres Sexto Petronio Probo, anno 571 consuli, fuisse colliges, Olybrium, Probinum et Probum; quod et S. Augustinus habet infra citandus. Ex his Olybrius et Probinus anno 595 Consulium Fastis Relandinis inscripti sunt. Probus autem anno 406 una cum Arcadio consulatum gessit, et in Fastis consularibus

AUCTORE
J. B.

consularibus apud Panvinium, Sextus Anicius, Sexti (Anicii Petronii Probi) filius, Petronius Probus appellatur. En alterum, si non præfectum prætorio, saltem Petronium.

viro illustres,

11 Tertium tomo X Monumentorum ecclesiasticorum pag. 682 Tillemontius adducit in medium, nimirum Petronium, Hispaniarum anno 593 et duobus proxime sequentibus vicarium, cui inscriptæ leguntur l. unic. Quorum bonorum; l. 131 de Decurionibus; l. 5. Unde vi. Hunc vero, sub initium sæculi v præfectum prætorio Galliarum fuisse, ex Papirio Massono de Calamitatibus Galliæ apud Chesnium tom. I Scriptorum Galliæ pag. 85, Tillemontius asserit. Narrat eo loci Papirius Massonus, statuisse Honorium et Theodosium, ut Arelate septem Galliæ provinciarum quotannis conventus haberetur. Profert eam in rem Massonus eorundem Augustorum ad virum illustrem Agricola, præfectum prætorio Galliarum, legem, in qua Petronii, unius, ut apparet, ex Agricola decessoribus, isthac mentio fit: Siquidem hoc (ut quotannis septem Galliæ provinciarum Arelate conventus celebraretur) rationabili plane probatoque concilio jam vir illustris Petronius observari debere, præceperat. Data est Honorio XII et Theodosio VIII Consulibus. Codici Justiniano lib. XI, tit. 75 de Collatione fundorum

B fiscalium inserta lex est, Petronio præfecto prætorii inscripta, data vero ab Arcadio, Honorio et Theodosio, inter annum 402 et 408; quorum altero Theodosius augustus creatus est, altero Arcadius obiit. Hunc nonnulli cum Petronio Hispaniarum confundunt. Mitto alios hujus nominis viros, quos apud Gothofredum in Posographia Codicis Theodosiani videre est, vel quod a S. Petronii ætate nimium sint remoti, vel quod de eorum præfectura non constet, vel denique quod a modo recensitis non fuerint fortasse diversi.

quis illi

12 De duobus potissimum inter auctores controversia est; de Sexto Petronio Probo anno 406 una cum Arcadio consule, ad calcem num. 10 memorato, et de Petronio Hispaniarum vicario. Primum S. Petronii patrem Baronius facit in Annotatis ad diem 4 Octobris: Petronii, inquit, genus indicat Gennadius, dum ait, ejus parentem, Petronium quoque dictum, prætorii præfecturam administrasse, quem illum esse opinor, qui Sextus Petronius dictus, gessit consulatum cum Arcadio; nam et præfecturæ munere functum esse, data ad eum imperatoris rescripta testantur. Baronio Benedictus XIV tom. X, cap. 22 de S. Petronio nuper adhæsit: Ut a prima quæstione, an S. Petronius patrem habuerit Sextum Petronium Probum, præfectum prætorii ordiamur, C etsi Tillemontius Adnotatione I in S. Petronii vitam dubitare videatur, an Sextus Petronius, prætorii præfectus, S. Petronii pater existerit, dubitari tamen merito ea de re videtur non posse, nam ex Gennadii superius allato testimonio constat, Petronium, S. Petronii patrem, præfecturam gessisse. Cuiam id honoris tribuat, dubius hæret Reinesius classe I Syntagmatus Inscriptionum antiquarum num. 58. An Petronius, inquit, episcopus Bononiensis post, anno Christi cccxxx, factus, hujus potius (Petronii Hispaniarum vicarii) quam Probi consulis (anno cccvii filius fuit? Tillemontius vero tom. XV Monumentorum ecclesiasticorum pag. 50 in eam magis propendit sententiam, qua Petronius, Hispaniarum vicarius ac dein præfectus prætorio Galliarum, S. Petronii pater statuitur. Verba ejus Latine reddo: S. Petronius, quem ecclesia Bononiensis modo ut patronum et protectorem habet, alterius Petronii, præfecti prætorii, eloquentissimi viri, scientiarumque humanarum peritissimi, filius erat... Hunc Baronius Anicium Probum anni cccvii consulem, cui etiam Petronio nomen esse potuit, arbitratus est, quod fundamento carere videtur. At verosimilius credi potest, hunc fuisse Petronium, qui Hispaniarum vicarius fuisse reperitur annis cccxcv, cccxcvi, cccxcvii, et Galliarum præfectus ante tyrannos, id est, ante annum ccccviii.

pater fuerit,

15 Neque Baronii, neque Tillemontii sententia

quidquam certi pro S. Petronii natalibus suppeditat. D Non Baronii: nam 1, est verosimile sit, Probum, anni 406 una cum Arcadio consulem, Petronium quoque dictum fuisse, non secus ac pater ejus in antiquis inscriptionibus, supra adductis, id tamen certo probari non potest: dein, quotquot nominatim illius meminerunt veteres, non Petronium, sed Probum tantummodo nominarunt. Adhæc Tillemontius negat, testari imperatorum rescripta, Probum anni 406 cum Arcadio consulem, præfectum prætorio fuisse; eaque Probo, anni 571 una cum Gratiano consuli, adscribi posse, contendit; nec, ut videtur, immerito: Probus enim anno 571 consul, quoad vixit, potestates, ut loquitur Ammianus loco, num. 9 citato, intervallavit, quod etiam ex inscriptionibus num. 10 allatis liquet. Rursum Ammianus lib. xxx, cap. 5 eundem Probum, Gratiano III et Æquitio consulibus, sive anno 574 præfecturam prætorii, scilicet Illyrici, primitus nactum scribit. Ino et præfectum prætorio fuisse anno 585, quo Gratianus imperator, Maximi tyranni dolo, interemptus est, e Socrate colligitur Historiæ ecclesiasticæ lib. v, cap. 11, ubi de illo sic scribit: In Italia vero cum Valentinianus adhuc admodum puer esset, rerum cura penes Probum erat virum consularem, qui tum præfecturam prætorii administrabat. Et paulo infra: Probus tamen, Maximi potentiam reformidans, ad partes Orienti propiores secedere studuit. E

14 Jam vero, quæ in Codice Theodosiano apud Gothofredum Probo, prætorii præfecto, inscripta sunt imperatorum rescripta, eo temporis intervallo sunt data, quod ab anno 566, aut paucis serius, usque ad annum 584 effluxit, ut adeo, quo minus ad Probum anni 571 cum Gratiano consulem referantur, nihil vetare videatur. Neque in Rescripto Honorii et Theodosii ad Agricola dato, de quo num. 11. Probi anno 406 cum Arcadio consulis mentio fieri videtur: alias enim Probus potius, quam Petronius dictus fuisset. Idem quoque de altero imperatorum rescripto, eodem num. memorato, dicendum videtur. Adde, quosdam non Petronio, sed Centronio legere, quamvis forsitan vitiose. Denique non video, quo certo indicio, aut testimonio, Probum, anni 406 una cum Arcadio consule, idem esse dicatur, qui Petronius in binis hisce rescriptis memoratus. Sed neque Tillemontius sententiam suam certius probat. Pari enim jure dubitare nobis licet, num Petronius, Hispaniarum vicarius, is Galliarum prætorio præfectus unquam fuerit, cujus apud Massonum mentio est; cum nec id ipse ullis documentis probet: sicut tamen illi utcumque, quod sine addito Petronio nominetur, tam Petronius Hispaniarum vicarius, quam Petronius Galliarum prætorio præfectus. Ex quibus demum efficitur, plane incertus esse, quæ de S. Petronii patre sunt, conjecturas, sive Tillemontium sequare, sive Baronium.

incertum est:

15 Ceterum si forte Baronii hic opinione standum est, natus est S. Petronius loco sane splendidissimo: in hac enim avus ejus paternus fuit Sextus Anicius Petronius Probus, anno 571 una cum Gratiano consul, trium liberorum, pariter consulum, pater, Probi, Olybrii et Probi: avia Anicia Faltonia Proba, mulier illa insignis, quam effusis laudibus S. Hieronymus Epist. 97, alias 8, ad Demetriadem prosecutus est. Proba, inquit, illa omnium dignitatum, et cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illustrius: cujus sanctitas et in universos effusa bonitas, etiam apud barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probi, Olybrii et Probi non fatigarunt ordinarii consulatus, et cum, incensis direptisque omnibus, in Urbe captivitas sit, nunc habitas venundare dicitur possessiones, et facere sibi amicos de iniquo mammona, qui se recipient in æterna tabernacula. Ut erubescat omnis ecclesiastici ministerii gradus, et cassa nomina monachorum emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, et avulsas de complexu suo virgines flevit; quam subito intollerabili, quod nunquam timerat, amantissimi filii (Olybrii) orbitate percussit, et quasi futura virginis

forte Probus anni 406 consul.

A virginis (Demetriadis) avia, spe futurorum mortiforum vulnus excipit : probans, in se verum esse, quod in Lyrico carmine super justi præconio dicitur :

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.

amplissima
ortus familia:

16 De Olybrio vero, S. Petronii in hac sententia patruo, Demetriadis patre, ita habet : Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, civis affabilis, consul quidem in pueritia, sed morum probitate illustrior : felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem : imo felicior sobole, qui Demetriadis proaviæ nobilitatem insigniore reddidit, Demetriadis perpetua castitate. Olybrio Juliana nupsit, Probæ, quam S. Augustinus Julianæ socrum vocat libro de Bono Viduitatis cap. 24, proinde nurus, non filia, contra ac tom. IV Annalium num. 13 Baronio visum est. Is porro fuit hujus familiæ splendor et æstimatio, ut nullus in ea vel rarus fuerit, teste Hieronymo citato, qui non meruerit consulatum. Immensas illius opes ex Ammiano, num. 15 laudato, intelliges. Narrat quoque Paulinus in Vita S. Ambrosii, duos sapientissimos et potentissimos Persarum viros, cum ad Theodosium Mediolanum venissent, inde Romam profectos, illic volentes cognoscere potentiam illustri viri Probi, qua cognita, ad propria remearunt. Petroniorum gentem origine fuisse plebeiam, et e Sabinis oriundam indicat Valerius Maximus lib. IV, cap. 7, num. 3; et lib. I, cap. 4, num. 15. Aniciorum autem prosapiam (quam cum Petroniana coaluisse, aiunt) non solum imperatoribus atque consulibus, sed martyribus etiam et confessoribus nobilitatem fuisse, Baronius scribit in Annotatis ad diem 51 Moji, quem de his consule.

id certum, licet præfectus prætorio fuisse non videatur,

17 At quacumque tandem S. Petronii familia ortus fuerit, nobili illustri loco natum esse, tum Gennadius, tum S. Eucherius, num. 4 et 3 citati, abunde testatum faciunt : quia vero S. Eucherius Petronium ex illa plenissima mundanæ potestatis sede in sacerdotii nomen ascendisse, scribit; hinc S. Petronium, præfectura prætorii pariter functum esse, Baronius suspicatur : etenim præfectura prætorii Amplissima sedes in Theodoris Coss. v. 22 vocatur a Claudiano, et lib. XXVI de Cohortalibus. Amplissima potestas lib. XVI de Pœnis, aliisque hujusmodi titulis insignitur alibi sæpe. Verum levis momenti ea conjectura est : primum enim, cur non inde pariter Baronius conficit, sanctum quoque Hilarium præfecturam prætorii administrasse : quoniam Eucherius eadem orationis forma utrumque complexus est? Deinde cur id intelligi nequeat de alia quacumque insigni dignitate, quam Petronius gesserat; vel ad quam aspirare quidem non frustra potuit, noherit tamen sanctioris vitæ desiderio? Sane Gennadius, S. Petronium parum sese rebus immiscuisse politicis innuere videtur, cum ab adolescentia vitæ sanctitate et monachorum studiis exercitatum scribit. Præterea Baroniana suspicio Gennadii verbis parum congruere videtur, si paulo attentius considerentur. Negat is, librum de Ordinatione episcopi a S. Petronio fuisse elaboratum : qua de causa? Opus nimirum erat S. Petronio eruditioris in litteris sæcularibus viri; atque adeo patris ejus, ut Gennadius credidit : hanc vero opinionis suæ rationem assignat : Nam præfectum prætorio se fuisse (S. Petronii pater) in ipso tractatu designat. Scilicet ad hujusmodi munera viros eruditos, eloquentia præstantes et juris peritos eligi mos erat : unde Theodoricus apud Cassiodorum lib. I variarum, Epist. 12 Eugenii scribit : Hinc est, quod te litterati dogmatis studia laudabiliter exequentem, pridem ad quæsturam culmen elegimus, ut honesti laboris tui fieret præmium dignitas litterarum. At quæ tandem foret ea Gennadii ratio, si S. Petronium id muneris, æque ac patrem, gessisse existimasset? Quem autem hoc in puncto sequamur, Gennadio antiquiorem non habemus.

nobilissimo
loco Sanctum
fuisse natum.

18 Certum nihilominus est, S. Petronium generis nobilitate fulsisse : incertum vero, quo patre, quibus proaviæ ortum duxerit. Genus cum a Constantio et Constantino imperatoribus duxisse, anonymus num. 1

et Rerum Bononiensium scriptores aliquot asserunt; adduntque, propterea Theodosium II Eudociam, S. Petronii sororem, sibi delegisse uxorem. Primum Sigonius, seu potius Galesinius, omnino reticuit; procul dubio quia vel a veritate alienum, vel certe solidis rationibus destitutum norat : alterum vero Sigonius lib. I Hist. Bononiensis ad annum 429 his verbis refutat : Qui vero ipsum (S. Petronium) Eudoxiæ, uxoris Theodosii, fratrem fuisse, produnt, hi, quod in ecclesiasticis Historiis omnibus constantissime scriptum est, parum attendunt : nempe Theodosium Athenaidem, Leontii philosophi Atheniensis filiam, hortatu Pulcheriæ, sororis suæ, sibi despondisse, cum a patre hæreditate spoliata, atque a fratribus, Valerio et Actio, domo ejecta, ad Pulcheriam injuriam conquestura accessisset, et, Pulcheriæ rogatu Christianis sacris imbuta, sumpsisset Eudociæ nomen. Sic sane rem fere narrat Theophanes, Nicephorus, Socrates, Sozomenus alique; quorum in re clara atque perspicua in medium adducere testimonia, non est necesse. Dicere autem, unum eundemque fuisse Petronium et Leontium, qui Petronius Leontius dictus sit; aut Theodosio uxores duas fuisse cognomines, quarum altera S. Petronii soror, altera Leontii philosophi filia fuerit; quid est aliud, nisi ad arbitrium fingere, quorum apud veteres ne vestigium quidem invenias? Verum hæc de S. Petronii natalibus dixisse, sufficiat.

AUCTORE
J. B.

§ II. Sancti in juventute mores et gesta.

Antonius Casalius lib. de Basilica S. Stephani, quem Hierosolymam novam nuncupavit, cap. 2, S. Petronium Constantinopoli anno 586 natum scribit; neque absque prodigio : nato enim Puero, splendidissima cælitus, ut ait, luminis flamma affulsit, puritatis, sanctitatis et caritatis, qua orbem illustraturus esset, prænuncia. Ut vidit cæleste prodigium Constantinopolitanus episcopus, mox eo se contulit, sublaturumque manibus Puerum non sine admiratione contemplatus, nutricique reddens in hæc verba prorupit : Accipite Puerum, de quo benignitas Dei grandia pollicetur. Si vera Casalius narrat, is episcopus Constantinopolitanus Nectarius fuit, qui eo tempore Constantinopolitanam rexit ecclesiam, ac annis aliquot post defunctus, S. Chrysostomum habuit successorem, ut apud Theophanem est, et in Catalogis Patriarcharum tom. I Antiquitatum Constantinopolitanarum lib. VIII. Dixi, Si vera Casalius narrat; nihil enim de anno, quo lucem primo aspexit S. Petronius, aut de illo miraculo anonymus noster in ejus Actis, nihil Galesinius. Pullienus quoque pag. 21 anno 586 natum vult, et in Prospero pro moritur, legendum autumat oritur. Sed neutrum Prosperi esse videtur, ut num. 4 dixi; vereorque multum, ut ita se res habeat, aut ostendi confirmare possit, documentis satis antiquis, fideique probatæ.

Ahno incerto
natus,

F

20 Annum itaque, quo natus est S. Petronius tutius in incerto relinquimus, quo circiter episcopatum adeptus sit, quo ex hac vita migrarit, infra videbitur. Interim de ejus juventute, usque, quæ ejus episcopatu priora sunt, agamus. Patrem habuisse generis claritudine, munerum amplitudine, et eloquentiæ eruditionisque laude insignem, e Gennadio jam vidimus : atque adeo vel hinc fit admodum probabile, ut hic non indiligenter curarit, ne ea, quibus ipse splendebat, Filio litterarum et eruditionis ornamenta deessent. Ita censuit anonymus Vitæ auctor, num. 1 ita scribens : Postea vero, cum adolevisset, a parentibus traditus est gymnasio philosophorum, et liberalium disciplinarum et ecclesiasticorum sacramentorum magistris. Luculente autem parentum spem expectationemque implevisse Petronium, verbis, quæ mox subdit, exponit. Et ita, Deo largiente, imbutus est, ut in omnibus philosophiæ et præsertim spiritualibus floreret studiis : et insuper tam Græco, quam Latino

non modicam
a liberalibus
disciplinis,

AUCTORE
J. B.
quas verosimiliter Constantinopoli hausit,

Latino eruditus est magisterio. Consonant anonymo Galesinius, et plerique recentiores.

21 Constantinopoli eum liberalibus artibus operam dedisse, verisimile est, ubi Lycæum Constantinus Magnus eraxerat, ne quid alteri Romæ sive ad utilitatem, sive ad ornamentum deesset: Græcas illic, Latinasque literas tradi solitas, colligitur ex l. un. de Professoribus publicis Constantinopolitanis, in qua sic loquitur Theodosius, XI consul, anno 423: Habeat igitur auditorium, specialiter nostrum, in his primum, quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, oratores tres numero, decem vero grammaticos: in his etiam, qui facundia Græcitatibus pollere noscuntur etc. Sed neque philosophiam illic neglectam fuisse, produnt, quæ sequuntur: Et quoniam non his artibus tantum adolescentiam optamus institui, profundioris quoque scientiæ atque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Unum igitur adjungi ceteris volumus, qui philosophiæ arcana rimetur. Neque vero hinc concludas, philosophiæ studia tum primum, sive anno 423 Constantinopoli instituta esse, ac vigere cepisse: et proin sero nimis, ut S. Petronius, quinquennio fere post Bononiensium præsul factus, philosophorum gymnasium frequentare potuerit: non enim hujusmodi ministeria tum primum instituit Theodosius, sed ante instituta, certis, delectu habito, hominibus demandari præcepit. Vide Gothofredi Chronologiam ad annum 423.

B
et a sacris
litteris lau-
dem

22 Quoniam vero, S. Petronium ecclesiasticorum sacramentorum magistris etiam traditum a parentibus, anonymus scribit, satis innuit, nihil segniorum in sacris divinisque Litteris discendis operam studiumque posuisse, probavitque abunde reipsa S. Petronius; si modo illius sunt, quæ illi a nonnullis solent adscribi. Illud interim dicere mihi videor posse, S. Petronium non vulgari doctrinæ laude claruisse. Secus Tillemontio visum est: quamquam enim illum, ut fatetur, ad litterarum studia natalium splendor, et paterna eruditio ultro impellere debuerit, ea tamen neglexisse, credidit, quamvis non alia de causa, quam quod solidiorem sanctioremque eruditionem consecraretur: has vero opinionis suæ causas offert; tum quod Gennadius dicat, librum de Ordinatione episcopi partem non fuisse S. Petronii, eo quod elegantior esset; tum quod, eodem Gennadio teste, a teneris monasticis exercitationibus assueverit. At neutra efficacis est: non prima: licet enim Gennadius innuat, S. Petronium eruditione profana inferiorem patri existisse, non ideo tamen auditorium numero illum excludit. Non altera: quasi vero monasticæ vitæ exercitationes et eruditio non possint in una eademque persona componi. Confecta omnino res esset adversus Tillemontium, si vera anonymus de S. Hieronymo scriberet, S. Petronium inter viros illustres ab illo his verbis fuisse relatam: Petronius, Bononiæ civitatis episcopus, vir sanctitatis et liberalium artium scientia plenus, descriptus Vitas SS. Patrum etc. Verum id Catalogo Virorum illustrium de S. Petronio nihil Hieronymus.

nec non a pietate sibi comparat

25 Præclaros dein S. Petronii in juventute mores, quos nullus in dubium vocet, anonymus et Galesinius exponunt: hic tantum ait brevi fecisse in virtute et sanctitate progressum; ut populo Constantinopolitano in ore esset. Laudat vero maxime ad orationis studio, et puritate intentionis, qua, quidquid ageret, ad Deum unice referebat. Ille vero, nusquam lubentius versari solitum ait, quam in templis, sequæ Dei obsequio omnino devovisse. Plusculum, quam Galesinius, his verbis dicit anonymus num. 2. Cum igitur fama sanctitatis ejus crebrescente, ac per totam scilicet Constantinopolim polleret, idem ipse Augustus, levir ejus, non moderate fervens in amore illius, diligebat ultra, quam fas sit dicere; adeo quod primatum totius monarchiæ et S. Palatii tribueret super cunctos degentes in palatio suo etc.: quæ prudenter Galesinius reticuit, quod non solido fundamento niterentur. Exercitationibus quoque monasticis ab

adolescentia sua animum adjecisse, præ mox citatis, D testis luculentior Gennadius est. Florebant ea ætate magna sanctitatis opinione monachi, Ægypti solitudinum incolæ, multaque de eorum virtutibus, pieque vivendi instituto inaudierat ex aliorum relatu Petronius: itaque ut ejusmodi instituto a puero delectatus fuerat, ita adultior factus, quæ absens de illis percepserat, coram ipse per se inspicere voluit, ut Galesinius ait num. 5, eaque de causa in Ægyptum abiit, celebriorum sanctitate monachorum exemplis et documentis ad perfectiorem virtutis gradum magis magisque incitandus. Quin et Palæstinam quoque, quo S. Hilarion monachalis vitæ rationem inveherat, sive illorum monachorum invisendorum gratia, sive pro pietatis in Deum, pro salute humana passum, affectu, peragravit, locaque non pauca, in quibus redemptionis nostræ mysteria fuisse peracta, non modo venerabundus adiit, verum etiam eorum formam, situm, distantiam, omnemque rationem sedulo scrutatus, ac dein, Bononiæ imitatus est.

24 Describitur istud in Ægyptum iter eo libro Vitarum SS. Patrum, qui apud Rosweydam secundus est; si tamen hujus auctor Petronius fuit: nam et alia lucubrationes illi tribuuntur, quæ utrum ab illo profectæ sint, non constat. Solent vero Petronio tribui liber de Ordinatione episcopi, liber de Vitis Patrum Ægypti, Homiliæ Evangeliorum plures, quibus Vincentius Bellocensis Petronii Satyricon, partim ligato, partim soluta oratione conscriptum, adjunxit. Quod ad librum de Ordinatione episcopi spectat, hunc S. Petronio Gennadius, verbis num. 5 citatis plane adjudicat, et ejus patri adscribit: quo in hoc puncto standum est, cum nullus sit veterum, qui hic ei adscribitur. Apud Prosperum quidem studis claruisse Petronius legitur; sed neque Prosperum hæc scripsisse, ut supra dixi, certum est, neque determinati alicujus Petroniani Operis meminit. Ado vero et Honorius Augustodunensis, num. 5 citati, libri de Ordinatione episcopi, quasi a Petronio compositi, verbum nullum faciunt; atque adeo tacite Gennadio forsitan subscripserunt. Scripseritne S. Petronius librum de Vitis Patrum eadem Gennadii auctoritas dubium facit, cum ait: Scripsisse putatur Vitas Patrum Ægypti monachorum; quæ verba non affirmantis, sed dubitantis sunt. Id quidem Honorius, proxime citatus, plane affirmat, sed viri, sancti quidem, sed tot sæculis S. Petronio posterioris, auctoritas rem certam efficere nequit; nedum recentiorum, etsi non fuerint numero pauci. Idem quoque de Homiliis Evangeliorum, quarum non est apud antiquos mentio, judicium esto. Denique Vincentius Bellocensis, si Petronii Satyricon, huic nostro Petronio, quem ab adolescentia piæ honestique cultorem fuisse scribit, assignat (ut facere videtur) rectius sane Petronio Arbitro, F Neronianæ nequitiae magistro, aut alteri ejusdem furfuris homini id Operis tribuisset, quod a calamo, nisi impurissimo et salacissimo, proficisci non potuit.

25 Ad librum de Vitis Patrum Ægypti revertor; qui huc maxime spectat. Mira est scriptorum in designando hujus libri auctore dissensio, ut apud Rosweydam in Prolegomenis videre est. Libri cuiusdam, quasi de monachis descripti, meminit S. Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem; quem ita describit, ut lib. II de Vitis Patrum Rosweydiano apprimè conveniat: nam, ut ait Hieronymus, in illo enumerat auctor, Ammonium, Eusebium, Euthymium, Euagrium, Or, Isidorum, aliosque non paucos; de quibus omnibus agit liber II de Vitis Patrum apud Rosweydam; ut adeo liber hic, et liber quasi de monachis, ab Hieronymo memoratus, unus idemque videatur. Jam vero libri illius auctorem vel Euagrium Hyperbortam, vel Rufinum auctorem facit Hieronymus: posteaquam enim Euagrii scriptorum aliquot mentionem fecit, ita prosequitur: Hujus (Euagrii) libros per Orientem Græcos, et interpretante discipulo ejus Rufino, Latinos plerique in Occidente lectitant. Qui librum quoque scripsit quasi de monachis, multosque in eo enumerat, qui numquam fuerunt, et quos fuisse

Opera illi varia tribuuntur, maxime

E

F

liber de Vitis Patrum, apud Rosweydam secundus,

A fuisse scribit, Origenistas ab episcopis damnatos esse, non dubium est; Ammonium videlicet, et Eusebium et Euthymium et ipsum Euagrium, Or quoque et Isidorum et multos alios, quos dinumerare tædium est.

quem a Rufino
Sancti nomine
conscriptum,

26 *Dubium videri potest, ad quem verba, Qui librum quoque scripsit quasi de monachis, referenda sint, an ad Euagrium, an ad Rufinum: verum ad hunc, cujus proxime meminerat Hieronymus, referenda videntur; tum quod de ipso Euagrino scripsisse illum dicat, tum quod de Rufino sint intelligenda, quæ subdit Hieronymus: Illam autem temeritatem, immo insaniam ejus, quis digno possit explicare sermone, quod librum Xysti Pythagoræ, hominis absque Christo atque ethnici, immutato nomine, Sixti martyris, et Romanæ Ecclesiæ episcopi, prænotavit? Fecerat hoc et S. Pamphili martyris nomine, ut librum primum sex librorum defensionis Origenis, Eusebii Cæsariensis; quem fuisse Ariantum, nemo est, qui nesciat, nomine Pamphili martyris prænotaret. Itaque secundum Hieronymum libri de Vitis Patrum auctor videtur esse Rufinus, non Petronius. Unum hoc D. Hieronymi testimonium, inquit Rosweyds in prolegomenis § 10, sufficere iudico, ut liber hic Rufino asseratur. Omitto suffragari Mss. complures, ut B. Audomarensem notæ optimæ, et a vetusta manu, quo præcipue in recensendis his libris usus sum; ut alios, quos vidisse se asserit Henricus Gravius, Notis ad Epist. D. Hieronymi ad Ctesiphontem, de qua jam actum.*

Tillemontius
ait,

27 *Quod si libri de Vitis Patrum auctor Rufinus est, non S. Petronius, nec S. Petronii iter esse videtur, quod illic describitur. Et sane, si vera Galesinius, Bombacius, Pullienus, Falconius scribunt, Constantinopoli primum in Ægyptum S. Petronius peregre abiit, eaque perlustrata, tum demum sacra Palæstinæ loca inuicis: contra is, cujus iter libro laudato describitur, Hierosolymis, atque adeo e Palæstina in Ægyptum una cum sociis profectus est, quod ex cap. A manifestum fit: illic enim, Joanni Lycopolitano, ad quem diuertent, unde et qua de causa ad se accessisset, sciscitantii respondisse leguntur, se Hierosolymis profectos, animæque suæ progressus causa, id itineris suscepisse. Rufini igitur potius, quam S. Petronii id iter fuerit, si quidem librum illum Rufinus exaravit. Verum difficultatem hic movet Tillemontius lib. xv Monumentorum ecclesiasticorum, ubi de S. Petronio. Fatetur is quidem, librum 2 de Vitis Patrum Rufino adscribendum, sed ita, ut non loquatur nomine suo, sed alterius, nempe Petronii, cujus describendo itineri calamum suum commodarit. Ita concludit ex eo, quod illius libri auctor se nonnulla oculis usurpasse scribat in Ægypto, quæ Rufinus vidisse non potuit. Hinc porro factum esse, contendit, ut S. Petronius libri illius auctor habitus fuerit, ut Gennadius scribit.*

fundamento,

28 *Sed quam hæc fides mereantur, videamus, concessio etiam, libro de Vitis Patrum non Rufini, sed alterius per Palæstinam et Ægyptum iter describi. Num igitur S. Petronii illic iter describitur? imo vero, inquit Tillemontius; unde enim nata dicitur opinio, qua librum illum S. Petronius scripsisse putatur? Atqui nasci hæc aliunde potuit. Fieri enim potuit, ut liber ille primum in Oriente, neque a S. Petronio, neque a Rufino, sed a scriptore quodam anonymo, ab utroque diverso, Græco fuerit sermone conscriptus. Fieri præterea etiam potuit, ut librum hunc Græcum S. Petronius, utpote studiis monasticis valde addictus, Latine vertendum Rufino dederit; is vero id Petronii nomine dein, sed suo more, præstiterit, suppresso pariter primi auctoris nomine. Hinc vero putari in Occidente potuit Gennadii tempore, S. Petronium vel librum illum Græce composuisse, atque adeo sui ipsius iter in illo descripsisse; vel saltem Latino sermone donasse; atque ita etiam potuit libri de Vitis Patrum, seu Græce, seu Latine conscripti, auctor putari. Quæ si revera contigisse, fingamus, habebimus, unde ea orta sit in Occidente opinio, qua S. Petronius librum de Vitis*

Octobris Tomus II.

Patrum scripsisse seu Græce, seu Latine, existimatus sit; nec tamen ipsius Petronii iter in illo descriptum esse consequetur.

29 *Neque vero absurde hæc quisquam re ipsa contigisse conjecerit. In primis enim Rufinum multa a Græcis ad Latinos transtulisse, ex S. Hieronymo liquet num. 26 citato; scribitque de illo Gennadius cap. 17. Rufinus Aquileiensis ecclesiæ presbyter non minima pars fuit doctorum Ecclesiæ, et transferendo de Græco in Latinum elegans ingenium habuit: denique maxima parte Græcorum bibliothecam Latinis exhibuit. Dein librum de Vitis Patrum secundum a Timotheo, episcopo Alexandrino, compositum fuisse, docere videtur e Græcis Sozomenus lib. vi cap. 29: Ubi, inquit Rosweyds in Prolegomenis in Vitis Patrum § 1, cum de Apollone, qui in Thebaide vixerat, egisset, addit: Sed quænam fuerit ejus disciplinæ ratio, et quanta, quamque divina fecerit miracula, Timotheus, ecclesiæ Alexandrinæ antistes, accurate narrat; qui non illius modo, sed aliorum etiam complurium, de quibus facta est a me mentio, Vitis litteris persecutus est. Atqui capite præcedenti, pergit idem Rosweyds, mentio facta monachorum Joannis, Or, Amon, Beni, Theonæ, Copri, Helle, Eliæ, Apellis, Isidori, Serapionis, Dioscori, et Eulogii, quorum omnium Vite (quamquam non omnes omnino a Timotheo conscriptæ) in hoc secundo Vitarum Patrum libro habentur. Tum vero subdit post pauca: Mihi certe omnino verosimile fit, plerasque libri hujus Vitas ex Timotheo (excessit e vivis circa annum 583) adumbratas. Denique aliquam saltem in illo libro partem habuisse S. Petronium, ex Gennadii verbis fit probabile, etsi fortasse non tantam, quantum Tillemontius adstruit, ut adeo hac ex parte etiam, sine S. Petronii in Ægyptum iter, lib. ii de Vitis Patrum descriptum, maneat plane incertum.*

30 *Addo, anonymum etiam, quantum quidem ex Actis conjicere fas est, istud Petronii iter ignorasse: nam num. 10 quidem ait, illum Hierosolymis aliquando versatum: verum de itinere Ægyptiaco ne verbum quidem facit uspiam. Denique Tillemontius ipse, de S. Petronio agens tom. XV pag. 51 fatetur, hominem illum, cujus memorato jam sæpe libro iter describitur, ita se ubique depingere, ut se vita et professione monachum fuisse, prodatur. S. Petronius monasticis exercitationibus ab adolescentia quidem addictus fuit: at professione monachum fuisse, non reperi; neque id Galesinius in Actis dicit. Anonymus vero, clericum quidem fuisse, ait num. 2; at paulo post sacri palatii præfectum fuisse, addit; quod munus tum temporis clericis demandatum fuisse, non autumo. Et rursum num. 4, ubi Theodosium veluti deliberantem inducit, quem in causa Nestorii Romanam mitteret; de Petronio ait: Qui per aliquantum temporis spatium divino cultui se mancipavit: quibus verbis innuere videtur anonymus, S. Petronium non admodum diu a statu laico ad ecclesiasticum transivisse, antequam Romam mitteretur a Theodosio, et mox a Cælestino Papa Bononiensis episcopus crearetur; quod mihi sane verosimilius apparet; maxime cum S. Petronium dicat S. Eucherius, non e monachi statu, sed ex illa plenissima mundanæ potestatis sede ad sacerdotii nomen seu episcopale munus ascendisse. Stricti igitur nominis monachus S. Petronius verosimilius non fuit; atque adeo nec is, cujus in lib. ii de Vitis Patrum iter describitur, ut illud hic, Tillemontii exemplo, fuisse describere, minime necessarium videatur.*

§ III. Sancti ad Cælestinum Papam legatio et in episcopum Bononiensem consecratio.

Anonymus noster, cum pauca haberet, quæ de gestis S. Petronii, ante susceptum ab illo Bononiensem episcopatum, diceret, mox num. 5 ad iter ejus Romanum, cujus occasione factus est Bononiensium

47

AUCTORE
J. B.

ut apparet,

E

hand satis
solido.

F

Emergenti
Nestorianæ
hæresi

præsul,

AUCTORE
J. B.

præsul, gradum facit. Obierat anno 427 Sisinnius, Constantinopolitanus antistes: de successore dissidebat clerus, his Proclum, Cytænae ecclesiae episcopum, illis Philippum presbyterum Sisinnio subrogare conantibus. Cum autem vir ulla concordiae spes affulgeret, Theodosius imperator, hujus nominis II, Antiochia ad Constantinopolitanas insulas evocavit Nestorium, virum eruditionis et facundiae laude ea tempestate celebrem, et simulatae sanctitatis specie hominum oculos mentesque fallentem. Mox anno proxime sequenti iv Idus Aprilis episcopus magna omnium gratulatione est effectus, brevique suis artibus id effecit, ut aulae et multitudinis animos sibi teneret obstrictos. Hiscæ præsidis fretus, impium virus, quod dudum animo foverat, ore blasphemio in Christum Deum, Deique Matrem cepit evomere, quo Divinitatem Christo, Virgini vero divinum partum impius hæresiarcha denegabat: unde magni sunt excitati animorum motus. Restiterunt in Christum ejusque Matrem furenti hæretico laici, monachi, presbyteri, episcopi, præ ceteris vero S. Cyrillus, Alexandrinus antistes. Verum his nihil territus Nestorius, quas cæperat cedere turbas, quibus potuit fraudibus, auxit quotidie, in summumque discrimen suorum fidem et salutem adduxit. Cælestinus itaque Papa, habita Romæ synodo, Cyrillo litteris, anno 450 die 11 Augusti scriptis, mandavit, ut Nestorium, nisi intra decimum a denuntiatione diem errorem revocaret, depositionis pœna multaret; quod demum anno 451 in Synodo œcumenica Ephesina contigit.

mox se opponit Theodosius, ut anonymus,

52 Jam vero, qui se in hisce motibus Theodosius habuerit, ex anonymo audiamus. Cum pullulare cepisset Nestoriana hæresis, ejusque virus per Orientem diffundi, ubi id audivit Theodosius, mox, teste anonymo, exhorruit, statuitque serpenti malo obviam ire. Convocat igitur Theodosius principes; causam exponit; quid in hoc rerum articulo agendum sit, rogat. Censent universi, Cælestino Pontifici Romano mittendum legatum, qui Pontificem ea, quæ in Oriente geruntur, edoceat; nemo denique ad id aptior visus est, S. Petronio: is itaque legatus mittitur ad Cælestinum, ut patriam ab errore, divina gratia largiente, funditus absolvat. Ita fere anonymus num. 5 et 4. Itaque secundum anonymum Theodosius Nestorianam hæresim ab ortu suo exhorruit, atque adeo jam tum auctoris ejus conatus infringere studuit: verum id Actis Concilii Ephesini, tom. III Collectionis Labbeanae insertis, haud satis conforme apparet; ex quibus colligitur, Theodosium emergentis hæresis principio minus æquo in S. Cyrillum, fidei Catholicæ defensorem præcipuum, animo fuisse; contra favisse Nestorio, cum nondum illius hypocrisis fraudesque perspectas haberet.

sed in Actis concilii Ephesini scribit,

55 Testes appello ipsas Theodosii litteras, quas ad Cyrillum dedit anno 450 die 19 Novembris et Labbeus tomo citato exhibet pag. 455. In his Cyrillus, non modo quasi Theodosium inter et sororem ejus Pulcheriam dissidia committere voluisset, verum etiam velut perturbatae ecclesiasticæ pacis auctor arguitur: ita ibi Augustus: Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ esse, non ignorabas; sacerdotibusque, quotquot circumquaque degunt (quos utique in unum locum congregatos, natam de religione controversiam discutere dirimereque par erat) de spectis, hæc turbas discordiasque inter ecclesias, quantum in te est, concitaris. Mitto alia non minus dura ad Cyrillum a Theodosio perscripta; cum tamen ille id tantum adversus Nestorium egerit, quod a Pontifice Romano in mandatis habebat: vetuit idem Theodosius, post damnatam Romæ Nestorii hæresim, decretamque ejus evaurationem, nisi præfixo tempore resipisceret, ne qua ante Synodum Ephesinam anno 451 celebrandam immutatio fieret; id postulante Nestorio. Itaque quæ de Theodosio in recens natam hæresim odio anonymus narrat, a vero abesse videntur. Propterea tamen falsum esse non existimo, missum esse ad Pontificem Romanum Nestorianæ hæresis initio S. Petronium, qui Pon-

tificem de his, quæ in Oriente gererentur, certiorum D faceret, illiusque opem ad sedandas turbas imploraret. Verum quo anno secundum anonymum, S. Petronium Constantinopoli profectus, Romam appulsus est?

54 Sub initium Nestorianæ hæresis Romam missus fuit S. Petronius secundum anonymum: verum nota hæc chronica nimis vaga est, ut annus Petroniani in urbem adventus determinetur. Alteram anonymus suggerit num. 5 his verbis. Tunc ingressus navem (Petronius) Deo volente, prospero cursu post dies aliquot venit ad Tiberina littora eodie, in quo Papa, Cælestinus nomine, cum Catholicis episcopis statuerat concilium. At quoniam, quale fuerit istud concilium, aut qua de causa coactum, non edicit anonymus, neque hinc in præsentem negotio concludi quidquam potest. Porro duplex in causa Nestorii Romæ synodus coacta fuit; altera anno 429, post festa, ut videtur, Paschalia; altera anno 450, mense Augusto. Prioris Cyrillus meminit in prima ad Nestorium Epistola his verbis: Quid postremo faciam? Tempus enim loquendi est, vel conferendi cum veneratione tua, interrogante de chartulis quibusdam, quæ nescio, quo modo Romam perlatae sunt, reverendo ac religiosissimo Romanorum episcopo Cælestino, cum omnibus, qui cum eo sunt, episcopis venerandis, quia utrum sint religionis tuæ, an non, habetur incertum: scribunt enim nobis inde vehementer offensi. In altera damnationis sententia Romæ in Nestorium lata est, hujusque executor S. Cyrillus constitutus. De neutra synodo anonymus videtur posse intelligi.

et Romam S. Petronium legatum mittit

E

55 Etenim eodem numero tertiam notam chroniceam subjicit, secundum quam S. Petronius, tempore inter utramque synodum medio Romam venisse videtur. Ita habet: Illo vero (S. Petronio) egrediente de navi, ecce adsunt legati, quos Papa miserat sibi, quatenus cum reverenter et cum honestate deducerent ad Lateranensem palatium. Securus namque præstolabatur adventum ejus, quoniam quidem in præterita nocte in somnis apparuit ei B. Petrus Apostolus dicens: scias, quia Felix Bononiensis episcopus de hac luce migravit in pace, et cave, ne in ecclesia illa alium ordines nisi legatum imperatoris, quem die crastina, Deo volente, videbis. Ignorabatur igitur adhuc Romæ S. Felicis Bononiensis episcopi obitus, cum illuc S. Petronius advenit; atque adeo non diu post S. Felicis obitum id secundum anonymum contigisse, necesse est. Jam vero, S. Felicem anno 429, ex hac vita migrasse, passim scriptores rerum Bononiensium tradunt, ut Sigonius, Vizani, Ghirarducci, Bombacius, Masinius, et novissime Benedictus XIV de Sanctis Bononiensibus cap. 25; nimirum, ut verosimile est, die 4 Decembris, quo colitur: unde consequitur, S. Petronium Romam verosimiliter advenisse sub finem anni 429 aut sequentis initium, seu tempore illo, quod inter primam et secundam synodum in causa Nestorii habitam, ut supra dicebam, fluxit. Et sane aliunde a vero alienum non apparet, Theodosium, cum Nestorii causam Romæ agi captam, audisset, legatum illum suum direxisse. Hæc de anonymo: quid ea de re Galesinius?

sub finem ann 429. vel sequentis initium:

56 Hic eadem fere narrat num. 4 et 5, quæ anonymus: quædam tamen adjungit, quæ anonymi dictis, et constitutæ ex illo Petroniani ad Urbem accessus epochæ haud satis congruere videantur. Sic scribit num. 5: De re autem Nestoriana, quam ille (S. Petronius) Theodosii nomine retulerat, collaudata primum religiosi principis pietate, privatim ei respondit (Cælestinus) se, ne ea pestifera hæresis latius serperet, œcumenicam, ut moris esset, synodum indicturam, quæ synodus Ephesi prior sequenti anno (451) celebrata est, frequenti ducentorum episcoporum conventu. Et rursum num. 6: Itaque datis, ut Pontifex jusserrat, ad Theodosium litteris de synodo contra Nestorium Ephesi convocanda (S. Petronius) Bononiam Roma profectus est una cum legatis Bononiensibus. Hæc autem si dixisset

et anno 450 inter Augustum et Novembrem secundum Galesinium,

A dixisset Pontifex, tempore inter utramque synodum medio, S. Cyrillum latæ in Urbe anno 450, mense Augusto, in Nestorium sententiæ exsecutorem, nisi intra dies decem ille respiceret, non statuisset. Itaque secundum Acta a Galesinio conscripta, anno 450 Romam S. Petronius venit, sed non ante mensem Augustum. Galesinium, sub nomine Sigonii, secutus Baronius, ad annum 450, num. 61 ita scribit: Quam ob rem Theodosius imperator rem eo progressam ratus, ut opus esset universali concilio (quippe quod non Nestorius tantum, sed et Cyrillus reus criminis hæresis diceretur) apud Cælestinum Romanum Pontificem egit de convocando Ephesi in annum sequentem universali concilio. Factum id quidem Cælestini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodosio per virum illustrem Petronium, postea creatum Bononiensis ecclesiæ episcopum, ejus Vitæ Acta testantur. Idem isdem fere verbis Henschenius scripsit tom. II Januarii in Commentario in Vitam S. Cyrilli pag. 850.

quod Garnerius,

57 Multa hic contra Galesinium movet Garnerius Dissertatione 2 de Synodis habitis in causa Nestorii. Occasione legatorum, inquit, dicendum breviter de Petronio, quem a Theodosio ad Cælestinum Papam in causa Nestorii missum aiunt, litterasque imperatoris detulisse, quibus respondit Pontifex, se, ne hæresis latius serperet, œcumenicam, ut moris esset, synodum indicturam. Quæ synodus Ephesi prior sequenti anno celebrata est, frequenti ducentorum episcoporum conventu. Si qua fides adhibenda esset scriptori hujusmodi Actorum, non impulsu Nestorii, sed odio, Theodosius procurasset cogendam synodum; non eam ipse indixisset, sed Cælestinus; non eo tempore, quo indicta est, tulisset Pontifex damnationis sententiam, sed ferendam synodo mandasset; non executionem sententiæ Cyrillum constituisset, sed totam synodum. Verum nutat fides Actorum, quantumvis eam, interpolatis veteribus monumentis, Sigonius (seu potius Galesinius) firmare conatus sit: nam Nestorius ipse petitam a se synodum fatetur. Unde et synodi petitor a Cælestino dicitur: legati Sedis Apostolicæ, ipseque inprimis studiosissimus Pontificiæ dignitatis assertor Philippus, non a Cælestino, sed ab imperatoribus indictum concilium tentatus est; et eo tempore indictum est, quo sententia Pontificis in Nestorium lata mandanda erat executioni, et executionem Cyrillum, non œcumenicæ synodo, Cælestinus commisit, ut ex litteris Nestorii, Cælestinique et Actis concilii aperte constat. Ita Garnerius.

licet multis oppugnet,

C 58 Theodosium non eo odio in Nestorium flagrasse, quo tum anonymus, tum Galesinius flagrasse, innuunt, ex dictis num. 55 et seq. habemus. Verum pariter est, Theodosium, synodum indixisse, eo tempore, quo jam tulerat Romæ in Nestorium sententiam Pontifex, hujusque exsecutorem Cyrillum constituerat. Verum item est, Nestorium apud Theodosium egisse, ut œcumenica synodus cogeretur, ut hoc pacto decretos in se a Pontifice ictus evaderet. Sed an propterea, non consulto Pontifice, Theodosius synodum indixit? Sane, inquit, Garnerius: nam id rerum gestarum ordo omnino exigit. Cælestinus enim anno 450 latæ in Nestorium sententiæ exsecutorem statuit S. Cyrillum, datis ad illum litteris in Idus Augusti, seu die 11 ejusdem mensis; atque adeo tum temporis de synodo œcumenica, sequenti anno Ephesi celebranda, nondum cogitabat. Eodem tempore Pontifex scripsit Nestorio, clero Constantinopolitano, Joanni Antiocheno, Rufo Thessalonicensi, Juvenali Hierosolymitano, Flaviano Philippensi. Omnes hæ litteræ per Possidonium Alexandriam ad Cyrillum primum delatæ sunt non ante medium Septembrem; dein Alexandria Antiochiam, quæ ad Joannem scriptæ erant litteræ, propter locorum interapedinem ante affectum Octobrem pervenire non potuerunt. Joannes, acceptis Pontificis litteris, Nestorium monuit, quanta capiti suo tempestas impenderet: Nestorius vero tum primum agere apud Theodosium cepit, ut concilium generale indicretur; quod is indixit die

49 Novembris anni 450. Jam vero, inquit Garnerius, ab Octobri ad finem vergente ad diem 19 Novembris dies nimium pauci sunt, ut eo temporis intervallo ad Pontificem de cogenda œcumenica synodo Theodosius scriberet, et, acceptis Roma Pontificis litteris, synodum Ephesinam potuerit die 19 Novembris indicere.

59 Verum his omnibus falsi convinci non video, certo falsi non evincit, quæ Baronius, et post eum Henschenius scripsit: quod enim sibi sumit Garnerius, Nestorium scilicet apud Theodosium de convocanda œcumenica synodo tum primum agere cepisse, cum Joannis Antiocheni litteras accepit, haud satis mihi certum apparet. Fieri enim potuit, ut vel Nestorius, vel Theodosius e litteris, Roma Constantinopolim recta perscriptis, quid Romæ in causa Nestorii decretum esset, intellexerit; ac mox Theodosius, Nestorii rogatu, ad Cælestinum Petronium miserit, acceptisque litteris, quibus sententiæ Romæ in Nestorium latæ executionem a Cyrillo in synodum Ephesinam sequenti anno congregandam transferri Pontifex permittebat, mox etiam illam die 19 Novembris indixerit. Ita fere Baronius, qui hanc difficultatem proponit, eique respondet his verbis: Quoniam vero angustia temporis haud patitur, ut post redditas hoc anno Nestorio Constantinopoli litteras Cælestini, quas scriptas fuisse vidimus Romæ tertio Idus Augusti, et Alexandriam ad Cyrillum perlatas, et post habitam illic synodum eadem Constantinopolim Nestorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis, ut post hæc omnia admoneri a Theodosio potuerit Cælestinus, atque accepta ab eo responsione, de convocando in annum sequentem concilio litteras ad episcopos Theodosius scriberet hoc anno (450) tertio decimo Kalendas Decembris, quibus datæ eadem sub hujus anni consulibus reperiuntur: hæc cum ita se habeant, in eam adducimur sententiam, ut existimemus, haud Theodosium expectasse Cælestini Papæ litteras Nestorio reddi, cum ipse agere cepit apud Cælestinum de convocanda synodo adversus Nestorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ in publicis comitiis in synodo pertractatam, non fuisse vel per Valentinianum ipsum Augustum, vel alios, per litteras Theodosio significatam? cum his percognitis, consulturus ipse paci Orientalis ecclesiæ, ad omnesque prorsus dissensiones dirimendas, de cogenda Ephesi synodo remedium excogitavit, agereque cepit de ea re cum Cælestino Romano Pontifice: indixit vero, ubi a Cælestino litteras redditas accepisset. Plura in hanc rem vide apud Baronium citatum num. 57.

AUCTORE J. B.

F 40 Quidquid sit de modo, quo synodum Ephesinam Theodosius indixit, equidem sive anonymum, sive Galesinium sequi malis, anno 429 vel 450 S. Petronii in Urbem adventus illigandus videtur. Tillemontius tom. XV Monumentorum ecclesiasticorum pag. 53, ab anno circiter 427, vel aliquando citius S. Petronium Bononiensem episcopum fuisse, scribit. Si igitur Romam prius venerit, quam factus sit Bononiensis episcopus, citius anno 429 vel 450 Romam venisse, oportet. Censuit nimirum Tillemontius, S. Eucherii Epistolam ad Valerianum, in qua Petronii, velut antistitis, mentio facta est, scriptam fuisse anno 427 vel 428, paulo ante, quam Hilarius sedi Arelatensi admotus esset, quod anno 429 contigit. Sed hæc fundamento haud satis solido niti videntur: verba Eucherii iterum describo: Hilarius nuper, et in Italia nunc antistes Petronius, ambo ex illa plenissima, ut aiunt, mundanæ potestatis sede, unus in religionis, alius in sacerdotii nomen ascendit. Nam, quia Petronium vocat antistitem, id de Hilario negat Eucherius? non id quidem agere mihi videtur. Quid igitur? Paulo latius vox Nuper mihi accipienda videtur, ut significet, jam annos aliquot, cum scribebat, fuisse elapsos, ex quo Hilarius, relicta sæculi pompa, religiosæ vitæ institutis sese manciparat; nempe ab anno 426, aut aliquando citius; quasi dicat: Valeriane, si te splendor generis a religione abstrahit, vide Hilarium nostrum, nobilissimo

AUCTORE
J. B.

lissimo loco natus, qui abhinc annis aliquot a saeculo ad religionem transit: quod si recentius exemplum quaeris, vide Petronium, Bononiensem in Italia episcopum, qui, relicto saeculo, nunc, seu recens in sacerdotii nomen ascendit. Scripsisse igitur videtur Eucherius memoratam ad Valerianum Epistolam paucis post annum 429 vel 450 temporis; quod etiam confirmare videtur nota chronica, Epistolae apud Rosweydam pag. 20 ab Eucherio inserta; sic habet: Cum ab ortu hujus regni (Romanorum) centesimus et octogesimus quintus fere supra millesimum vertatur annus: hic autem annus incidit in annum Christi 452 aut 453. Quare cum dicat Eucherius: fere vertatur, dene annum unum aut alterum, ab annis mox assignatis prope aberis.

Roman ap-
pulsus S. Pe-
tronus Bono-
niensis episco-
pus consecra-
tur.

41 Quo tempore Romam Petronius venit, eodem quoque, si tam anonymo, quam Galesinio credimus, illuc advenant Bononiensium legati, qui S. Felici episcopo, e vivis erepto, successorem a Caestino Pontifice peterent: hic monitus paulo ante in somno fuerat a S. Petro Apostolo, ne quemquam, praeter Petronium, Bononiensibus episcopum ordinaret; quod et praestitit, reluctantem licet primum, sed dein divinae voluntati morem gerente Petronio. Itaque secundum hos auctores anno 429 ad finem vergente, vel sequenti S. Petronius a Caestino Papa episcopalius insultis redimitus fuit; quod utinam certioribus testibus firmare possem! Secus Pullieno Luparo visum est: negat enim is, anno 450 S. Petronium creatum fuisse episcopum, propterea quod et sublata e vivis die 7 Februarii S. Julianae funus extulerit, ac mense Maio proxime subsecuto a Caestino Pontifice indulgentiam S. Stephani aedem visitantibus impetravit. Itaque secundum Pullienum S. Petronius anni 429 principio episcopatu Romae initiatus est; inde Bononiam venit, mox Constantinopolim abiit: prius tamen, quam abiret, condendae interim S. Stephani aedis formam modumque praescripsit: sub initium vero anni 450, Bononiam Constantinopoli redux, in eadem aede S. Julianae justa persolvit, cui illa condendae non levi operam subsidiumque contulerat.

quod conti-
gisse citius
Pullienus,

42 Sed primo, unde Puellieno liquet, S. Julianam sub initium anni 450 e vivis abiisse? Alii certe usque ad annum 453 vitam protraxisse, aiunt: Funus (S. Julianae) inquit Henschenius tom. II Februarii pag. 32, non sine totius urbis luctu, a S. Petronio splendide elatum. Annos vitae enumerant universim circiter septuaginta quinque, ab cccclx ad cccclxxxv, probabili calculo. Dein bulla, qua indulgentiam S. Stephani templum frequentantibus concessisse fertur Caestinus, non Caestini I, sed, si genuina est, III fuit, qui, exeunte saeculo xn, Ecclesiae clavum tenuit. Etenim omnium Sanctorum celebritas, cujus bulla meminit, primum initio saeculi vii, Bonifacio IV Pontifice, Romae fuit instituta, et ad ceteras Occidentis ecclesias sub Gregorio, hujus nominis IV, postmodum propagata. Praefixum habet bulla (vide tom. II Febr. pag. 48) hunc titulum: Caestinus episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus salutem et Apostolicam benedictionem. Hac autem scribendi formula ante Joannem V et Sergium I saeculo vii nullus Pontificum usus fuisse dignoscitur, ut tradit Mabillonius de Re diplomatica, corollario I ad calcem libri vi adjecto. Denique, si Caestino I rescriptum illud tribuendum foret, ante annum 429 episcopalem sedem Petronius adisset; datum est enim anno 3 Caestini, id est, anno 428, ut observat Henschenius; cum Septembri mense anni 425 Pontifex renuntiatus fuerit. Ex quibus id etiam efficitur, rescriptum Sixti, quo eadem indulgentiae confirmantur, ad Sixtum IV pertinere, et ea parte vitiatum, qua Caestinus, hujus nominis I, in illo memoratur.

Tillemontius
vero a Caes-
tino certo
non factum,
perperam
aiunt.

43 Tillemontius, tom. XV res gestas S. Petronii recensens, nusquam ejus ordinationis, velut a Pontifice Romano factae, meminit: sed Annotatione 5 in S. Petronium mentem suam aperte prodit, ubi ait, Bononienses certo non adisse Pontificem Romanum, ut sibi episcopum peterent, sed episcopum Mediola-

nensem metropolitanum suum; eo quod electio Pontificis tum temporis ad clerum et populum pertineret, quae deinde a Metropolitanis examinabatur, et firmitatem accipiebat. Faletur Benedictus XIV, ante Petronii electionem Mediolanensi metropoli subjectam fuisse Bononiam; fatur etiam, examen electionis secundum leges ad metropolitam pertinuisse. Sed quis est, inquit, qui ignoret, res quantumvis ab habente auctoritatem decretas, non statim sortiri suum effectum. Fuit quidem Bononia constituta sub jure metropolitico archiepiscopi Mediolanensis a tempore sancti Ambrosii, sed nullo documento nobis constat, ipsum tale jus exercuisse. Metropolitae vero non semper jus suum exercuisse, Joannis Angeloptes exemplo conatur ostendere. Simile exemplum habemus, inquit, in jure metropolitico Ravennae, quod inductum et constitutum fuit tempore Joannis Angeloptes, qui tamen nullum suffraganeum sacrare potuit, quod munus primum omnium exercuit sanctus Petrus Chrysologus. Quo quidem pacto efficitur contra Tillemontium, certum non esse, S. Petronium a Caestino Pontifice Bononiensem episcopum ordinatum non fuisse; dubium tamen relinquitur, num id Caestinus re ipsa praestiterit, quod neque anonymi, neque Galesini auctoritas indubitatum facere potest.

§ IV. Sanctus Bononiae Arianorum reliquias dissipat, collapsas ecclesias instaurat, novasque condit.

Sanctus Petronius, ut Galesinius scribit num. 6, honorifice habitus a Caestino, dum Romae fuit, et in episcopum consecratus, una cum legatis Bononiam properavit: quo cum pervenisset, summa omnium ordinum laetitia et gratulatione exceptus est. Nihil vero novus Praesul habuit antiquius, quam ut Deo, cujus singulari monitu tantam dignitatem recens adeptus erat, gratias ageret; quapropter ad S. Petri ecclesiam deduci voluit, cujus originem ita Sigonius describit lib. I Historiae Bononiensis ad annum 270: Is (S. Zama, Bononiensis episcopus) urbem ut monumenta Bononiensium referunt, anno Christi ducesimo septagesimo ingressus, cum alia memorabilia opera edidit, tum ut templum Petri, Apostolorum principii, construeret, auctor fuit, atque id ipse non solum dedicavit, sed presbyteris etiam et diaconis, qui ibi ex instituto sacris operarentur, pro eorum temporum ratione, et piorum hominum copia a se constitutus ornavit. Id templum, extra urbem in via Emilia a parte Mutinam vergente positum, aliquamdiu post Bononiensis episcopi sedes ac domicilium fuit. Subterraneam fuisse, quales peraeque erant id temporis, ob gentium persecutiones, ecclesiae, Masinius scribit Bononiae perstratae, tertio impressae, pag. 60, variasque ejus vicissitudines explicat; dirutam nimirum fuisse, persequente ecclesiam Diocletiano sub initium saeculi iv; instauratam vero a S. Faustiano circa annum 543: at rursus sub Juliano apostata destructam fuisse, et a S. Felice pristino splendori restitutam, verum sub titulo SS. Naboris et Felicii; propterea quod alteram, S. Petro sacram, intra urbis ipsius sinum S. Faustianus anno 550 condere cepisset, cui manum extremam anno 550 S. Basilus admovit. Porro hodieque SS. Naboris et Felicii titulo gaudere, et olim a monachis S. Benedicti Casinensibus habitatum, anno 1512 ad moniales S. Clarae transiisse, ait Alexander Macchiavellus in suis ad Sigonium citatum Annotatis. Plura apud Masinium vide.

43 Eo tum temporis loco erat Bononiensium res, sed a barbaris ac efficaci promptoque remedio indigeret: etenim, Bononiam adeunte Petronio, ut Galesinius num. 7 refert, haeresis Arrianae reliquiae nondum prorsus extinctae erant, tum nefaria eorum impietate, ac barbarorum simul, qui proxime in Italiam irruerant, immani feritate, ecclesiae multae eversae, ac prostratae jacebant. Triplicem hi saeculo v, ut

A lib. x de Occidentali imperio Sigonius refert, in Italiam impetum fecerunt. Primi Sigonius meminit ad annum 401 et 402: is sub Alarico, Gothorum rege, contigit, qui cum agrum Venetum et Liguriam pertransisset, Pado trajecto, Hastam, ubi Honorius imperator versabatur, obsidione cinxit: at Stilichonis exercitu appropinquante, motis inde castris, Pollentiam, Liguriæ oppidum, petiit, ubi atrocissimum a Gothi Romanisque commissum est prælium, victoria, licet non inveniata, Stilichonis arma sequente. Brevi post, iterato in campis Veronensibus prælio, Alaricus, victus fugatusque, trans Alpes fugere compulsus est. Pollentiam pugnā ad annum 402, Arcadio et Honorio V Coss., Prosper et Cassiodorus in Chronicis referunt.

miserè vastatam

46 Hanc in Italiam Gothorum incursionem excepit altera anno 405, Stilichone iterum Anthemioque Coss., qua Radagaisus immenso militum apparatu sese in Italiam intulit. Mox Venetam (narrant Sigonio ad annum 405) regionem ingressus, receptis in fidem Aquileia, Concordia, Altino, Pataviumque prætergressus, Romam, cuius maxime opibus inhababat, recto itinere contendit. Itaque, superato Pado, mox per Æmiliam, agrumque Bononiensem in Hetruriam numerosum traiecit exercitum, et Florentiam oppugnare aggressus est. Hærentem, conclusumque montibus barbarum adortus Stilicho, tanta felicitate pugnavit, ut hostilem exercitum ad internecionem usque deleverit. Qua de re S. Augustinus meminit lib. v de Civitate Dei. Prosper in Chronico: Stilichone II et Anthemio Coss. Radagaisus in Tuscia, multis Gothorum millibus cæsis, ducente exercitum Stilichone, superatus et captus est. Zozimus lib. v, cap. 26: Barbaros nec opinantes adgressus (Stilicho) universas hostium copias ad internecionem cecidit: adeo quidem, ut horum prope nullus evaderet. Atque hunc quidem exitum habuit altera Gothorum, aliarumque gentium, quas sibi adjunxerant, in Italiam expeditio.

invenit:

47 Sublato e civis Stilichone, denuo in Italia bellum aleam experiri Alaricus coluit, ipsamque Romam tandem cepit sub annum 409, captamque diripuit. Bis ea expeditione in agro Bononiensi versatum esse Alaricum, Sigonius refert: primum quidem, cum in ipso in Italiam accessu castellum Bononiæ, Occubariam nomine, adit; iterumque, cum post captam Romam civitates Æmiliæ, imperium Attali, quem imperatoris insignibus ornari jusserat, recusantes, cum exercitu adit, et Bononiam ipsam, sed frustra, oppugnavit. Libro vero I Historiæ Bononiensis ad annum 410 rursus ait Sigonius, eundem Alaricum, cum Romam pergeret, omnia per Æmiliam (in qua Bononia) igne ferroque miscuisse. Sub Radagaiso igitur, et Alarico, a Gothi, Ariana lue infectis, verisimile admodum est, Bononiensium ecclesiam plurimis oppressam fuisse calamitatibus, suaque ædificia, præsertim sacra, eversa prostrataque gemuisse. Radagaisus homo crudelis fuit, et idolorum cultui deditus: Alaricus quidem, cepta Roma, ut Jornandes de Rebus Geticis cap. 50 scribit, locis Sanctorum injuriam irrogari passus non est, Æmiliam tamen illum post pugnam Pollentiācam devastasse, idem Jornandes loco citato fatetur.

templa antiqua restaurat novaque condit,

48 Tantis ecclesiæ Bononiensis calamitatibus S. Petronius, ut primum illuc advenit, mederi constituit: eo primum curas omnes intendit, ut Bononiensem agrum Ariana hæresos reliquis expurgaret, collapsamque divinum cultum majori, si posset, splendore restitueret, urbemque ipsam tum sacris, tum profanis ædificiis exornaret. Itaque in primis aut temporis diuturnitate collapsa, aut barbarorum injuriis jacentia templa instauravit, quæ numero plurima fuisse num. 12 scribit anonymus: quin et multa a fundamentis excitavit. Ceterum templa, quæ condidit, alii plura, alii pauciora enumerant. Benedictus XIV de Festo S. Petronii et Rerum Bononiensium scriptoribus hanc eorum enumerationem instituit: templum unum S. Theclæ dicatum; templa duo, quorum alterum S. Agathæ, alterum S. Lucie virginibus et martyribus sacrum; duo item S. Bartholomæo

Apostolo, et S. Marco Evangelistæ dicata: præterea templum S. Martino, Turonensi episcopo, sacrum, uti et aliud S. Barbatiano; quibus denique templa S. Stephani, et S. Joannis Evangelistæ accedunt. Eadem fere Sigonius recenset lib. I de Episcopis Bononiensibus tomo tertio Operum suorum; ubi Rabbius de templis, a S. Petronio conditis, hæc universim annotavit: Exstant adhuc, sed mutata adeo facie, ut videatur nihil antiqui remansisse, nisi nomen. Quin a duobus primis ecclesiis (S. Bartholomæi et S. Marci) jam dudum episcopi jus ac titulum parochiæ in alias ecclesias transtulerunt. Porro ex his templis aliud anno 450, alia 452 et duobus sequentibus condita sunt a S. Petronio, ut quidem Masinius in Bononia perlustrata scribit; ex cuius potissimum fide de singulis annoto, quæ sequuntur.

AUCTORE J. B.

49 S. Stephani templum, ut Masinius affirmat, condidit S. Petronius jam inde ab anno 450, ad imitationem templi Hierosolymitani sanctæ Crucis et S. Sepulchri, conjunctumque cum ecclesia S. Petri jam ante exstructa: universum porro templum in septem sacella divisit, quæ varia Redemptionis humanæ mysteria adumbrarent; multa quoque illuc intulit Sanctorum pignora, quin et adiecit monasterium, ubi una cum monachis, ex Ægypto evocatis, habitavit ab anno 455. Exstinctis vero temporum lapsu Ægyptiacis monachis sub annum 542, monachi Benedictini successerunt; qui, ingruentibus in Italiam Gothi, recondita apud se Sanctorum pignora absconderunt; ac tandem monasterium suum, posteaquam anno 905 ab Hungaris vastatum, et anno 1210 igne consumptum fuerat, anno 1447 reliquerunt; in quorum denique locum monachi Cælestini suffecti fuere anno 1469. Inter corporis vero, quæ illic servari Masinius scribit, occurrunt corpora S. Floriani et sociorum 40 martyrum, et corpus ipsius S. Petronii. Hæc quidem, aliaque non pauca de S. Stephani templo et monasterio, a S. Petronio conditis, Masinius scribit; sed cum nulla in medium afferat monumenta satis antiqua, quibus dicta sua confirmet, fidem indubiam, maxime quantum ad antiqua, non meretur.

templum in primis S. Stephani,

E

50 S. Petronio quidem S. Stephani templum, velut conditori, adscribunt Cælestinus III et Sixtus IV, summi Ecclesiæ Pontifices; ille in bulla, qua statis diebus templum illud visitantibus indulgentias concedit, his verbis: Cum itaque in templo gloriosæ prothomartyris Stephani, quod dicitur Hierusalem de Bononia, quod servus Dei Petronius, ejusdem civitatis episcopus, instar sepulchri Domini nostri Jesu Christi in Hierusalem erexit et construxit. Sixtus vero his: Sane dudum felicitis recordationis Cælestinus, Papa primus (imo III) prædecessor noster, omnibus Christi fidelibus, vere penitentibus et confessis, ad ecclesiam S. Stephani Bononiensis, Hierusalem nuncupatam, per sanctæ memoriæ Petronium, episcopum Bononiensem, ad instar sepulchri Domini erectam et constructam, accedentibus etc. Sigonius insuper lib. I de Episcopis Bononiensibus hæc Gregorii VII et Alexandri III verba refert: Monasterium sancti Stephani, quod vocatur Hierusalem, quod divus Petronius episcopus ædificavit ad usum ejusdem ecclesiæ cum mercato sancti Joannis Baptistæ, quod ibidem fit.

quod si a fundamentis non erexit,

F

51 Non desunt tamen, quibus ea ecclesia videatur prius fuisse exstructa, quam S. Petronius Bononiensibus præfuit: antiquum enim Isidos templum fuisse legitur in Descriptione civitatis Bononiæ antiquæ et hodiernæ, quod sacello auxerit Julius Cæsar, testante id inscriptione veteri, Cæsare inchoante, quodque conversi ad fidem Catholicam Bononienses, effuso sanguine SS. Hermetis, Aggæi, Caji, Vitalis, Agricolæ, Proculi, qui sub Diocletiano et Maximiano martyrium subierunt, ad veri Numinis cultum transtulerunt, et S. Stephano consecrarint. Sunt etiam, qui S. Eusebium, S. Felicis et S. Petronii decessorem, in S. Stephani basilica tumulatum fuisse, opinentur; atque adeo primum condit a S. Petronio non potuisse. Pullienus pag. 59 et seq. viam mediam terit, atque,

saltem instauravit, vel insignite auvit,

AUCTORE
J. D.

aitque, conditum quidem a Petronio monasterium, S. Stephani templo adjectum, at non templum ipsum, nempe integrum, adjectis antiquo SS. Petri et Pauli templo aedibus 4, quas a fundamentis erexit. Neque omnino a vero alienum putat, S. Stephani ecclesiam S. Petronii aetate fuisse omnino eversam, ab eoque a fundamentis instauratam. Habuerit igitur S. Petronius partem aliquam in S. Stephani templo; sed utrum illud a fundamentis excolarit, an repararit tantum vel auxerit, quis certo definiat?

et in septem
sacella divi-
sum,

52 Porro S. Stephani templum in septem aedes sacras, veluti membra, S. Petronius distinxit, inquit Patricellius, ad instar septem ecclesiarum, quas Christiani Romae potissimum invisere solent; ut mirum ea ratione Bononienses civis S. Stephani templum et septem ejus aedes sacras, in honorem et reverentiam septem Romanarum basilicarum, frequentes inviserent. Verum advertisse non videtur Patricellius, nondum ea tempestate septem celeberrimas Urbis ecclesias visitandi morem in usu fidelibus fuisse: neque enim is de omnibus simul fuit institutus, sed a paucioribus ad alias aliasque dudum post propagatus. Audi Onuphrium cap. 1 de septem Urbis Ecclesiis. Illud vero scitu dignum, inquit, anno jubilei antiquitus a Bonifacio VIII Papa instituti, ejus temporis Christianos non nisi basilicas Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum visitasse. Quibus tertiam Lateranensem anno jubilei secundo mccc. Clemens VI adjunxit. At Gregorius XI ob Deiparae Virginis devotionem in futuro anno tertii jubilei quartam addidit sanctae Mariae Majoris, quae omnes patriarchales erant. Inde illud mirum, quintam patriarchalem ecclesiam praeteritam fuisse, dignam alioqui propter ejus excellentiam, quae eodem anno, ut aliae patriarchales, celebraretur.

Quatuor igitur tantum habemus hactenus Romanas ecclesias, a fidelibus frequentari potissimum solitas: qui vero earum dein numerus accreverit, audi ex eodem Onuphrio: paulo ante sic habet: Cumque a sancto Paulo ad Lateranum iter facturi essent, incongruum iis visum est, ecclesiam sancti Sebastiani, caemeterium Callisti, Catacumbas, tot Sanctorum corporibus referta, invisam transire, praesertim cum eadem fere via procedendum esset; atque ita hac ratione quinque ecclesiis, quae visitari solebant, sextam adjunxerunt. Eadem ratio septimam addidit medio itinere inter Lateranensem et S. Laurentii extra muros basilicas sitam, ecclesiam videlicet sanctae Crucis in Hierusalem, maximis et ipsam reliquiis condecoratam. Atque ita habemus, quo circiter tempore frequentari ceperint septem Urbis ecclesiae, adjecta prioribus quatuor S. Laurentii ecclesia, certe diu post S. Petronii tempora.

C
ut commodius
redemptionis
mysteria re-
presentaret,

55 Alia igitur de causa id fecit S. Petronius, sive ut commodius redemptionis nostrae mysteria in memoriam fidelibus ita revocaret, sive ut templum Hierosolymitano S. Sepulchri non admodum absimile conderet, ut Pullienus censet. Sane S. Petronium Passionis Christi admodum studiosum fuisse, loca sacra Hierosolymis diligenter inspexisse, ad eorumque similitudinem non pauca Bononiae effinxisse, Acta utraque satis produnt. Quod vero addit anonymus num. 12, collegisse nempe S. Petronium per totam Judaeam vegetalia, nimis infirmum est, ut certo illi assentiar; cum fundamentum aliud habere non videatur, quam S. Petronii cum Theodosio imperatore affinitatem, quae et veterum scriptorum auctoritati repugnat, et commenti loco habenda videtur. Vide, quae de illa diximus num. 18. Cautior in scribendo Galesinius fuit num. 11, qui S. Petronium multum auctoritate et gratia apud Theodosium valuisse, tantum scripsit, quod longe verosimilius est.

rariis Sancto-
rum reliquiis
ditavit, qui-
bus,

54 Addit ibidem Galesinius, S. Petronium, pro ea, qua valebat apud Theodosium, auctoritate multos Constantinopoli Bononiam Sanctorum reliquiis advexisse, et conditis a se templis, distribuisse, in primis vero, quo de agimus, S. Stephani templo, quarum enumerationem, qui S. Petronii corporis anni 1141 inventionem descripsit, bene longam instituit: has

inter S. Floriani et sociorum martyrum corpora, D licet suppresso nomine, recenset num. 5, quem Bononienses plerique sequuntur. Dubium est admodum, quis fuerit S. Florianus, cujus corpus S. Petronius Bononiam transtulit. Non videtur is, qui ad diem 4 Maji Mrl. Romano inscribitur. Hujus enim, in Norico Ripensi seu Superiore Austria passi, corpus ex Austria Romam, Roma in Poloniam translatum fuit, ut tomo I Maji pag. 467 videre est. Nec is, qui ad diem 17 Decembris in eodem Mrl. memoratur: passus enim hic dicitur temporibus Heraclii imperatoris, id est, dudum post S. Petronii aetatem. S. Florianus cujusdam corpus tum apud Vicentinos, tum Aesii servari dicitur; atque adeo a S. Floriano Bononiensi uterque diversus videtur. Eusebius de Martyribus Palaestinae cap. 15 undequadragesima Martyrum, Maximini jussu in Palaestina occisorum, meminit; sed horum duo Syllanus episcopus fuit, non Florianus. At quisquis tandem fuerit, cujus exuvias Bononia possidet, Florianus; simile vero est, inter tot martyres, qui tum in Palaestina, tum alibi sub Diocletiano pro fide sanguinem fuderunt, fuisse etiam S. Florianum quemdam, cujus reliquias Bononiae in S. Stephani templo Petronius collocavit, ut censet Benedictus XIV de Festis aliquot Sanctorum Bononiae celebr. cap. 26.

53 Sic quidem S. Floriani, quisquis hic tandem fuerit, reliquias a S. Petronio Bononiam fuisse allatas, inter Bononienses scriptores satis convenit: at, idemne censendum sit de S. Floriani sociis, in controversiam venit. Sigonius solius Floriani meminit: de sociis ne verbo quidem. Floriani quidem et sociorum ejus, in S. Stephani quiescentium, diserte mentionem facit bulla Caestini III, sed illi S. Floriani socios interpolatione insertos, ait laudatus supra Pontifex, eadem ratione, qua Caestino III, ibidem substitutus legitur Caestinus I. Porro, ne id cuiquam videatur ambiguum, factam, quam modo retuli, in Caestini III bulla interpolationem duplici argumento confirmat; alterum in eo situm est, quod in S. Floriani honorem Bononiae semper recitatum fuerit Officium de Communi unius Martyris; cum alias procul dubio de Communi plurimorum Martyrum recitandum esset; alterum vero in eo, quod, aperta anno 1640 S. Floriani urna, praeter Bononiensium, ut ait, opinionem solius S. Floriani reliquiae in ea reperitae sint.

56 Ita quidem eruditissimus Pontifex; cui tamen, sed etiam sociorum corpora potuit optime, hoc loco assentiri non ausim. Ansam illi ita scribendi Sigonius, solum Florianum memorans, praebuisse videtur; cui ego Inventionis auctorem, rei gestae non modo aequalem, sed testem etiam oculatum oppono, qui quadraginta non martyrum tantum, sed sociorum martyrum corpora seu reliquias, anno 1141 inventas, memorat. Sic habet num. 5: Intra quas (arcas, in pavimento reptas) sanctorum xi martyrum pretiosa continentur corpora: in unius vero (S. Floriani) pectore pulcherrima crux reperitur aurea: qui quidem omnes in uno collocati sunt tumulo, ut, sicut in Christi fide inventi fuere unanimes et concordēs, ita in corporis perseverantia sint semper uniti atque continui. Accedunt anonymo scriptores Bononienses passim. Neque, quae profert Pontifex argumenta, hujusmodi sunt, ut anonymi, ejusque sequacium auctoritatem concellere videantur. Quod enim Bononiae semper recitatum fuerit Officium de Communi unius Martyris, profectum inde verosimiliter fuerit, quod unum Florianum Bononienses in singularem urbis suae patronum advicerint, non quod ejus socios nullo modo agnoerint: Quod vero anno 1640 solius Floriani corpus, aperta ejus urna, inventum sit, nihilo magis videtur urgere.

57 Omnes quidem anno 1141 in eodem tumulo collocatos, mox laudatus scribit anonymus, sed de S. Floriani tantum sociis fortasse intelligendus: sed ut ut etiam de S. Floriano intelligi debeat, equidem non modo anno 1640, quo S. Floriani urna aperta fuit, sed antequam et post dictum annum alio S. Floriani

E
non modo
sancti cujus-
dam Floriani.

sed etiam so-
ciorum cor-
pora

F

annumeran-
da videntur.

A riani, alio loco sociorum ejus reliquiæ conservatæ fuerunt; Floriani quidem in sacello, suo nomini consecrato, supra altare, della Benda seu Vittæ beatissimæ Virginis nuncupatum: sociorum autem in sacello S. Joannis Evangelistæ. Primum Bombacius, qui paucis post dictam urnæ apertionem mensibus scripsit, docet de Sanctis Bononiensibus pag. 5; alterum Pullienus Luparus, monachus Cælestinus, qui scripsit anno 1600, partim pag. 45, partim 62; et ante illum Patricellius mihi pag. 49 versa, et pag. 22; tertium Masinius Bononiæ illustratæ, anno 1666 tertio editæ auctæque, ad diem 16 Decembris pag. 358; ut adeo mirum non sit, S. Floriani corpus, privatæ urnæ separatim a sociorum corporibus inclusum, ea aperta, sine istis inventum esse. Denique si, ut laudatus Pontifex docet, credibile sit, inter tot martyres in Palæstina sub Diocletiano passos, fuisse unum aliquem, Florianum nomine, cujus S. Petronius reliquias Bononiam attulerit; eequid tandem causæ erit, cur id ipsum de illius sociis credi non possit? Quamquam aliunde non desit dubitandi ratio, num S. Petronius id revera præstiterit, quam infra in Annotatis, inventionis descriptioni ad litt. ec. subnectendis, exponam.

condito etiam monasterio, ditavit.

B 58 S. Stephani templo monasterium adjectisse S. Petronium, supra ex Masinio retuli: idem Sigonius lib. 1. de Episcopis Bononiensibus his verbis scribit: Etenim in aede S. Stephani, montis, in quo Christus Dominus noster cruci fuit affixus, et sepulchri, in quo mortuus est situs, expressit imaginem, atque ei monasterium adject, quod Hierusalem appellavit, ubi ipse inter monachos habitavit, more a S. Eusebio, Vercellensi episcopo, atque a S. Martino Turonensi retento. Cujus vero instituti fuerint monachi illi, incertum. Constantius Rabbius in suis in Sigonium Annotatis, S. Pachonii regulis adstrictos fuisse, scribit, quarum ea ætate frequens fuerit in Italia usus secundum S. Hieronymum; ut S. Basili regulam secutos Casalius affirmat in Descriptione Novæ Hierosolymæ, lib. II, cap. 5. Fertur etiam alendis hujus cœnobii monachis S. Juliana, vidua Bononiensis, de qua apud nos actum ad diem 7 Februarii, bonorum partem attribuisse: quod quidem a Benedicto XIV tom. X Latinæ editionis secundæ lib. III, cap. 3 num. 11 inter ea recensetur, quæ validis documentis innixa, de S. Juliana circumferuntur. Sigonius quoque de illa sic habet lib. I Hist. Bonon.: Juliana vero, eximie pietatis studio inflammata magnam fortunarum suarum partem, erat enim locupletissima, alendis in cœnobio divini Stephani monachis attribuit, atque eorum numero filium unicum (Laurentium, uti nonnullis placet, cujus Ambrosius meminit in Hortatione ad virginitatem) ut pie Deo serviret, adscripsit. Denique et in S. Stephani templo a S. Petronio sepultam scribunt.

Aliud S. Joanni

C 59 Constructo S. Petronii opera S. Stephani templo, S. Joannis Apostoli et Evangelistæ ecclesiam mox subjungit anonymus: de qua ita Sigonius lib. 1. de Episcopis Bononiensibus: In aede autem sancti Joannis Evangelistæ, quam in monte ex tumulo terræ, de industria aggesto, construxit, montem Oliveti effinxit, in quo Christus, postquam est suscitatus a mortuis, cum discipulis suis stans, ipsis aspectantibus, in cælum ascendit, qui locus nunc, aucta jam pridem aede, in medio ipso templo cruce lapide signatus invisitur. Quæ vero inter hæc duo fana (SS. Stephani et Joannis) loco summiore planities intercedit, ea celebrem Josaphatis vallem representavit, in qua idem iudicium de vivis et mortuis ultimo die facturus creditur, atque hæc omnia ad eorum locorum exemplum fecit, quæ ipse Hierosolymis spectaverat tum, eum eas regiones pietatis ergo perlustravit. Eadem fere Galestinus scribit in Actis S. Petronii num. 8: sequenti vero ornamenta quædam sacra, ut columnam et crucem Christi, ut triclimum, in quo cum discipulis suis Dominus discubuit, atque ad excitandum Dei amorem in primis idonea, enumerat, quibus S. Petronius S. Stephani templum decoravit. Quæ omnia,

inquit, sanctissimæ religionis monumenta adhuc magna Bononiensis populi pietate coluntur, augustioremque reddunt ipsam S. Stephani ecclesiam, quam ille Hierosolymæ nomine appellavit, eamque ob causam vicus nunc etiam, eidem ecclesiæ conjunctus, Hierusalem nominatur.

60 Ceterum hæc S. Joannis ecclesia e parœcialibus una est, et canonicorum Regularium Lateranensium administrationi concredita. Jam inde ab Agapeti Pontificis temporibus Bononiensis episcopi juribus subjectam fuisse, ex Gregorii VII rescripto colligitur, quod ad annum 1075 Sigonius lib. II de Episcopis Bononiensibus exhibet: multis illam reliquis ditavit S. Petronius, quas anno 1427 die 8 Augusti Cardinalis Ludovicus Arelatensis, Martini V legatus, et anno 1430 Cardinalis Bessarion, legatus pariter Apostolicus, visitarunt. Fundamenta illius S. Petronius, cujus brachium possidet, posuit anno 455, eamque consecravit biennio fere post. Ampliori forma donata est anno 1921, et pulcherrima dein ornata testudine, anno 1640 ad umbilicum perducta. In choro sacelli majoris inventa est arcula cum inscriptione hujusmodi: Capellam hanc majorem a D. Jo. Evangelista, angelorum turba comitato, designatam, femina quedam, cum sæpius clarissime vidisset apparitionem, ex Dei præcepto mox curavit, et a fundamentis erigendam anno Domini MXXVII; nimirum B. Helena de Oleo, de qua actum est in Actis nostris ad diem 25 Septembris; ubi multa de B. Helena in vulgus sparsa fuisse commenta dicuntur; quibus annumerari in primis illud potest, quo e S. Petronii familia fingitur oriunda. Multa quoque, quæ parum probabilia videntur, de revelationibus apparitionibusque ipsi factis circumferuntur: quidquid de apparitione S. Joannis Evangelistæ, ipsi facta, dicendum sit, eam, sicut et alia pleraque hoc numero, retuli ex fide Masinii Bononiæ perlustratæ, tertio editæ, pag. 422 et sequenti.

AUCTORE
J. B.

Evangelistæ
sacrum,

E

61 De S. Bartholomæi et S. Marci templis ex eodem Masinio pag. 155 et 289 nonnulla hæc transcribo. Utrumque S. Petronius condidit anno 452, S. Bartholomæi vero templum anno 1210 ignis corripuit, qui, ut Sigonius scribit in Historia Bononiensi ad hunc annum, fortuito in porta Ravennate excitatus, præter S. Bartholomæi aedem, SS. Stephani, Vitalis et Donati templa, per vicinas domos dilapsus, eodem casu involvit. S. Bartholomæi vero templum Gozzadinorum familia anno 1298 suis e cineribus excitavit. Anno 1399 Patribus Theatinis cessit, annuente Clemente VIII: animarum vero curam, quæ huic annexa erat, Alfonsus Paleotus, Bononiensium antistes, vicinis parœciis distribuit. Veteri huic S. Bartholomæi templo novum successit, eidem Sancto, et S. Cajetano, PP. Theatinorum institutori, sacrum, cui initium dedit annus 1632, primum noxæ fabricæ lapidem ponente Hieronymo Lomellini, S. R. E. Cardinali et legato Bononiensi: divina vero officia celebrari illic ceperunt anno 1664 die 14 Decembris. De templo S. Marci præter jam dicta citatus Masinius pauca hæc annotavit, nempe S. Marci olim parœciam anno 1366 die 9 Aprilis unitam fuisse parœciæ S. Donati, ipsam vero S. Evangelistæ ecclesiam ejusdem Sancti sodalitate concessam anni ejusdem mense Augusto, die vero 24.

alia SS. Bartholomæo et Marco,

F

62 Neque hic stetit S. Petronii in condendis hoc anno ecclesiarum labor: etenim, si Masinio fides habenda est, alia quoque hoc anno Sanctis templa excitavit, alterum nimirum SS. Fabiano et Sebastiano, alterum S. Martino Turonensi, tertium S. Lucæ, quartum denique S. Barbatiano. SS. Fabiani et Sebastiani templo ad portam castris, seu di castello dictam, sito ingens terræ motus ruinam intulit anno 1303, de quo Sigonius lib. V de Episcopis Bononiensibus ad prædictum annum universim scribit: Biennio post urbs duabus gravissimis calamitatibus afflictata est, insigni terræ motu, et rei frumentariæ difficultate. Tremore vero ita concussa est, ut altissima ac maxima quæque ædificia labefactata, ac pinnis, verticibusque sint exuta. Quo metu percussa civitas per multos

Fabiano et Sebastiano,

AUCTORE
J. B.

multos dies sub dio in campis urbis sibi tabernacula fixit, atque ibi mente in primis sollicita pernoctavit: sed postmodum instauratum fuit. Anno 1393 die 13 Junii jussu Clementis VIII auctum est parte parœciæ S. Lucae, cujus pars altera S. Columbani parœciæ cessit. Servari in illo quasdam S. Petronii reliquias, pag. 205 Masinius ait; sed, quænam eas sint, non edicit.

Martino Tu-
ronensi,

65 Hæc de templo SS. Fabiano et Sebastiano S. Petronii opera erecto: porro duplex Bononiæ visitur templum S. Martino sacrum; alterum, de quo Sigonius lib. II de Episcopis Bononiensibus ad annum 1217 hæc scribit: Anno millesimo ducentesimo septimo decimo titulus S. Martini ad Aposam conditus est. Quia vero proxime dixerat Sigonius: Eodem sedente Henrico (a Fracta) aliæ etiam, minus insignes ecclesiæ excitatæ; prioribus Sigonii verbis Carolus Rabbus hanc annotationem subjicit: Crevit autem mox in insignem ecclesiam, amplumque cœnobium PP. Ordinis sanctæ Mariæ de monte Carmelo, qui huc venerunt anno MCCXXIII. Modo illud incolunt PP. ejusdem Ordinis congregationis Mantuæ, quibus locum concessit Joannes Soreth, Prior generalis, anno MCCCLXVI. Alterum vero eidem S. Martino sacrum et in valle Aposæ situm, quod S. Martini, vulgo Dalla croce de sancti appellatur. Hoc autem S. Martino sacrum esse, voluit S. Petronius haud ita dudum ab illius obitu. Aposani nomen utrique dedit Aposa fluvius urbem permeans.

Luciæ.

64 Quæ vero ad S. Luciæ, virginis martyris templum præcipue spectant, ex Carolo Rabbio disces, qui Sigonio ad annum 1344, Societatis nostræ Patres ad S. Luciæ prima vestigia fixisse, referenti subjicit, quæ sequuntur: Ecclesia ædificata, sedente D. Petronio, circa annum CCCXXX, diruta postmodum anno MCCXXVIII, a quo tempore possederunt sæculares presbyteri titulo Rectoris; ad hujusmodi erat Hieronymus Casalini, qui D. Franciscum Xaverium domi recepit. Modo antiquæ ecclesiæ S. Luciæ ne vestigium quidem apparet, quippe eo in loco visitur nobile atrium amplissimi collegii PP. Societatis. At proxime sub ejusdem Virginis ac Martyris nomine visitur magnificentum templum, quod construi cœpit anno MDXXXIII, Angelo Gozzadino, archiepiscopo Niciensi, et suffraganeo Bononiensi, primum lapidem ponente XIV Kal. Majas.

quod non ita
liquet de S.
Barbatiano;

63 Sigonius lib. I Historiæ Bononiensis ad annum 450 S. Barbatiani templum inter ea, quæ S. Petronius Bononiæ vel condidit vel reparavit, diserte annumerat: sed lib. I de Episcopis Bononiensibus eadem recensens, de S. Barbatiano æde ne verbum quidem facit: ad annum vero 485, monasterium S. Barbatiani S. Jocundi, quem tertium a S. Petronio Bononiensium præsulæm ponit, tempore constructum fuisse, conjicit. Dubitavitne Sigonius, num S. Petronius re vera S. Barbatiano templum erexerit? Docet enim Benedictus XIV, Sigonium librum de Episcopis Bononiensibus serius conscripsisse, in eoque, quæ in Historia Bononiensi minus caute scripserat, emendasse. Ut sit, equidem anno 452, quod Masinius ait, S. Barbatiano templum S. Petronius erexisse non videtur; nam tum temporis, quantum quidem apparet, S. Barbatianus e vivis nondum excesserat. Illius obitum anno 444 illigat Hieronymus Fabri lib. de Antiquitatibus sacris Ravennatibus p. 195; Rubeus lib. II de rebus Ravennatibus inter ann. 458 et 444 collocat. Obiisse Ravennæ legitur in Actis apud Agnellum t. II p. 59 Appendicis, cum condendo Arimini S. Stephani templo Gallia Placidia erat intenta; quod anno 458 contigisse, scribat Cæsar Clementinus lib. II Rerum Ariminensium. Ceterum, teste Masinio, pag. 370, S. Barbatiani ecclesia olim penes canonicos Lateranenses fuit, sed ab his ad monachos S. Hieronymi de Observantia translata anno 1480; quod etiam

Sigonius ad annum mox laudatum testatur his verbis: Inde anno MCCCLXXX monachis eremitis S. Hieronymi ædem S. Barbatiani vacantem ex Pontificis (Sixti IV) decreto communicavit, cum hospitium habere optarent. Quibus subjicit Rabbus: Instituti fuere a B. Petro de Pisis circa annum MCCCLXX, locus ipsis datus an. MCCCLXXX die XVI Augusti.

66 Binis proxime sequentibus annis S. Joanni Apostolo et Evangelistæ, et SS. Theclæ Agathæque virginibus martyribus templa erexit; S. Joanni quidem et S. Agathæ anno 455, S. vero Theclæ anno 454, si quidem vera Masinius scribit: non enim convenit inter auctores omnes, quibus annis templa singula, jam enumerata, sive a fundamentis excitasse, sive collapsa instaurasse S. Petronius perhibetur. De templo S. Joannis egi num. 59 et seq. Superest igitur, ut de SS. Agathæ et Theclæ templis pauca subjiciam. Masinius pag. 295 et seq. S. Agathæ ecclesiam parœciis Bononiensibus annumerat, et olim S. Mariæ de Castiglioni nuncupatam ait, additque, ruinam olim passam, primum anno 1196, dein anno 1635 fuisse instauratam. Postremo S. Theclæ ecclesiam olim saltem in parœciarum Bononiensium numero fuisse, ex instrumento quodam anni 1575, idem Masinius pag. 461 et sequenti affirmat, hodieque sæcularium presbyterorum administrationi commissam, ac denique S. Petronii reliquiis ditatam.

67 Neque vero S. Petronio satis fuit tot templa Bononiensibus excitasse, sed etiam plurimis Sanctorum exuviis ditanda et munitiendâ censuit: His operibus perfectis, inquit Sigonius lib. I Historiæ Bononiensis ad annum 450, Constantinopolim ad Theodosium, sive privati, sive publici officii causa repetiit, ac pro ea, qua apud imperatorem valebat, auctoritate multas Constantinopoli sacras reliquias auferendi potestatem obtinuit, quibus domum regressus cum alia templa a se constructa, tum in primis ipsum Divi Stephani fanum ac sacella ad cruces quatuor collocata ornavit: nimirum præter templa jam enumerata ad quatuor urbis portas totidem etiam cruces lapideas S. Petronius excitavit, quæ dæmoni quidem terrori, Bononiensibus vero præsidio, et perpetuo ad fortiter pro Deo, et salute sua dimicandum, incitamento essent.

§ V. Sanctus Bononiam reparat et amplificat.

S. Petronius, Bononiam veniens, non modo sacra, sed profana etiam ædificia sus deque conversa invenit; quæ quidem sors Bononiæ cum multis Italiæ civitatibus erat ea tempestate communis, ut ex S. Ambrosii Epistola intelligitur, qua Faustinum, sororis suæ amissionem ægrus ferentem, ita consolatur: Sed doles, quod dudum florentissima repente occiderit. Verum hoc nobis commune non solum cum hominibus, sed etiam cum civitatibus, terrisque ipsis est. Nempe de Bononiensi veniens urbe a tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinquebas, in dextera erat Brixillum, a fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nomine sonans, ad lævam Apennini inculta miseratus, et florentissimorum quondam populorum castella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. Tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarumque sub eodem conspectu exposita funera, non te admonent, unius, sanctæ licet et admirabilis feminae, decessionem consolabiliorē habendam etc. Certa itaque est Bononiensium clades; at quo auctore illata?

69 Rem ita contigisse, nonnulli volunt. Gratiani imperatoris jugum, defuncto Valentino, Bononienses excusserunt, intaque cum Mutinensibus ac Rhegiensibus societate, finem suorum dilatandorum causa, vicinis Claternatibus bellum intulere. Recognita, Gratianus Asclippium quemdam, Spoleti morantem, cum exercitu Bononiam misit, qui et Claternates imperio vindicavit, et Bononienses ipsos ad deditionem compulsi, impositoque civitati præfecto, qui

denique Aga-
thæ et Theclæ
pariter exci-
tabat.

E
sacrisque re-
liquiis locu-
pletavit.

Bononiam
semirutam,

F

quam cladem

AUCTORE
J. B.

A qui eam in officio contineret, Spoletum rediit. Verum hæc omnia lib. 1 Historiæ Bononiensis Sigonius explodit, tum quod hæc veterum Annalium auctoritate destituta sint, tum quod verosimile non videatur, iis tum viribus fuisse Bononienses eorumque socios, ut adversus integras adhuc Romani imperii opes arma capere ausi fuerint; quod ne opulentissimæ quidem per ea tempora civitates cogitarunt; tum quod vel ab ipso motuum exordio per Liguriæ consularem, cui parebant, facile potuissent in officio contineri. Sed narrationis seriem repetamus.

Theodosio I nonnulli male adscribunt.

70 Exstincto Gratiano, ad Theodosium, hujus nominis I, imperii summa devoluta est: hic, ut aiunt, antiquis urbium, provinciarumque magistratibus novos pro arbitrio substituit, Bononiamque in primis hominem Græcum, sibi quidem carum, sed avarum, superbum, et intemperantem misit; qui cum minis et precibus nobilis matronæ Bononiensis pudicitiam tentaret, rem illa marito patefecit. Is modestè hominem monuit, ut ab incepto desisteret, sed colaphum abstulit: qua re percitus matronæ conjux, illatum sibi probrum ulcisci volens, stricto mox gladio, imperatorum præfectum interfecit. Hinc Bononienses, male sibi metuentes a Theodosio, ne, quod Thessalonicensibus haud ita pridem evenerat, sibi quoque contingeret, in civem suum profugum, quibus modis potuere, animadvertent; occisi vero corpus multo honore terræ mandarunt. At ne hoc quidem modo Theodosii iram effugerunt: adveniens enim paulo post in Italiam imperator, Bononienses Thessalonicensium sortem subire coegit. Qua de causa S. Ambrosius Theodosium, cum Mediolani esset, templi aditu prohibuit, et anathemate percussit, quo prius illum solvere noluit, quam legem condidisset, ne quis mortî traderetur, nisi dies effluxissent 50, posteaquam in reum lata esset mortis sententia.

et fabulosos admodum

71 Hicce anonymus noster partim consonat, partim nonnulla addit, partim repugnat. Si enim, quæ modo relata sunt, sequimur, imminet cladem Bononienses non prospexerunt modo, sed etiam a sese avertere studuerunt: si vero anonymum, nihil tale suspicantes inopinata clade oppressi sunt. Ipsi vero, inquit num. 17, ignorantes pestem futuram, fecerunt secundum edictum regis. Quæ vero de suo addit hæc fere sunt: primum, significasse Bononiensibus Theodosium, ut cuidam nepoti suo decenem sepulturam adornarent, quem apud illos tumultum vellet; quo nimirum incautos repente impetu obrueret, et benevolentia specie tegeret vindictæ libidinem. Alterum, commotam rei indignitate S. Ambrosium sanxisse, ne quis regem Bononiam diinceps ingrederetur, nec cujusquam funus in urbem inferretur.

adjunctis

C 72 Porro edictum Ambrosianum, ut quidem contendunt, apud Patricellum his verbis concipitur. Servus Christi Ambrosius Mediolanensis episcopus. Dilectissimi fratribus universis utriusque ordinis, majoris scilicet et minoris, in Domino eternam salutem. Cunctis Italiae regni subversionem Bononiæ civitatis credimus fore notissimam, quam non vera justitia, sed calva occasione, Theodosica rabie, crudeliter perpeffa est. Quam ob rem, dignum æquumque fore censuimus et ex parte Dei, et sancti Petri, cujus vocabulo Bononiensis ecclesia decoratur, damnatam, ac irrevocabilem sententiam anathematis obnixè statuimus atque firmamus, ut nemo regum modo urbem Bononiam ingrediatur. Si quis autem tam audax forte extiterit; qui huic sententiæ non satisfecerit, et prædictam urbem temere ingressus fuerit: præsentî anno, illius vita finiatur, et ne ultra dilatetur. Corpus quoque mortui cuiusque minime deferatur in urbem, ne simili occasione tale amplius detrimentum patiat. Addit anonymus noster, id edictum S. Ambrosii jussu ad partem muri civitatis Orientalem, quæ intacta permanserat, marmorea in tabula appensum; tandem substitisse, dum tandem crebris incendiis in cineres abiit.

vestiant:

73 Hæc vero cum anonymus noster, aliique scribunt, næ illi manifesto prodant, antibus fabulis se Octobris Tomus II.

nium credulos. In ore quidem omnium est Theodosii in Thessalonicenses immoderata ultio, et probis antiquitatis testimoniis consignata: at de illata a Theodosio Bononiensibus strage nihil Ambrosius ipse, nihil usquam veteres meminerunt. Neque necesse est pluribus fabulam refellere; quam prudenter in Actis S. Petronii suppressit Galesinius, et rerum Bononiensium cautiore eruditioresque scriptores non admittunt. Audi Sigonium lib. 1 Historiæ Bononiensium ad annum 575: Hanc autem historiam (cædis Thessalonicensis) tum ipsius Ambrosii scriptis, tum omnium ecclesiasticorum scriptorum monumentis consignatam vulgo ad Bononiam ita traducunt, ut totam rem longe aliter, ac gesta sit, explicant. Dein, fabulam paucis exponens, sic pergit: Quæquam aliena sint, ut cetera omittam, illud non dubio esse argumento potest, quod probabile non videtur, Bononienses recenti adhuc, ut ipsi scribunt, clade a Gratiano accepta infirmos, suis viribus nixos, tantum facinus esse aggressos (arrepente nempe repente armis, et occiso magistratu, a Theodosio descivisse) et, quod Pontifex Maximus in tanta gentilitium et Arrianorum perfidia et contumacia non edixisset, id alienæ civitatis episcopum edixisse.

74 Hisce igitur missis, ad verosimiliores de Bononiensium clade opiniones accedamus. Baronius ad annum 587 num. 60 Maximo tyranno illam his verbis adscribit: Porro ipse ingressus Maximi in Italiam, sicut repentinus, ita terribilis visus est: instar enim exundantis torrentis montium angustis coarctati, in planiciem se totum effundentis, cunctaque sibi obviam secum trahentis, eam Italiae partem, quæ ipsi post Alpium descensum occurrit, immensa affecit clade; nobilesque tunc civitates Placentiam, Rhegium, Claternam, Mutinam, Bononiam, et alias dire exagitavit, prædatis divitiis, adductis civibus in captivitatem, ut Pacatus affirmat, quæ et pertingit S. Ambrosius in Epistola ad Faustinum. Ambrosii verba supra num. 67 recitamus, e quibus tamen non liquet, quo tempore, quove auctore clades, cujus meminit, Bononiensibus illata sit; hæc vero tantum de Italia Pacatus in Panegyri Theodosii scribit: Alta licet vulnera (quod fatendum est) proximus nobis Italus, contiguus ostendat Hispanus, sed in dolore suo habet uterque solatium. Tyrannidem ille non vidit, hic tyrannididum vidit. Reliqua, quæ proxime citata mox verba præcedunt et sequuntur, ad Gallias pertinent. Alta igitur vulnera sub Maximo, teste Pacato, accepisse videtur Italia; num etiam Bononia? Neque firmioribus fundamentis nî nituntur, qui eam contigisse volunt sub Eugenio, qui anno 594 bellicis motibus concussit Italiam, et a Theodosio victus F usurpati imperii pœnas dedit.

alii vero ad Maximum, aliosque tyrannos,

E

75 Ad Constantini Magni ætatem recurrit Sigonius, ut vastatæ Bononiæ tempus assignet; sic enim habet lib. 1 Epp. Bononiensium: Idem etiam (S. Petronius) præcipuus auctor imperatori (Theodosio juniore) fuisse prædicatur, ut urbem (Bononiensem) restitueret, quam ætate sua semirutam fuisse, sanctus refert Ambrosius: cladem nempe notans, quam bello Maxentiano una cum reliquis Emiliae urbibus a Constantino accepit. Sigonio Benedictus XIV nuper accessit, ubi de S. Petronio agit. Invenit ipse, inquit, in hac urbe in statu deplorabili omnia, ita ut jure ac merito nostræ regiones appellatæ fuerint a S. Ambrosio in citata Epistola ad Faustinum reliquæ infelices, et cadavera urbium, quas propemodum prostraverant et oppresserant clades a Maxentio illatæ et civilia bella sub tyrannide. Id tamen inter utrumque discriminus intercedit, quod ille Constantinum, hic vero Maxentium una forte cum reliquis tyrannis harum calamitatum auctorem præcipuum faciat; ut utriusque verba conferenti manifestum fiet.

Petronius non modo reparat,

76 Constantinus sub annum 512 e Gallis in Italiam adversus Maxentium movens exercitum primum Segusienam civitatem vi cepit, ad Alpium radices sitam. Injectæ urbis portis faces, longius progressæ, urbis partem consumpserunt: sed Constantini

AUCTORE
J. B.

stantini opera ignis extinctus est, ut legitur in Nazari Panegyrico, eidem dicto. Hinc Taurinum progressus, Maxentii copias fudit, et Taurino, aliisque Italiae urbibus, Alpes inter et Padum sitis, se sponte dedentibus, potitus est. Mediolanum quoque accessit, benigneque habuit urbes, quae ultro ejus amplectebantur imperium. Altero apud Brixiam hostem praelio fudit, ac mox apud Veronam tertio. Cessit et haec victori Constantino. Aquileiam quoque et Mutinam, et urbes Italiae alias oppugnavit, ut illius panegyrista mox laudatus his verbis refert: Praetereo te, Aquileia, te, Mutina, ceterasque regiones, quibus propter insecutas incredibilium bonorum commoditates gratissima fuit oppugnationis injuria. Sicut ergo oppugnare Mutinam coactus est, ita verosimile visum est Sigonio, neque abs re, Bononiam aliasque vicinas urbes obsidione circumfuisse, usque, saltem dum se dederent, usitata bellorum damna intulisse. Favet Sigonio Zosimus, qui libro II ait, Constantinum iis urbibus, quae se sponte dedebant, nihil damni intulisse, contra subvertisse, quas sibi repugnantes habebat. Quod vero ad Maxentium attinet, is quidem exactionibus, libidinibus, caedibus sedavit Italiam, at nescio, an sibi parentes urbes oppidaque diruerit. Sigonii itaque sententiae malum subscribere, quamquam nec inficiari velim, etiam sub Maximo aliusse tyrannus Bononiensium civitatem in varias calamitates incurrere potuisse.

B
sed etiam
ampliori

77 At quisquis fuerit harum calamitatum auctor, illud quidem certum est, pessimo loco fuisse Bononiensium rem, cum S. Petronium, rerum suarum instauratorem, divino munere sunt consecuti. Principio quidem, ut memorant, ambitu haud magno Bononia fuit, ut prisca ferebant saecula. Binis duntaxat portis ad illam aditus patebat, quarum altera Orientem, Occidentem altera spectabat; illa Racenam versus ducebat, haec Mutinam. His tertiam quartamque sub imperatoris Gratiani imperio adjectas ferunt. Cum vero Bononiam S. Petronius reparavit, portas alii novem, duodecim alii exstructas voluit; itaque non solum olim collapsa restituit, sed civitatem ampliori etiam forma donavit, ut S. Petronium, velut alterum urbis suae conditorem non immerito habeant Bononienses. Quae quidem Galesinius in Actis S. Petronii num. 11 ita breviter complexus est: Ne vero quid offitii, quod a se proficisci posset, erga populum Bononiensium praetermitteret, Theodosii imperatoris, cui carissimus erat, et civium Bononiensium, quos unice in Christo diligebat, auxilio usus, urbis ambitum auxit.

C
forma donat,

78 Sigonius vero lib. I Historiae Bononiensis in hunc modum scribit: Postremo Petronius ne quid officii erga Bononienses praetermitteret, quod a se proficisci posset, imperatoris ac Bononiensium auxilio usus, urbis ambitum longius, quam adhuc fuerat, protulit, qui quantus ad eam usque aetatem esset, portae illius quatuor indicant, quae fuerunt in iis locis, ubi adhuc rei monumento sunt cruces lapideae quatuor ejusdem ibi Petronii opera excitatae. Novos autem per ea spatia muros circumduxit, in quibus portae vetustae aliquot in orbem erectae hodieque visuntur, quae Turricularum nomine appellantur. Addit anonymus num. 19 a Theodosio I, Ambrosii jussu, Bononiae partem instauratam fuisse, perfecisse vero Petronium, quod Theodosianae operae deerat: porro imperatoris ministros Petronio copiose suppeditasse quidquid ad instaurandam Bononiam necessarium erat; quod ut verum fortasse sit, falsum tamen videtur, quod addit anonymus, propterea id illos fecisse, quod imperatoris esset affinis, quod quam parum verisimilitudinis habeat; in superioribus dictum est, et tum Sigonius, tum Galesinius silentio sibi praeterendum, prudenter existimarunt.

et schola publica ornanda curat,

79 Quam sacris profanisque aedificiis auxerat S. Petronius Bononiam, etiam scholae publicae jure a Theodosio ornanda curasse, Bononienses tradunt; qua de re ita Sigonius saepe citatus lib. I Historiae Bononiensis scribit. Adhaec tot ac tanta

Petronii erga se beneficia, illud in primis etiam se ei debere, civitas proficitur, quemadmodum veteribus ipsa in monumentis notatum, ac posteriorum imperatorum auctoritate confirmatum habet, quod jus publicae scholae, quo postea Bononia praeter ceteras Italiae civitates praecipue floruit, idem a Theodosio impetravit, honesta jam inde a primis imperatoribus studiorum fovendorum consuetudine instituta. Mirum vero est, eundem Sigonium lib. I de Episcopis Bononiensibus, ubi de S. Petronio agit, de re tam praecleara nihil meminisse, nihil saepe laudatum Galesinium in Actis S. Petronii, nihil denique anonymum, qui his faciem praetulit. Quanam sint monumenta illa, quibus a Theodosio erectum apud se Lycaum, Bononienses edocti sunt, hoc saltem loco Sigonius non edicit. At Benedictus XIV Theodosiani cujusdam Privilegii meminit, cujus quidem autographum anno 1515 combustum fuerit, exemplar tamen in S. Petronii basilica insculptum, et in aerea tabula, Ludovici Bolognini opera, anno MDVII in templo S. Dominici descriptum sit.

80 Theodosiani privilegii exemplar Muratorius ut quidem edidit tom. III Antiquitatum medi aevi, Diss. 54, Bononienses quod tum ob proficitatem, tum ob eziquam, quam meretur fidem, huc transferre, necesse non judicavi: audi tamen Muratorii de illo judicium: Temporis, inquit, essem prodigus, immo et erudito lectori E injurius, si vel unum verbum impenderem ad ostendendam diplomatem falsitatem, quippe quae apertissime in oculos omnium, nemine etiam indicante, incurrat. Ne vero cupiam mirum videatur, Sigonium supra laudatum, scriptorem diligentem et cautum, hujusmodi figmento manus dedisse, ita pergit: Non improbata quidem videtur sollemnitas haec impostura Sigonio nostro in Historia Bononiensi. At mihi justa suspiciandi causa est, Operi illi, post ejus mortem edito, laciniam ab aliquo assutam fuisse. Vide, quae dixi in ejusdem Sigonii Vita, ejus Operibus in novissima Mediolanensi editione praeposita. Alterum Theodosiani Privilegii exemplar Ughellus afferit tom. II Italiae sacrae auctae col. 9, quod, inquit, exstat in marmorea tabula incisum apud ecclesiam S. Petronii; tametsi sua ipsius narratione apud cordatos viros, rerumque antiquarum peritos claudicare videatur. Brevius istud quidem est, et propterea huc transcribendum; sed sic, ut illud recitasse, simul etiam sit, refutasse.

81 Ita habet: Ne bonae artes, cunctarum disciplinarum dogmata depereant, cum mores, sanitas, judicia, caeteraque id genus optimis doctrinis gubernentur: Nos Theodosius Dei gratia Rom. imperat. Augustus commoditate, et fertilitate loci capti v ac xx mensium pensitato consilio, summo Pontifice Caesentino, Cardinalibus XII, archiepiscopis, episcopisque innumeris, aliisque in variis dignitatibus constitutis principibus ac ducibus Christianis, Balduino quoque Flandren. ac Gualterio Pictaviensi comitibus legatis, quorum alter Ludovici Franciae, alter Philippi Angliae regum illis arduis negotiis addictus, vicem gessere, sedente etiam centum senatorum collegio, Bononiam omnium scientiarum fontem, arcanorum nostrorum armarium, perennem studii sedem, fore hac inviolabili indulgentia decernimus, volentes insuper, ut omnes sententiae a iudicibus, qui in alma hac civitate per quinquentium saltem non studuerint, latae, nullae penitus existant: et si quis ad magistratus promotus dignitatem, ab alio quam ab archidiacono Bononiensi librum magistralem susceperit, quamquam id quorumlibet facultatum periti praestiterit, approbaverintque, eum auctoritate nostra omni dignitate privamus. Si quis vero scholasticos ad hoc studium euntes abeuntesque ausu temerario offenderit, capite puniatur. Hoc ni praeses exequatur, eadem illam poena affici jubeamus. Hujus autem sacrae Constitutionis exemplar, bulla aurea majestatis nostrae munitum, manaque Ciceronis, curiae nostrae notarii, scriptum ad perpetuam rei memoriam, Petronio episcopo, ex caesarem Constantinopolitanorum sanguine orto, idem summis

A summis precibus efflagitanti, ac procuranti gubernandum, custodiendum, omnibusque viribus exequendum tradimus ac concedimus. Romæ in Capitolio, anno Dominicæ Nativitatis cccxxxiii. die ix Maji.

sed hactenus
exteris non
persuasere.

82 Bononienses, inquit Benedictus XIV, monumenti (de quo num. 79 in fine) sinceritatem communiter defendunt, Ghirardacius, Vizanus, Gagus, Orlandus in Notitia Scriptorum Bononiensium; sed exteri nonnulli validis argumentis impugnant. Subdit dein Muratorii verba num. 80 adducta, additque, Alexandrum Macchiavellum Apologiam pro ea concinasse; sed quæ Bochmero minime satisfecerit; aliisque præterea in eodem argumento jam tum, cum de Petronio scribebat Pontifex, multis annis versatum esse, sed cujus ea de re notitias nondum acceperat: quorum lucubrations, cum non viderim, æquum non foret, de illis iudicium ferre; quamvis verear, ut in sententiam suam exteros pertrahere possim. Benedictus XIV Sigonii sententiam (si tamen Sigonii re vera fuit) amplectitur; non tam Bononiensium monumentis, quam Sigonii, quantum apparet, iudicio et auctoritate motus; vel spe fore, ut solidius et clarius, quam hactenus ostensa esset, Bononiensium industria et labore, quorum id maxime interest, Lycaei Bononiensis origo et antiquitas ostenderetur.

B

§ VI. Sancti obitus, miracula et cultus.

Sanctus, ut
coeperat, suos
pie regere
pergit.

Sanctum Petronium, postquam sacris profanisque aedificiis Bononiam aueracat et ornaverat, instituto etiam in Orientem itinere, magnam inde vim reliquiarum ad suos reducere avexisse et conditis a se monasteriis dispersisse, præsertim vero S. Stephani templo, jam diximus, quarum in Actis Inventionis, ab æquali auctore conscriptis, et post S. Petronii Vitam edendis, enumerationem videre est. At quo anno Constantinopolim profectus, aut quamdiu illic moratus sit, haud satis exploratum habetur: quid vero a reditu suo Bononiæ egerit, nusquam, quod quidem sciam, litteris mandatum est: minime tamen dubito, quin plurima optimi sanctissimique pastoris specimina suis præbere perrexit, cujus tam præclara fuere principia, dum tandem naturæ debitum solvit. Non una auctioribus opinio sedet de anno, quo e vivis excessit: Faber in Monumentis Ravennatibus Petronii, velut anno 483 in vivis adhuc existentis, meminit; Alberti anno 460 mortuum putat; Vizzanus anno 451, Ghirardacius anno 450; Ghinius anno 441; Prosper Aquitanicus, sed vitiatum, anno 585; Sigonio etiam annus 450 placuit. Demum, inquit hic, mirandis multis virtutibus clarus, imperantibus adhuc Theodosio et Valentiniano, anno quadringentesimo quinquagesimo, magno sui desiderio omnibus relicto, iv Nonas Octobris migravit ad Dominum.

et obit sub
annum 450;

84 Gennadium sequitur Sigonius: ille vero de Petronii morte ita scribit: Moritur Theodosio, Arcadii filio, et Valentiniano regnantibus. Cum igitur anno 450 Theodosius diem suum obierit, nec ultra hunc annum obitus S. Petronii differri potest; citius tamen, salvis Gennadii verbis, potuit contigisse; imo et forte re ipsa contigit: nam ex Gennadii verbis Petronio superstes fuit Theodosius; hunc vero Theodoros Lector die 28 Julii, Theophanes die 20 Junii obiisse scribunt: Menæa quoque Theodosii ad diem 29 Julii meminerunt; atque adeo saltem ante mensem Augustum anni 450 obiisse dicendus est. Contra S. Petronium die 4 Octobris obiisse, possim Bononienses cum Sigonio, numero superiore laudato, scribunt; quod si ita esse existimemus, jam inde ab anno 449 e vivis sublatus fuerit. Si vero anno 450 obiisse ponamus, dies 4 Octobris S. Petronio olim consecrata fuerit; non quod illo die obierit, sed translata fuerint ejus reliquæ, aut alia quacumque ex causa, mihi non perspecta. Atque hæc quidem effecerunt, ut S. Petronii annum emortuale sub annum 450 Commentarii hujus principio collocarim. Defuncti corpus in S. Stephani templo honorifice reconditum fuit;

ubi, temporum lapsu hominum memoriæ subtractum, anno 1141, singulari Numinis beneficio, sub Bononiensi episcopo Henrico repertum est, ut fuse narrat Inventionis auctor, post Vitam S. Petronii, ut dixi, edendæ. Ceterum, ut de anno S. Petronii emortuali non convenit inter auctores, ita neque de ejus successore. Hunc S. Paternianum fuisse, Sigonius censuit, quem eruditiores plerique sequuntur.

AUCTORE
J. B.

85 Virus mortuusque prodigiis claruit: sed eorum, quæ virus fecit, non pauca, ut par est credere, posteritatis memoriæ invidit edacitas temporis: ex his unum alterumve tantum tum anonymus, tum Galesinius describit. Primum anonymus num. 19 et seg. hunc refert in modum: Dum quadam die idem venerabilis Pater ingenti cura et sollicitudine super hujuscemodi operis magistros assisteret, divinitus (factum) est, quod quidam ex artificibus, cum vellet erigere columnam in superiori ordine columnarum, toto corporis nisu junctis brachiis amplexus est eam in giro, ut erectam subsisteret, quousque ab aliis artificibus sustentaretur quibus licet argumentis. Sed vir ille, mole tanti ponderis prægravatus, deficientibus viribus, non diu sub tam gravi onere subsistere valens cum eadem columna, insertis brachiis in circuitu, celeri rotatu de sursum ruit in terra, quem confessor Domini S. Petronius, cernens in hujus periculi discrimine positum, labi præcipiti lapsu, ad cælum protinus oculos erigens, signavit cum signo sanctæ Crucis; meritis quidem sæpe nominandi Patris, Deus illico solita pietate respexit ad votum famuli sui Petronii; quod columna illa alicujus fracturæ vel fixuræ detrimentum minime passa est, verum solida, uti prius, illæsa permansit: operarius vero, nihil mali sentiens, molem instantis periculi evasit, sicut idem solitus erat ita referre: Cum ego, totis visceribus expergefactus, angebar, undique pariter turbatus, irrevocabili cursu labi coeperam, quidam niveis stolis indutus, similis beato Petronio, astitit juxta me, qui manu sua columnam sustinuit, et me incolorem servavit.

miraculis

E

86 Ita hic opifex mortis quidem periculo S. Petronii precibus ereptus, sed non a morte ad vitam revocatus est, si verba spectentur anonymi: rem tamen Galesinius aliter refert, unaque explicat, quod templum conderetur, dum istud prodigium accidit. Dum autem, inquit num. 10, ecclesia ipsa (S. Stephani, de qua illi proxime sermo fuerat) construitur, mirifici operis in Dei nomine edendi occasio est oblata. Nam faber quidam non tam viribus corporis, quam ingenio fretus, obnixè columnam marmoream, operis et instrumentis adjuvantibus, erigebat: sed finibus, quibus tollebat, effractus, ille, repentina columnæ ruina oppressus, interit. Ea re audita, beatus Petronius occurrit, orationeque ad Deum habita, fabrum, qui mortuus jacebat, ad vitam divinitus revocavit. Vides, quæ inter utrumque auctorem in recensendis hujus prodigii adjunctis discrepantia intercedat; unde fas est conicere, prodigii adjuncta tam dissimilia non nisi ex vulgi traditione, et haud satis constanti quidem, ab auctore utroque, a re gesta multis sæculis remoto, in litteras esse relata, et fidem proin integram non mereri: beneficium tamen huic opifici non sine prodigio fuisse collatum, non incivis admiserit.

non modo
tam adhuc

87 Alterum anonymus S. Petronii, in vivis existentis, prodigium deinde prosequitur: nimirum cum Constantinopoli sacris operaretur S. Petronius, accidit, ut Capuanus quidam nobilis, homicidii reus, atque hac de causa multatus penitentia publica, ecclesiam cum ceteris fidelibus ingredi non auderet; sed ante fores illius moraretur, ut ferebat eorum tum temporis mos, qui ob enormiora delicta erant a fidelium communione secreti. Id cum, revelante Spiritu sancto, ut credit anonymus, didicisset S. Petronius, iterum atque iterum ecclesiam ingredi jussus, nec tamen audentem, tertio monuit per ministrum: paruit ille tandem, cum a S. Petronio, cujus famam norat, vocari se, intellexisset: Petronius vero hominem, ne in similia crimina sese abripi deinceps

in vivis erat,

sineret,

AUCTORE
J. B.

sineret, sedulo monitum, summa benignitate reconciliavit Ecclesiam. Rei interfuit imperator ipse, si anonymo credimus, qui una cum reliquis, qui aderant, dignas Deo laudes egere, quod eo miraculo servum suum Petronium illustrare dignatus esset. Vellem, ut qualecumque hoc prodigium potiori teste stabilire possem, quod intactum Galesinius præterit.

sect post
mortem etiam

88 Ex eorum vero numero, quæ ex hac vita ad immortalæ translatus, effectit, celebre illud in primis est, quod templo magnifico S. Petronii nomini cendendo occasionem præbuit. Refert id Sigonius de Episcopis Bononiensibus ad annum 1507, quo contigit, hoc modo: Sequenti (anno 1507) maximum voluptatis fructum ex repentina quadam populi religione (Hubertus Placentinus, Bononiensium præsul) cepit. Cum enim multi passim in urbe languerent, forte aquam sedandæ sitis causa ex proximo puteo, qui est sub altari S. Petronii in æde S. Stephani, haurire cœperunt: inde in die Pentecostes plerique, qui ex ea biberant, febribus suis repente soluti, summæ omnibus admirationi fuerunt. Itaque, ea re animaversa, magnus inde ad hauriendum puteum concursus populi factus, multisque subinde sanatis, prisea erga S. Petronium civitatis religio instaurata, eaque summa occasio fuit magnifici postea templi illi in foro constituendi. Subdit in suis ad Sigonium Annotatis

B

Rabbius, Bononiensium in S. Petronium religionem eo anno unius præcipue mendici occasione excitatam fuisse, qui sitis levandæ causa, hausta e puteo S. Stephani ecclesiæ aqua, et implorata S. Petronii ope, illico convalescit; unde factus est populi concursus, et maxime agrorum; e quibus non pauci, sanitate donati, domum redierunt. Adit Benedictus XIV ex comite Valerio Zani in Vita S. Petronii: Tunc enim vero (sanato ægro, de quo mox sermo fuit) ex propinquis pagis et terris illic confluere cœperant magno in numero cæci, surdi, mutuli, et membris capti, ita ut in publico archivio adhuc asserventur Acta, in quibus narratur, qua providentia usi sint magistratus, et quomodo ipsorum jussu erecta sint tentoria in platea basilicæ proxima, in quibus ægroti hospitio exciperentur, ex quibus quinquaginta supra centum convalescerunt ad invocationem sancti Petronii.

illustratus:

89 Hæc miraculorum series, inquit Benedictus XIV sæpe laudatus, cui accessit celebris victoria, reportata ad ejusdem Sancti invocationem contra aggressorem Vicecomitem, qui sibi Bononiæ dominium usurpare conabatur, in causa fuit, ut novum amplumque templum in ipsius honorem extrueretur in platea Majori anno MCCCCLXXX. Alterum hoc S. Petronii miraculum quoque refert Valerius Zani, aitque, illum una cum beatissima Virgine, cum Bononia obsidione premeretur, in defensionem urbis apparuisse; quo spectaculo territi hostes urbis muris appropinquare non sunt ausi, campoque cesserunt. Cum vero id miraculum inter annum 1507 et 1590 contigerit; opinor Vicecomitem, de quo Benedictus, et obsidionem Bononiensem, de qua Valerius Zani, designari a Sigonio, cum ait ad annum 1539 et seqq., Bernabovem, Mediolanensem vicecomitem, Bononiensis urbis imperium sibi vindicare conatum, mazima ecclesiis suburbanis detrimenta dedisse, sed et mazima dein clade a Bononiensibus, inito cum ejus exercitu, primo ab urbe lapide, acri certamine, attritum fuisse, ac dein pacem cum Bononiensibus inisse. Adit denique ex Leandro Valerius Zani, S. Petronii patrocinio lapsæ e sublimi puellulæ vitam fuisse restitutam anno 1444, et Sancti intercessione, sua etiam ætate, beneficia plurima us conferri solita, qui in illo fiduciam suam collocatam haberent. Neque sane mirum, cæli civibus insertum Petronium, us maxime propitium esse, de quibus, dum in hac vita degeret, bene mereri non destitit.

quem Bononienses inde ab obitu suo, maxime vero a sæculo XII,

90 Qui innumera prope, quibus S. Petronius Bononiam cumulavit, beneficia, et egregiam Viri sanctitatem animo perpenderit, is facile persuasum sibi habiturus est, Bononienses haud diu distulisse, sancto suo Præsuli sacros honores impendere, et ejus clien-

telæ sese subjicere: et sane id ita accidisse, lib. II Historiæ Bononiensis de Ordinibus Religiosorum Sigonius refert. D. Petronii, inquit, episcopi, quem jam inde a morte et consecratione illius civitas præcipua religione venerabatur, ara in æde D. Stephani dicata tanta diligentia colebatur, ut etiam episcopus et canonici, cunctusque clerus quotannis eam in festo ejus adirent, ac rem divinam ibi rite conficerent, thure a monachis et aqua lustrali excepti, et certis ad cibum potumque muneribus, ut illa erant tempora, culti, cujus consuetudinis aliqua in hunc usque diem vestigia remanserunt. Ceterum quamvis minime dubium videatur, quin S. Petronius semper in honore et veneratione Bononiensibus fuerit, paucæ tamen, ut ait Benedictus XIV tom. XI, Institutione 74 publicæ venerationis monumenta suppetunt, quæ quidem corporis ipsius inventionem, anno 1441, Innocentio II Pontifice, Bononiensium vero episcopo Henrico, facta, sint antiquiora: verum exinde S. Petronii cultus insignè incrementum accepit. Anno 1211, ut Masinius scribit, ejus nomini sacra ædes erecta est, quæ nunc vulgo Petronii veteris dicitur; et dein sub Octaviano Ubaldino Juniore, Bononiensium episcopo, Patribus Sereitis concessa fuit: altera item, quæ Castellum Bononiensium nuncupatur; nosocomium quoque ejus nomini extra portam S. Felicis dicatum fuisse, cujus anno 1573 rector fuerit Dinadano Sala, idem Masinius scribit.

91 At longe augustius Patrono suo templum, et, ut Benedictus XIV proxime laudatus ait, inter præclarissima Italiæ delubra merito annumerandum sæculo XIV Bononienses erexerunt. Anno millesimo tercentesimo nonagesimo, inquit Sigonius lib. III de Episcopis Bononiensibus, episcopus nullus in urbe fuit. Eo vero anno res acta est omnium maxime, ut a libero populo, ad memoriam illustris. Etenim cum civitas templum adhuc, S. Petronio episcopo et patrono suo dicatum, nullum haberet, pridie Kal. Februariarum decretum a concilio factum est, ut nobilissimum atque amplissimum in foro constitueretur, ac multis privatis domibus, et aliquot etiam ædibus sacris inde amovendis ingens ad id area pararetur. Quibus rebus eximia mox diligentia atque industria expeditis, VIII (alii scribunt VII) Idus Junii, clero, magistratibusque astantibus, primus lapis in basilica S. Petri sacratum in angulo templi sinistro, Orientem versus, est constitutus. Quin etiam cum ædes S. Sylvestri et S. Teclæ, quæ superioribus annis translata in forum fuerat, exarsisset, populus eam reficere abnuit; sed cruce ibi lapidea posita, quam post quoque summovit, propagavit.

92 Posteriore anno, ut idem Sigonius refert, Bonifacius Pontifex, Bononiensibus reconciliatus, præter alia, quæ Sigonius enumerat, privilegia, civitati Jubileum, quo novum basilicæ opus proveherent, impertivit. Qua de re magna publice lætitia celebrata, tabernæ edicto publico per triduum clausæ, et ludi aliquot editi sunt IV Nonas Octobris. Bartholomæus, nondum episcopus consecratus, die S. Petronii, prima, quæ in nova basilica facta sunt, Missarum solemnium celebravit ad quartum ab Oriente sacellum, quod forte primum omnium a Bolognini fuerat absolutum. Magnificum istud opus idem Bonifacius IX, et Joannes XXII, alias XXIII, summi Pontifices non parum promoverunt. Ille enim novum S. Petronii templum die 4 Octobris visitantibus quotannis lucrandas indulgentias concessit, similes us, quæ S. Mariam Angelorum Assisii die primo et secundo Augusti, et S. Marcum Evangelistam Venetis in festo Ascensionis Domini visitantibus concessæ sunt. Joannes vero XXII etiam redivitibus auxit anno Pontificatus sui secundo; ut in ejusdem Pontificis bulla apud comitem Valerium Zani in Vita S. Petronii pag. 257 videre est. Quin et canonicorum collegio S. Petronii templum, a Pio II instituto, et a Philippo Calandrino, Bononiensium episcopo, approbato, auctum est anno 1465, teste Sigonio, ac sequenti tandem 8 Kal.

E

condito etiam
ejus nomini
anno 1590

F

insigni templo,

A 8 Kal. Octobris tecto ejus fastigium impositum est : Quod, inquit, ut Pontifex Pius audivit, haud invitus liberalissima peccatorum venia omnes affecit, qui die illius festo basilicam invisissent. Qui plura de insigni hoc S. Petronii templo desiderat, Ughellum, Masinium, aliosque Rerum Bononiensium scriptores consulat.

ac decretis in
ejus honorem
solemnibus
supplicationi-
bus,

95 Nec conditis tantum templis aut sacris ædibus suum in S. Petronium amorem et venerationem Bononienses testatum esse voluerunt, sed solemnes etiam in ipsius honorem supplicationes, recepto a majoribus more, frequenter instituerunt; qua de re Benedictus XIV Institutione 74: Die IV Octobris de more celebrabitur festum S. Petronii, episcopi Bononiensis, cujus patrocinio ac tutela hæc civitas ac diocesis commendantur. In pervigilio ejusdem celebratis, nempe tertia die Octobris, sacrum illius caput a templo S. Stephani ad illud S. Petronii, solemnibus supplicatione indicta, transferetur; peractis deinde Vesperis, die quarta Octobris, sacrum caput eadem pompa in pristinum locum restituetur, ut fieri quotannis consuevit. *Subdit ibidem Pontifex S. Petronii Festum proprio Officio ac Missa cum Octavo jam olim fuisse celebratum; quod ab ipsa sacri ejus corporis inventione in usu fuisse, Galesinius ad calcem Actorum his verbis affirmat:*

B Itaque invento beati Petronii corpore, sancitum est, ut quo die illius obitus, eodem coleretur inventio, biennii indulgentia in octo sequentes dies concessa. Quam ob causam canonicarum horarum Officium, jam inde ab eo tempore in ejus honorem sancte institutum, illis octo diebus, pie religioseque perpetuo celebrat Bononiensis ecclesia.

et tum Missa,
tum Officio
proprio,

94 Argelatus tum Officium, tum Missam propriam S. Petronii, ex ejusdem sancti Episcopi Vita a presbytero anonymo Italice scripta et anno 1721 Bononiæ edita, tom. III Operum Sigonii col. 373 et seq. inseruit. Ita habet Officium :

HYMN. AD MAT.

Audi, Redemptor optime,
Tibi preces quas fundimus,
Et quas tuo Petronio
Laudes canentes dicimus.
Nestoriana nuncius
Ab usque Thracum litore
De peste missus, tu Christi
Vicem gerentem consulis.
Edoctus ille somniis,
Nil cogitantem te gregi,
Nostris rogatus patribus,
Bononiensi præficit.
Relicta tollis protinus
Sectæ Arianae semina,
Cujus profano diruta
Furore templa construis.
Sopita morte corpora
Virtute Christi suscitans,
In septa cujus aurea
Oves reducis devias.
Te nostra supplex civitas
Colit, rogatque, luminum
A Patre nobis impetres
Remissionem criminum.

C

93 HYMN. AD LAUD.

Rogamus inde Te, Pater,
In veste pura supplices,
Tuo dicatam nomini
Ædem benignus aspice.
Tu sacra, tu nostras preces,
Tu vota præsens accipie,
Pestem, famemque et prælia
Nostris repelle finibus.
Tu civitatem candidæ
Innecte pacis vinculo,
Sancto fruens ut ocio,
Se tota Christo dedecet.
Sit Trinitati gloria,
Deo Patri, atque Filio,
Cum Spiritu Paraclito
In sæculorum sæcula. Amen.

huc e Sancti
Vita Italica,

Antiphona ad Laudes his verbis concipitur : Qui magna fecit in omni terra, suscepit beatum Petronium, sacerdotem magnum, et beatificavit illum in gloria. *Versus* : Ora pro nobis etc. : *Responsorium* : Ut digni etc. : Exultet, Domine, populus tuus in sancti Petronii confessoris tui atque pontificis commemoratione, ut, cujus votivo lætatur Officio, reletur auxilio. Per Christum etc.

AUCTORE
J. B.

96 HYMN. AD VESP.

Ut via cælum facili teneres,
Sancte Petroni, procul a paternis
Sedibus, Nili peragrata cursu
Antra petisti.

Alloqui sanctos tibi cura patres,
Corpus et victu tenui domare,
Et sacris alma documenta vitæ
Tradere chartis.

Impulit magnæ pietatis ardor
Celsa te Christi juga pressa plantis
Visere, et cælum, puer unde lumen
Hausit amatum.

Nec semel juvat tepidis rigare
Lachrymis sanctum Domini sepulchrum,
Quæque divinum tetigere corpus,
Saxa vereri.

Nunc tuas multo veneramur aras
Thure solemnes, ferimusque cælo,
Hic ubi vita frueris beata,
Carmine laudes.

Præsulem, quisquis solio sedebit
In tuo, lectos famulos, patresque
Supplices, per te, Deus, atque alumnam
Prosperet urbem.

Hoc pius præstet Pater, atque Natus
Quique procedens ab utroque sanctus
Spiritus, mira bonitate cunctum
Temperat orbem. Amen.

anno 1721
Bononiæ
edita,

E

Subditur Hymno Antiphona hujusmodi : In sanctitate et justitia serviamus illi, qui dedit nobis tam pium Patrem et sollicitum Pastorem, non sua, sed, quæ Christi sunt, quærentem. *Reliqua, ut supra ad Laudes.*

97 Missa vero, in solemnitate S. Petronii celebrari solita, hæc est : *Intritus* : Statuit ei Dominus etc. *Psalms* : Memento, Domine, David etc. *Oratio* : Omnipotens sempiternus Deus, solemnitatem hujus diei propitius intueri, et Ecclesiam tuam, intercessione beati Petronii, confessoris tui atque pontificis, perpetua fac celebritate gaudere. Per Dominum etc. *Epistola* : Ecce Sacerdos magnus etc. *Graduale* : Ecce Sacerdos etc. *Versus* : Non est inventus etc. *Responsorium* : Tu es Sacerdos etc. *Evangelium* : Ego sum Pastor bonus etc. *Credo per totam Octavam. Offertorium* : Inveni David etc. *Secreta* : Hujus, Domine, Sacrificii munus tua petimus manu contingi : quod beati Petronii, confessoris tui atque pontificis, festivitate offerimus exultantes. Per Dominum etc. *Communio* : Beatus servus etc. *Postcommunio* : Beati confessoris tui atque pontificis Petronii, Domine, gaudia votiva celebrantes, da, quæsumus, ut per hæc sancta, quæ sumpsimus, misericordiæ tuæ auribus ipse commendet. Per Dominum etc.

transcriptis,
impense
coluerunt.

F

§ VII. Benedictus XIV caput S. Petronii a PP. Cælestinis dono accipit.

Sacro S. Petronii apud Bononienses cultui Benedicti XIV, nuperi Pontificis summi, cura operaque impensè accessio facta est. Cathedralis ecclesia insignis ejus reliquias possidebat; in æde S. Joannis in Monte Sancti brachium depositum erat, Dominica secunda Octobris fidelium venerationi exponi solitum, ut pag. 486 Masinius scribit; sacrum Petronii corpus S. Stephani possidebat ecclesia, sic tamen ut a reliquo corpore separatim esset Sancti caput, quo ad Patroni sui reliquias concurrentium pietati cumulatus satisfaceret. Conditum hoc erat in urna, opere Gothico fabricata, cujus hæc erat inscriptio :
Currente

S. Petronii
caput,

AUCTORE
J. B.

Currente MCCCXXX hoc insigne opus factum fuit tempore libertatis regiminis popularis et artium communis Bononiensis. ad ornamentum sacri capitis hujus sanctissimi Protectoris: et Jacobus, dictus Rosetus, fecit. Ne alio transferretur, lato excommunicationis, ipso facto incurrendae, anathemate, veterat Clemens VIII, nisi id forte causa gravissima, aut diei sancto Petronio sacrae celebritas exigeret.

in S. Stephani
hactenus ser-
vatum, cul-
tumque,

99 Mos enim iste jam olim apud Bononienses obtinuerat, ut supra partim retuli, ut pridie Festi S. Petronii sacrum illius caput syndico fabricae Petronianae ecclesiae traderetur, publico ibidem fidelium cultui exponendum; unde die postero non sine ingenti pompa solemnique supplicatione ad aedem S. Stephani quotannis referebatur; cui tam pio laudabilique instituto detractum nihil voluit Clemens. Par vero videbatur, ut augustis S. Petronii aedibus a Patroni sui capite novum tandem decus et ornamentum accederet, quod etiam civium erat justum aequumque desiderium. Idem porro Benedicto XIV jam pridem in votis fuerat. A Bononiensi igitur sede ad summi Pontificatus apicem evectus, id sedulo egit, ut S. Stephani aenobitae, penes quos hactenus fuerat S. Petronii caput, Petronianae id largirentur ecclesiae. Id vero haud invidi compotem voti sui fecere Pontificem, pioque Bononiensium desiderio haud gravate obsecundarunt. Transmissum itaque est ingenti celebritate ad S. Petronii ecclesiam sacrum illius caput, in illius ecclesiae potestate et thesauris perpetuo futurum; cujus servandi rationem Pontifex, modumque praescripsit, et proprium hujus translationis Officium, sed in ipsa dumtaxat urbe recitandum, concessit. Quae omnia e confectis hac de re monumentis, et ab ipso Pontifice Benedicto tom. X a pag. 725 evulgatis, plenius apparebunt.

Benedicto XIV

100 Caestini Patres, cognito Pontificis desiderio, coactoque capitulo, ut vocant, definitoriali, in monasterio SS. Petri et Catharinae ad Magellam de Neapoli die 25 Novembris anni 1741, S. Petronii caput perpetui muneris loco obtulerunt, ut ex instrumentis, ea de re confectis, liquet. Ita habent: In nomine Domini. Amen. Per praesens publicum instrumentum cunctis ubique pateat evidenter, et notum sit, quod anno a Partu Virginis millesimo septingentesimo quadragésimo secundo, Indictione Romana quinta, die vero xxiv Martii, feliciter sedente Sanctissimo Domino nostro Benedicto, divina favente Clementia, Papa XIV. Anno illius secundo, quem diu incolumem Altissimus servare dignetur. Quae sequuntur, Italico sermone exarata sunt, quae adeo Latinitate donamus, sensum verborum subinde magis, quam verba secuti.

Congregatio
PP. Caestini-
orum

101 Congregatio monachorum Caestinorum Ordinis S. Benedicti, ut erga summos Pontifices pios admodum et obsequentes semper fovit tum venerationis, tum filialis obedientiae sensus; sic semper arbitrata est, nihil honorificentius accidere sibi unquam posse quam idoneam opportunitatem aucupari, testandi desiderium prompte exsequendi summorum Pontificum jussa. Quapropter suam erga hodiernum Pontificem summum, Benedictum XIV, pietatem modo plane singulari professa est eadem Congregatio, quam ille clementissimae beneficentiae, et certis atque irrefragabilibus paternae dilectionis argumentis perpetuo dignatus est. Cum igitur eadem Congregatio, inter dotes ceteras, quae Sanctitatis suae nomen tantopere illustrent, singularem quoque perspexerit pietatem erga S. Petronium, suum olim in archiepiscopatu Bononiensi decessorem, nunc vero patronum maxime beneficum ejusdem civitatis; zelumque itidem singularem promovendi, etiam in aliis, laudati Sancti cultum, excitandique ad ejusdem Sancti venerationem fidelium pietatem; cumque penes se haberet eadem Congregatio corpus et caput supradicti Sancti in insigni basilica S. Stephani Bononiensis; rata est, suum erga Sanctitatem suam obsequium probari opportunius non posse, quam sacri illius pignoris portionem devote

tribuendo, et venerabundi muneris loco, quantum D quidem penes se esset, offerendo caput ejusdem Sancti, cujus viva imago, sanctique mores in eodem Pontifice ad vivum expressi reperiuntur.

102 Itaque, coacto die xxv Novembris anni proxime elapsi MCCCXL capitulo definitoriali ejusdem Congregationis Caestinae in regali et venerabili monasterio SS. Petri et Catharinae ad Magellam de Neapoli, praesentibus tum P. abbate generali, tum patribus definitioribus ceteris, primariisque Ordinis Caestini superioribus, idem, ob declaratum in dictum Sanctum Sanctitatis suae pietatem, unaque demissi sui in Pontificem obsequii magis magisque testandi causa, unanimi consensu, et deliberatione concordi, caput dicti Sancti, quantum in se esset, aut esse posset, suae Sanctitati venerabunde offerendum decreverunt; persuasum sibi habentes, gratum habituram illi rei munus, quam illi propriam, et omnino a plena, libera, et suprema ejus auctoritate dependere, agnoscebant et profitebantur capituli Patres. Hujus vero decreti vi (ejus apographum authenticum praesenti instrumento inseritur, tenoris, ut in fine) injunctum est P. abbati D. Caestino Orlando, procuratori generali, ut totius religionis nomine pios hosce sensus Pontifici exprimat, et, dando donum sacri capitis S. Petronii, non solum dictam donationem viva voce confirmet, sed etiam vi facultatis, ex decreto acceptae, scripto relinquat perpetuum et irrefragabile testimonium cum publico solemnique instrumento, aliisque Actis quibuslibet, menti Pontificiae consensu. Hinc idem P. Orlando, procurator generalis totius Congregationis, postquam pontificio throno oblatum, et voce tenus, consentiente etiam Eminentissimo et reverendissimo domino Cardinali Riviera, apud sanctam Sedem Caestinorum protectore, praedicta Pontifici attestatus est, publico rem instrumento declarandam judicavit, ut injunctam sibi provinciam omni ex parte expleret.

103 Constitutus igitur praedictus P. procurator generalis coram me, notario publico et testibus infrascriptis, inharens facultati, illi a pleno definitorio dicto die xxv Novembris MCCCXLII injuncta, repetitioque expresse et verbatim condito in illo, publicatoque decreto, consensu et consentiente supradicto Eminentissimo protectore, ex pleno, liberoque arbitrio, neque aliter, nomine totius Religionis offert, dat, conceditque per modum irrevocabilis donationis Sanctitati suae, Domino nostro Papae Benedicto XIV, dictum sacrum caput S. Petronii, episcopi et patroni Bononiensis, quod in decenti hierotheca custoditur et publicae venerationi exponitur in basilica S. Stephani Bononiensis; precando, nomine, ut supra, Beatitudinem suam, ut id accipiat in tesseram venerationis et reverentiae, quam Congregatio Caestina professsa est, ut id deinceps vel apud se retineat, vel de eo disponat ex arbitrio; nomine praedictae Congregationis declarando, religionem suam, ex quo praedictum decretum tulit, et multo magis a praesenti stipulatione, praedictas reliquias custodire velle, velut merum depositum, et solius supremae dispositionis postmodum exsequendae ergo, quam de donato sibi irrevocabiliter dicto sacro capite, quantum id penes Caestinam Religionem est, aut esse potest, Sanctitas sua praescribere dignabitur, Declarat eodem tempore P. Procurator generalis nomine totius Congregationis suae, illam novi Pontificiae beneficentiae speciminis loco habituram, si pretiosum id pignus in debita filialis agnitionis argumentum haud gravetur admittere, et velut acquisitum habere, quod alias suum est, et Religionem supra Pontificia beneficentia, ut solet, tueri, securamque reddere pergat.

104 Hisce Latine subdit Notarius publicus: offeri, Super quibus omnibus praemissis hoc publicum edidi instrumentum requisitus etc.: Actum Romae in venerabili collegio Caestino S. Mariae in Posterula, et in aedibus dicti reverendissimi patris, procuratoris generalis, praesentibus illustrissimis dominis

dono dare
decernit,

E

et per P. Or-
landum

F

A dominis D. Francisco Maria Martini bon. mem. Martini thesaurario, et tertia dignitate cathedralis ecclesie Uritanae, et D. Josepho Formica bon. mem. Nicolai Monopolitano, testibus ad hæc vocatis, habitis specialiter atque rogatis, qui sese cum dicto patre reverendissimo subscripsere, videlicet :

D. Cæstinus Orlandus, abbas S. Mariae in Posterula de Urbe procurator generalis Congregationis Cælestinorum Ordinis S. Benedicti approbo, ut supra etc.

Ego D. Franciscus Maria Thesaurarius Martini interfui, ut supra.

Ego Joseph Formica interfui, ut supra.

105 *Decreti capituli definitivialis, num. 102 memorati, hic tenor* : Cum multis nominibus plurimum debeat Congregatio Cælestina Ordinis S. Benedicti sanctissimo Domino nostro Benedicto Papæ XIV. præsertim vero se illi devinctam agnoscat, quod supremæ, qua potitur, auctoritatis oblitus, non principis, ut poterat, sed parentis optimi consilia inierit, et perspectam eidem Congregationi tantum voluerit pietatem suam erga S. Petronium, emeritum Bononiæ olim antistitem, nunc vero patronum munificentissimum, ejus sacrum corpus in basilica S. Stephani penes nostram Cælestinam familiam custoditur et colitur ; Congregatio prædicta id sua maxime interesse censuit, si uno, eodemque tempore, tum Pontifici Maximo filialis obedientiæ, ac officiosæ voluntatis exhiberet argumenta, tum quoque studium, operamque conferret, ut pietas ipsa summi Pastoris, ac visibilis Ecclesie Capitis Christi fideles ad S. Præsulis devotionem, et cultum impensius excitaret. Qua de re ejusdem Cælestinæ Congregationis patres, penes quos est agendarum rerum potestas, in definitorio coacti, etsi satis intelligerent, ex sacri pignoris, nulla ex parte imminuti, custodia plurimum basilicæ S. Stephani dignitatis, plurimum quoque sibi ipsis splendoris accedere, et ornamenta ; nihilo tamen minus conjunctis suffragiis ac libera, concordi, imo enixa omnium animorum consensione, S. Petronii caput, quod seorsim a corpore in dicta Basilica decenter asservatur, Pontifici Maximo dono dandum, consultissime deliberarunt.

ad Pontificem

106 Consonum quippe iis visum est, sacri Antistitis exuviis potiri Benedictum XIV, qui sponsam eandem Bononiensem ecclesiam, proposita sibi tanti Prædecessoris imagine, verbo, et exemplo saluberrime instituire, zelo divini honoris incendere, ejusque commodum omnibus pastoralis ministerii partibus provehere nunquam prætermisit. Qua de re reverendissimus Pater abbas generalis, alique patres definitoriales ad explicandum uberius obsequentes Cælestinæ Congregationis sensus, et ad nova in diem sibi comparanda Pontificiæ auctoritatis, et dilectionis præsidia, conjunctis studiis, plenisque suffragiis delegarunt patrem abbatem D. Cæstinum Orlandum, procuratorem generalem, qui ad pedes sanctissimi Domini nostri humillime provolutus, eidem communi totius Congregationis nomine venerandum S. Petronii caput, quantum ad eandem nostram Congregationem pertinet, dono daret, quique super libera et irrevocabili donatione hujusmodi, summo Pontifici facta, verbo, et scripto, et publico etiam instrumento ea omnia declararet, gereret, et exequeretur, quæ tum consona essent Pontificiæ menti, tum quoque Cælestinæ Congregationis gratum, devinctumque animum luculenter testarentur. Id vero potissimum assereret, munus ipsum amplo fenore satis rependi, si Congregationi Cælestinæ, in Pontificiam veluti clientelam adscitæ, tanti principis auctoritate et præsidio foveri contingat.

delatum :

107 Porro legitimum esse hoc capituli definitivialis decreti apographum patet ex sequenti testimonio, huic decreti apographo apud Benedictum XI subnexo : Extracta est præsens copia ex Libro, seu

Regestro Actorum capitularium nostræ Cælestinæ Congregationis Ordinis S. Benedicti, qui incipit ab anno mcccxl et præsertim ex paginis quadragesima nona et quinquagesima dicti Regestri, in quibus paginis continentur Acta capituli definitivialis celebrati in venerabili ac regali monasterio SS. Petri et Catharinæ ad Magellam de Neapoli per me D. Josephum Palatium, reverendissimi Patris abbatis generalis secretarium, et dicti capituli actuarium, factaque de verbo ad verbum collatione, concordat cum suo originali. In cujus rei testimonium de mandato ejusdem reverendissimi Patris abbatis generalis sigillum apposui, meque subscripsi.

D. Joannes Palatius secretarius et actuarium.

Loco ✠ sigilli.

Et quia D. successor quondam Petri Nicolai Cantarelli curiæ Capitolii notarius de præmissis rogatus existit ; Ego Franciscus Maria Lorenzinius, civis Romanus, et publicus Dei gratia, et Apostolica auctoritate notarius ejusdem curiæ Capitolii, præsens instrumentum pro eo subscripti, et publicavi, meoque solito signo munivi requisitus etc. salvo tamen semper etc.

Loco ✠ sigilli.

108 *Donationi capitis S. Petronii, Benedicto XIV a congregatione Cælestina factæ, accessit quoque consensio Eminentissimi Cardinalis Nerii Corsini, basilicæ S. Stephani abbatis commendatarii, ut fidem facit sequens instrumentum* : In nomine Domini. Amen. Per Per præsens publicum instrumentum cunctis ubique pateat evidenter, et notum sit, quod anno a Partu Virginis millesimo septingentesimo quadagesimo secundo, Indictione Romana quinta, die vero vigesima quarta Martii, feliciter sedente Sanctissimo Domino nostro, divina favente clementia, Papa Benedicto XIV. Anno illius secundo, quem diu incolumem Altissimus servare dignetur. *Italico sermone conscripta sunt, quæ sequuntur, omnia, usque ab subjectam instrumento clausulam* : Super quibus omnibus etc.

E consentiente donationi

109 Eminentissimus et reverendissimus dominus Nerius, tituli S. Eustachii S. R. E. diaconus Cardinalis Corsinus, abbas commendatarius abbatiæ S. Stephani Bononiensis, etsi semper collimaverit, velut in muneris sui partem, non tantum in abbatiæ suæ bonorum, sed etiam jurium, splendorisque conservationem ; et sacrum depositum integri corporis S. Petronii, dicte civitatis patroni, quod in ecclesia dicte suæ abbatiæ asservatur, eorum, quæ huc faciunt, forte præstantissimum, semper maximi pro meritis fecerit, habueritque velut præstantissimum abbatiæ suæ ornamentum ; nihilo minus cum pridem Eminentissimo domino Cardinali Prospero Lambertino, archiepiscopo Bononiensi (nunc sanctissimo patri nostro Benedicto XIV) in mentem venerit æquissima cogitatio, insigni collegiata ecclesie, eidem sancto Patrono dicatæ, sacri illius depositi partem procurandi ; cumque prædictum Eminentissimum abbatem commendatarium benigne rogarit assensum, donumque capitis prædicti Sancti, quod olim a reliquo corpore sejunctum, et in pretiosa hierotheca argentea, quo commodius publicæ venerationi exponeretur, collocatum fuit ; non solum ob petitionis æquitatem, verum etiam quod a vigilantissimo pastore, tam bene de Bononiensi ecclesia merito, et summæ apud Eminentissimum Cardinalem, abbatem commendatarium, venerationis, profecta est ; favit hic, qua potuit, promptitudine, quantum penes se esset, vigilantissimi pastoris desiderii.

110 Cum vero exinde tam bene meritus ad solium Pontificium pervenisset, inter sollicitudines Apostolicas, quidquid e patriæ suæ et ecclesie Bononiensis splendore et emolumento esset, præ oculis habere non desiit, nec ipsum inter alia S. Petronii capite ecclesiam, illi dicatam, ditandi propositum. Quod quidem vix ad aures Eminentissimi

Cardinali Nerio Corsino,

simi

AUCTORE
J. B.

simi domini Cardinalis Corsini pervenit, quin illud dono dare suæ Sanctitati statuerit, quantum quidem id penes se esset, una cum hierotheca, qua modo includitur, ut illo utatur pro arbitrio et ad majorem sancti Episcopi gloriam. Hinc coram me et infrascriptis testibus Eminentissimus dominus Cardinalis Corsinus, tanquam supradictæ abbatæ S. Stephani abbas commendatarius, quantum penes se est, donatione irrevocabili dat et concedit Sanctissimo domino nostro Benedicto Papæ XIV, sacrum caput S. Petronii, episcopi et patroni dictæ civitatis Bononiensis, quod olim a reliquo corpore sejunctum, et in pretiosa hierotheca argentea, quo commodius publica venerationi in venerabili ecclesia dictæ suæ abbatæ exponeretur, collocatum fuit, ut illo utatur pro arbitrio et ad majorem dicti Sancti Episcopi gloriam. Declarante dicto Eminentissimo domino Cardinali Corsino, abbate commendatario dictæ abbatæ S. Stephani Bononiensis, se, a stipulatione præsentis instrumenti, quantum penes se est, dictas sacras reliquias in dicta venerabili S. Stephani ecclesia custodiendas curaturum, velut merum depositum, solius supremæ dispositionis postmodum exsequendæ ergo, quam Sanctitas sua de supradicto capite S. Episcopi Petronii, irrevocabiler, ut supra, oblato demisse in donum, una cum hierotheca, qua includitur, et non aliter etc., præscribere dignabitur.

S. Stephani
abbate com-
mendatario.

111 Super quibus omnibus præmissis hoc publicum edidi instrumentum requisitus etc.: Actum Romæ in Palatio dicti Eminentissimi D. Cardinalis Corsini, posito in via Lungariæ, præsentibus illustrissimo domino Philippo Cantagalli, equite Hierosolymitano, filio bon. mem. illustrissimi D. comitis Vincentii, patritio Fulginatense, et illustrissimo D. Carolo Nappi Cancellieri, equite sacri militaris Ordinis Divi Stephani Papæ et Martyris, filio illustrissimi D. comitis Francisci, nobile Cingulano, testibus ad hæc vocatis, habitis specialiter atque rogatis, qui sese cum dicto Eminentissimo domino Cardinali Corsini subscripsere, videlicet:

Nerius Cardinalis Corsini, abbas commendatarius abbatæ S. Stephani Bononiæ, approbo, ut supra etc.

Ego Philippus eques Cantagalli, interfui, ut supra.

Ego Carolus eques Nappi Cancellieri interfui, ut supra.

Ego Ludovicus Riccius, Dei gratia, et Apostolica auctoritate notarius publicus, et consulatus nationis Florentinorum Urbis cancellarius, de præmissis rogatus præsens publicum supra dictæ sacre reliquiæ donationis instrumentum subscripsi, et publicavi, meoque solito signo munivi requisitus.

Loco ✠ Signi.

§ VIII. S. Petronii caput ejusdem Sancti canonicis donat, et translationis illius celebrandæ ritum præscribit Pontifex.

Sacrum pi-
gnus Bene-
dictus XIV.

Benedictus XIV, quod dono acceperat a Cardinali Corsino et PP. Cælestinis S. Petronii caput, Bononiensibus collegiatæ ecclesiæ ejusdem Sancti canonicis transcripsit, cujus rei testes laudato suo Operi inseruit litteras, ultro citroque missas. Pontificis quidem litteræ, quibus præter alia, sacri pignoris servandæ ratio præscribitur, ita habent:

Dilectis filiis capitulo et canonicis collegiatæ ecclesiæ S. Petronii Bononien.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecti filii salutem et apostolicam benedictionem.

Et si plurimi semper fecerimus urbem Bononiæ, patriam nostram dilectissimam, scientiarum, et

bonarum artium matrem, rebusque a civibus præclare gestis illustrem: eo tamen potissimum nomine commendari digna visa est, quod inclyta Bononiensium natio S. Petronio, Antistiti olim, Patrono nunc suo, templum extruxerit, et elegantiam et amplitudine celeberrimum, et in ævum permansurum pietatis suæ testimonium posteritati reliquerit. Verum quo amplioribus referri laudibus consuevit majorum nostrorum avita religio in sacra et augusta æde excitanda: eo major nos incessit cupiditas, ut sacrum ejusdem et venerabile caput, quod in Basilica S. Stephani seorsim a reliquo corpore, ibidem jacente, custoditur, et colitur, in hujusmodi templum aliquando transferretur ad augendam loci amplitudinem, et majestatem, et fidelis populi cultum impensius excitandum. Itaque ex illa die, quo Nos, utpote patritia geniti Bononiensi familia in advocatorum aulæ consistorialis spectabile collegium allecti fuimus (cui sane amplissimo muneri ampliora, quæ postea evenimus, jure ducimus referenda) atque ecclesiæ vestræ jura in foro asserenda, ac propuganda suscepimus, studia etiam nostra, et officia in hunc scopum conferenda censuimus. Sed in aliud longe tempus solitudinem hanc nostram rejecerunt et ipsa rei difficultas, et interjecta se nobis undique impedi-

E

115 Subinde vero nobis ad munus secretarii Congregationis, concilii Tridentini interpretis, evecitis, et negotia Congregationis monachorum Cælestinorum Ordinis S. Benedicti, ad quam ecclesia S. Stephani pertinere dignoscitur, rite expedientibus, quamvis conciliandæ nobis eorundem monachorum voluntatis, instaurandique concepti jam diu consilii occasio non semel oblata fuerit: attamen a quovis officiorum genere temperandum duximus, ne justitiæ partes, sedulo a nobis pro munere custodiendæ, in spem favoris, aut gratiæ traduci viderentur. A præclaro illo, quem diu obtinimus, loco in amplissimum S. R. E. Cardinalium collegium cooptati fuimus a Sanct. mem. Benedicto XIII, prædecessore nostro, qui Nos etiam, licet tanto muneri impares, Anconitanæ præfecit ecclesiæ; deinceps singulari munificentia summi Pontificis Clementis XII ad regimen ecclesiæ Bononiensis evocati, ne ab avita Majorum pietate degeneres videremur, acris obtinendi sacri pignoris spe, a qua nunquam disjecti fuimus, Nos incendi intelleximus. Qua de re vota nostra, quibus tandem compotes fieri nitebamur, aperuimus collegæ tunc nostro, dilecto filio Nereo Cardinali Corsino, basilicæ S. Stephani abbati commendatario, qui pronò, libentique prorsus animo ecclesiam vestram præcipua illa sacram exuviarum parte ditari posse censuit, dummodo Cælestinæ Congregationis assensus, et Apostolicæ autoritatis munimen donationi accederent. Egregia hæc, atque officii plena collegæ nostri voluntas, quamvis Nobis jam currentibus stimulos adderet, atque ad rem cum monachis impensius urgendam commoveret: nihilominus ad diem, comitis generalibus præstitutam, differendam: comperimus, ut in illis rite, atque ex ordine perliceretur; ipsique monachi, penes quos est agendarum rerum potestas, in definitorio coacti, consultissime de hujusmodi negotio deliberarent.

114 Interea supremum hoc Catholicæ Ecclesiæ jam dudum culmen non minus inviti, quam immerentes, Deo habuerat, sic jubente, conscendimus; ac rati advenisse tandem plenitudinem temporis, quo voti compotes fieri possemus: dilecto filio nostro Dominico Card. Riveræ Congregationis Cælestinæ apud Nos, et sanctam hanc Sedem protectori, nec non dilecto filio abbati Cælestino Orlandi, procuratori dictæ Congregationis in Urbe generali, desiderium nostrum apud eosdem monachos reliquimus studiosè promovendum. Iis porro agentibus, res eo feliciter perducta est, ut ejusdem Congregationis abbas generalis, alicque PP. definitoriales conjunctis suffragiis, et libera, imò enixa omnium animorum consensione,

quod in animo

F

jam dudum
habuerat.

A consensione, ad nova sibi in diem comparanda Pontificiæ nostræ dilectionis præsidia, S. Petronii venerabile caput, una cum theca, qua includitur, quantum ad eos pertinet, dono nobis obtulerint. In id etiam collimavit diu comperta, ac luculentis probata argumentis officiosa erga Nos voluntas dilecti filii Nerei Cardinalis Corsini, qui oblatum Nobis inclytum munus pro virili parte ratum habuit, explicata etiam uberius filialis in Nos studii significatione. Verum etsi non mediocri Pontificiæ mentis solatio munus sacri capitis acceperimus; veterem tamen capsam, aliis custodiendis reliquiis idoneam, in basilica S. Stephani penes Cœlestinam familiam relinquimus; quippe præclarum munus perse tanti pretii est, ut nullo augeri possit ornamento.

præscripto
illius servan-
di,

143 At ne ullæ diligentiae nostræ partes ad operis complementum desiderari videantur; arculam afflabre elegantèrque compactam in Urbe fieri curavimus, in qua sacrum caput includetur. Nostro præterea arbitrio relictum est, certam diem præstitueret, qua arcula sacro ditata thesauro solempni ritu, ac pompa, quantaque fieri potest cleri et populi celebritate in ecclesiam vestram transferatur. Vestrum erit interim, aptum designare locum, quo illustre hoc munus tuto ac honorifice custodiatur sub duplici clavi, altera a XI. Virorum Bononiensium decano, altera a primicerio insignis vestræ collegiæ ecclesiæ perpetuo retinenda. Ubi vero intra biennium, a nostris hisce litteris computandum, absolutum sit altare magno sumptu, ac nitore construi cœptum a dilecto filio et concive nostro Pompejo Cardinali Aldovrandi, unaque simul intra id temporis perfici contingat repositorium pro sacro capite asservando, in ejusdem altaris orthographia, ac forma nobis præmonstratum, volumus ac mandamus, sacrum caput in eo collocari, duabusque clavibus addi tertiam a primogenitis pro tempore familia Aldovrandæ custodiendam. Sin autem præscripto a Nobis tempore infectum opus adhuc fuerit; Nostrum erit, si vita suppetet, sacri pignoris custodiæ opportune consulere, vel, si mors interceperit, aut archiepiscopatu cesserimus, existentis tunc Bononiensis archiepiscopi erunt partes, aptum ad id locum designandi.

colendique
ritu,

146 Sacrum præterea caput semel istuc inventum amoveri, atque alio transferri posse expresse prohibemus: festo tamen sancti Præsulis die, vel alia etiam, archiepiscopo Bononiensi bene visa, fidelium venerationi exponetur in ara principe ecclesiæ vestræ; ac in pervigilio ejusdem festi supplicando ritu ab eadem ecclesiâ per Majus forum eidem proximum circumferetur, tributa etiam eidem archiepiscopo potestate id toties peragendi per alia urbis istius loca, quoties publicas supplicationes duxerit pro suo arbitrio indicendas. Insuper ut majori, quo fieri potest cultu juxta veterem, atque optime in ecclesiâ institutum morem solemnem translationis memoria recolatur, volumus, ac præcipimus, annua ejusdem translationis recurrente die, Officium proprium, nuperrime a Nobis edi jussum, recitari ab omnibus, utriusque sexus Christi fidelibus, qui isthac in urbe ad Horas canonicas tenentur.

Bononiensibus
S. Petronii
canonicis
transcribit:

147 Nostris hisce litteris, vobis reddendis a sacerdote Philippo Maria Mazzi, nostrorum istic negotiorum gestore, publicas adjecimus tabulas, quibus consignatæ sunt donationes sacri capitis Nobis exhibitæ, tum a dilecto filio Nereo Cardinali Corsino, tum etiam a dilectis filiis monachis Congregationis Cœlestinæ: Pontificiam vero nostram liberalitatem, qua vobis, et ecclesiæ vestræ sacrum idem Pignus una cum pretiosa theca dono dedimus, satis perspectam, omnibusque testatam esse censemus in ævum permansuro hujus nostræ Apostolicæ paginæ documento. Muneris idcirco erit vestri hujusmodi monumenta, ne temporis injuria intercedant, in vestri capituli tabularium inferre, atque ad illorum custodiam, qua par est fide, et diligentia incumbere. Nostræ demum in vos collata paternæ

Octobris Tomus II.

dilectionis, et largitatis argumenta memori, gratoque animo a vobis accepta intelligemus, si vestra non deerunt studia, in excitanda Christiani populi erga sacrum Antistitem pietate, et cultu, vestraque etiam apud eundem non deerunt precum officia, ut ejus nos ope in tanta temporum difficultate adjuvi, ministerium, quod accepimus a Christo Jesu, licet curarum, et sollicitudinis plenum, impigre ac fideliter impleamus; et Apostolicam benedictionem ex animo vobis impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio, die decima Julii, Pontificatus nostri anno tertio.

AUCTORE
J. B.

148 *Æquum sane erat, ut pro tantæ benevolentia* hi vero Pontifici
significatione, munereque tam præclaro summo Pontifici gratias agerent S. Petronii canonici; itaque rescripsere: Beatissime Pater. Cum primum te, beatissime Pater, in summum istum, et cælo proximum dignitatis, atque amplitudinis gradum, divino plane consilio, summaque omnium voluntate evecutum esse, faustissimum nuncium accepimus, et incredibili quadam lætitiæ voluptate perfusi sumus, et certa nobis spes animo suborta est, fore nimirum, ut ad majorem protectoris nostri Petronii cultum, nostrique capituli decus et ornamentum, id quamprimum, te largiente, assequeremur, quod non modo nobis, sed et Majoribus nostris in votis erat, ut sacrum ejusdem beatissimi Petronii caput apud nos et in ipso hoc ejus templo, tamquam propria sede, perpetuo asservaretur. Nunc vero: cum Apostolicis tuis litteris certiores facti sumus de collato nobis hoc tanto munere, quo maximam cæteris prope innumerabilibus tuis in nos meritis accessionem fieri intelligimus, quanta sit nobis, atque adeo universæ civitati parta lætitia, neque opus est declarare verbis, nec vero si esset, paribus ad faciendum viribus valeremus. Quid si ad præclari, ac prope divini muneris magnitudinem, quod largitus es, ipsam largiendi rationem, formamque omnem, incredibilem erga nos clementiæ plenissimam, addiderimus?

E

149 Nam et de sacri capitis dono Apostolicas litteras præstantissimas, id est, tuas, cum ad alios posses, ad nos ipsos, et ad capitulum nostrum inscribere maluisti, et ejusdem sacri capitis apto loco condendi, interea dum illustrior eidem paratur sedes, munus esse nostrum voluisti; et ipsius pretiosissimi pignoris servandi, custodiendique capitulum nostrum, in præsens quidem excelsi senatus socium, imposterum vero nobilissimæ præterea Aldrovandorum familiæ decrevisti; denique, ne per singula discurrere molesti simus, vel in ipso earundem Apostolicarum litterarum tuarum ingressu ea nos, et capitulum nostrum propensissimæ vel ab ipsa adolescentia tua in nos voluntatis, vel potius strenuæ invictæque nostri, rerumque nostrarum tutelæ, ac patrocinii commemoratione extollere, atque illustrare dignatus es, ut nihil nobis aut ad gloriandum præclarius, aut ad lætandum jucundius, aut ad fauste et feliciter ominandum firmiter, tutiusque evenire umquam potuisset. Pro quibus omnibus a te acceptis beneficiis gratias tibi agimus, beatissime Pater, cumulatissimas, majoresque etiam habemus, atque animi tui magnitudinem, ac plane singularem erga nos liberalitatem devinctissimi cordis obsequio prosequimur, colimus, prædicamus, ejusque memoriam fore apud nos sempiternam, pollicemur. Interim sanctissimis tuis pedibus provoluti oscula humillime infigimus; quodque reliquum est, preces nostras universi populi precibus cumulatatas, quas novissimi doni tui causa fervidiores fore confidimus et curabimus, ad Deum, divumque Petronium assidue effundemus, ut totius reipublicæ Christianæ bono diu Pontifex vivas, quem tantæ dignitatis excellentia dignum vivere, boni ac sapientis omnes confitentur, ac prædicant.

gratias
agunt.

D

Bononiæ die xx Julii MDCCLXII.
BEATITUDINI VESTRÆ
humillimi, deditissimi et obsequen-
tissimi.

ACTORE
J. B.
Missa et Offi-
cium

tiss. famuli ac subditi primicerius, ac canonici capituli S. Petronii.

120 *Missa vero et officium proprium, de quo Pontifex num. 116 meminit, die translationis intra urbem tantum sub ritu duplici minori recitanda, fuit ut in Festo ejusdem S. Petronii, exceptis propriis, quæ sunt hujusmodi: Oratio: Deus, cujus nutu per diversa loca ipsa quoque Sanctorum corpora disponuntur; tribue, quæsumus, ut, qui beati Petronii confessoris tui atque Pontificis translationem colimus. ipsi etiam a pravitate nostra ad pie vivendi restitutum transferamur. Per Dom. etc.*

Lectio iv. Postquam Petronius, Bononiensium, episcopus, urbem nostram, civili externoque bello attritam, ac fere confectam, præsentis ope restituit, purgavit erroribus, verbo et exemplo saluberrime instituit; tandem regnantibus Theodosio, Arcadii filio, ac Valentiniano, iv Nonas Octobris sancto fine quievit. Sacra illius exuvia condita in ecclesia S. Stephani protomartyris, quam ipse inter alias struxerat, et ornaverat, ibidem (ut ea ferebant tempora) humili, ipsisque civibus postea ignoto loco ad undecimum Christi sæculum jacere. Sedente Innocentio II, Romano Pontifice, Henricus, Bononiæ episcopus, ad perquirendas ea in æde Sanctorum reliquias eximia pietate excitus, S. Petronii corpus primus offendit, quod copia miraculorum non solum Bononiensi, sed finitimis etiam populis celeberrimum reddidit. Nec multo post piissimi cives, quo clarius gratum animum erga S. Præsulem testarentur, eidem templum in nobiliore urbis sui parte, publico in id collato ære, decreverunt, tantæ majestatis et amplitudinis, ut memoriæ proditum sit, Carolum V cæsarem a Clemente Papa VII imperiali corona ibidem fuisse donatum.

propriam,
quibus

121 *Lectio* v. In illo igitur templo cum S. Petronii natalis dies quotannis festa et solemnitas haberetur, reliquias vero alibi quiescentes veneraretur civitas Episcopo et Patrono suo addictissima: ad augendam diei celebritatem, in more positum fuit, sacrum Petronii caput, a reliquo corpore avulsum, solemnibus instituta supplicatione, magna cleri, omniumque ordinum frequentia ab æde S. Stephani ad alteram S. Antistiti dicatam, pridie transferri, et in ara principe fidelium venerationi exponi; posteraque die ad priorem ecclesiam, unde allatum fuerat, referri, populis etiam finitimis sacrum illud pignus prece, votis, ac muneribus, grata religione prosequentibus. Et ne quid communi deesset lætitiæ, temperata eo die legum animadversio, rei, quos publica potestas in vinculis habuit, e custodia educti, ac libertati restituti.

C
sacri capitis
translationem

122 *Lectio* vi. Novissime Benedictus XIV, Summus Pontifex, idemque archiepiscopus Bononiæ, veteri incensus studio, ac pietate augendi pro viribus cultum S. Antistiti, prædecessori suo, illius sacrum caput, inclusum pretiosiore arca, et eleganti opere extracta in basilicam eidem erectam insigni pompa, ac celebritate transferri voluit, et præcipuam hanc sacrarum exuviarum partem eidem basilicæ dono munificentissime addixit. In pervigilio tamen festi, quotannis recurrentis, ad servandum veterem, atque optime institutum morem, idem caput ab ecclesia S. Petronii per Majus forum, eidem proximum, supplici ritu circumferri, atque in prædicta ecclesia denuo condi, et asservari præcepit. Demum ut præclari muneris, et solemnitis translationis perenne extaret monumentum, rei gestæ memoriæ hac die anniversaria recolit apostolica auctoritate mandavit.

posthac cele-
brari voluit
Pontifex.

125 *Missam hanc et Officium non modo approbavit Benedictus XIV, ut ex num. 116 liquet, sed etiam edi, et intra civitatem quotannis anniversaria translationis die recitari jussit, ut liquet tum ex eodem numero, tum ex iis, quæ sequuntur, et prædictis Missæ et Officio apud citatum Pontificem proxime subjiciuntur: Suprascriptas Orationem et Lectiones secundi Nocturni pro Missa et Officio in die anniversaria translationis capitis S. Petronii,*

episcopi et protectoris principalis civitatis Bononiæ D e basilica S. Stephani ad insignem collegiatam ecclesiam, eidem Sancto dicatam, sanctissimus dominus noster Benedictus XIV benigne approbavit, ac singulis annis dicta die anniversaria ipsius translationis ab omnibus sæcularibus et regularibus utriusque sexus præfata civitatis tantum, qui ad Horas canonicas tenentur, sub ritu duplicis minoris recitari mandavit.

Hac die xx Augusti MDCCLXII.
Fr. J. A. Card. Guadagni Pro-præfectus.
Loco sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus secretarius.

§ IX. Capitis S. Petronii e S. Stephani ad S. Petronii templum translatio.

Scriptis ultro citroque supra exhibitis litteris, in id incumbere capit Pontifex, ut translatio capitis e S. Stephani basilica in S. Petronii templum mature executioni mandaretur. Die igitur 28 Augusti anni 1745 ad Felicem Antonium Sgarzi, abbatem conventualem S. Stephani Bononiensis, litteras dedit, quibus eum hortatus est, ut S. Petronii caput episcopo Amathuntæ traderet, illud Pontificis nomine propediem requisituro. Ita porro hæc habent.

P. Felicem
Antonium
Sgarzi, S. Ste-
phani abba-
tem, hortatur
E

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte fili, salutem et Benedictionem Apostolicam.

Postquam plurimis compertam argumentis veterem erga Nos Cælestinae Congregationis observantiam, ac filiale studium luculentius declaravit oblatum nobis superiore anno inelytum et præclarum munus capitis S. Petronii, episcopi Bononiensis: ea cordi nostro infixæ semper fuit sollicitudo, ut sacrum illud pignus, quo nihil potuit nobis jucundius ac præstantius contingere, in ecclesiam collegiatam sancto Præsuli erectam, tamquam ad sedem stabilem, transferretur.

125 Cum itaque, re in promptu tandem posita, solemnibus translationis quamprimum certa dies præstituenda sit ab episcopo Amathuntæ, cui ecclesia Bononiensis regenda, et administranda credita nuper fuit, quique mentem te nostram docebit; erit nobis gratissimum, si operam et studium conferes, ut S. Petronii venerabile caput, e veteri, in qua jacet, arca eductum, ac altera elegantiori inclusum tradatur eidem episcopo, nostro illud nomine requirenti, et quemadmodum is tecum statuet, ita quam celerrime res ipsa transigatur. Id autem dum cumulate præstiturum te fore, satis superque nobis pollicetur officiosa tua, ac tuorum monachorum voluntas, testem Pontificiæ charitatis, hoc potissimum nomine tibi conciliandæ, Apostolicam benedictionem tibi amatissime imperimus. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die xxviii Augusti MDCCLXII Pontificatus nostri anno quarto.

Pontifex, ut
S. Petronii
caput Ama-
thuntæ epi-
scopo tradat.

126 *Rescriptum Pontifici S. Stephani abbas pridie Nonas Septembris ejusdem anni: Beatissime Pater. Nihil umquam honorificentius meæ Cælestinorum Congregationi accidere potuit, neque fore, ut imposterum accidat, puto, quam quod antehac feliciter gestum est, dum sacrum caput S. Petronii, Bononiæ episcopi, Sanctitati tuæ, quantum sua intererat, dono humiliter obtulit. Cum enim quæcumque nobis Cælestinis usui, et custodiæ sunt tradita, omni jure tuæ auctoritati subjiciantur, Sanctitas tamen tua, quod suum erat, humanissime repetens, tamquam a subditorum voluntate derivatum dignata est recognoscere. Etsi autem Cælestinorum omnium animos summa admiratione compleverit humanissima benignitas tua, qua nostram Congregationem hac in re mirum in modum*

ille id se fa-
ctorum,

es

A es prosecutus: id tamen omnem prorsus vicit expectationem nostram, quod super venerandi capitis translatione propediem peragenda ad me scribere voluisti. Ut candide fatear, quod sentio, dubitatio exinde mihi primum exorta est, an sublimi Pontificis dignitati vitio verti possit tam diffusa erga nos Magnitudinis tuæ liberalitas.

pollicetur.

127 Evanuit autem omnino, cum recogitare cepi inter innumeras animi tui dotes, quarum prædicationes magis honorificæ, laudesque crebriores numquam sane extiterunt, humanitatem, comitatemque non ultimum tenere locum, qua omnium animosita tibi devincere soles, ut quidquam simile nusquam accidisse, uno omnium ore ubique feratur. Quod itaque nobiscum gerere benignissime dignatus es, perpetuum erit nostræ Cælestinorum Congregationis decus, Pontificiæ Majestatis æterna laus, immortalis præclarissimi nominis tui gloria. Ad nos autem quod attinet, cum nihil sit in nobis omnibus, per quod Sanctitas tua ad tantam benignitatem adducta esse videatur; beneficiorum tuorum onus tam grande sustinemus, ut gratis agendis impares omnino simus, intus tamen in animo jugiter geramus, preces Deo corde, tibi devinctissimo, effundentes, ut totius reipublicæ Christianæ bono te diu incolumentum servet, tibi que omnia prospera, et felicia semper largiatur. Amathuntæ episcopo me ad omnia paratum ac promptum jam exhibui, eique in omnibus ita morem geram, ut nihil sollicitudinis et curæ in mandatis tuis exequendis mihi deesse videatur. Pedibus demum Sanctitatis tuæ provolutus, eosque humillime deosculans, in me, meamque Cælestinorum Congregationem Apostolicæ benedictionis munus simplex exoro.

SANCTITATIS TUÆ

Bononiæ ex monasterio S. Stephani pridie Nonas Septembris MCCCXLIII.
Humillimus addictissimus famulus, et filius obsequentiss.

D. Anton. Felix Sgarzi Exgener.
Cælest. abbas conv. S. Steph.

Abbas S. Stephani caput S. Petronii

128 Die itaque 2 Octobris anni 1745 Pontificis nomine Amathuntæ episcopus, Lactantius Felix Segæ, S. Stephani ædem adiit, et e veteri theca in novam transtulit S. Petronii caput, rite recognitum, et postridie e S. Stephani ad S. Petronii templum solemniter transferendum; qua de re instrumentum publicum sæpe citatus Pontificis hujusmodi exhibet: In Dei nomine. Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod anno a salutifera Nativitate D. N. J. C. millesimo septingentesimo quadagesimo tertio, Indictione sexta, die vero secunda mensis Octobris, sedente sanctissimo D. N. D. Benedicto XIV, divina providentia Pontifice Maximo, reverendissimus P. D. Felix Antonius Sgarzi, exgeneralis ven. Congregationis RR. monachorum Cælestinorum Ordinis S. Benedicti abbas conventualis monasterii S. Stephani Bononiæ ad effectum ea quæ prælibatus Sanctissimus D. N. D. Benedictus Papa XIV feliciter regnans sibi commissa voluit in Literis Apostolicis, datis Romæ apud S. Mariam Majoræ xxviii Augusti, proxime præteriti, ut par erat, prompte explendi, inhærensque requisitioni nomine Sanctitatis suæ, sibi factæ ab illustrissimo et reverendissimo D. Lactantio Segæ, nobili patritio Bononiæ, episcopo Amathuntino, ecclesiæ metropolitana Bononiæ præposito, ejusdem sanctissimi D. N. Papæ cubiculario secreto, ab eoque, curam, et gubernium Bononiensis ecclesiæ adhuc retinente, deputato, sacrum caput S. Petronii, Bononiæ episcopi, et principalis protectoris adhuc veteri tabernaculo inclusum, et sigillis munitum, hesternæ die in ipso tabernaculo a repositorio SS. reliquiarum in ecclesia inferiori basilicæ S. Stephani existente extractum, dictoque reverendissimo P. abbati Sgarzi consignatum, prout liquere dicitur ex rogitu excellentissimi D. Michaelis Lotti abbatæ divi Stephani, et uniter notarii Cancellarii,

ad ecclesiam superiorem dictæ basilicæ translationem, in eaque super altare Majus usque in præsens publicæ Christi fidelium venerationi expositum retentum, præsentibus, ac continue adstantibus in eadem ecclesia superiori prope dictum altare Majus;

AUCTORE
J. B.

129 Pro illustrissimo, et reverendissimo capitulo eccles. metropolitana, illustrissimis et reverendissimis DD. archidiacono co. Alexandro Formagliari, nob. patritio Bonon. J. U. D. collegiato, lectore publico; canonico Ludovico Scali Paltroni, nobili patritio Bononiæ J. U. et S. Theologiæ Doct. Colleg. Lect. pub. dictæque metropolit. Majori pœnitentiario; canonico Jo. Guidotti, nobili patritio Bononiæ J. U. D. collegiato, lectore publico; et canonico Floriano Dolfi, nob. patritio Bonon. J. U. D. collegiato, et publico lectore. Pro illustriss. et reverendiss. capit. perinsig. colleg. basilicæ S. Petronii, illustrissimis ac reverendissimis DD. primicer. marchione Francisco Zambeccari, nob. patritio Bonon. ac SS. D. N. Papæ prælato domestico; Decano Alexandro Garofali J. U. et S. Theologiæ doctore collegiato, lectore publico; canonico Sebastiano Rocho de comitibus J. U. D. collegiato, et canonico Felice Riccardi de Ortona Bocchi, protonotario Apostolico. Pro illustrissimo et reverendissimo capitulo collegiatæ ecclesiæ S. Mariæ Majoris illustrissimis ac reverendissimis DD. Priore Phillippo Cagnoli sac. Theologiæ doctore collegiato, lect. publico; canonico Marco Antonio Pandini, et canonico Jo. Jacobo Amadei.

coram testibus,

E

150 Pro illustrissimo et excelso senatu, illustrissimis et excelis DD. senatoribus, marchione Ludovico Ratta, et marchione Joanne Nicolao Tanari. Magistratibus præfectis, et deputatis, Co. Guidone Ascanio Orsi, et Co. Vincentio Marescalchi. Abbatæ S. Stephani Præfectis et deputatis, marchione Aloysio Albergati, præside reverendæ fabricæ Sancti Petronii, et Co. Francisco Marescotti Fabricense, ejusdem reverendæ fabricæ S. Petronii, et deputatis omnibus nobilibus, et patriciis hujusce civitatis Bononiæ. Pro illustrissimis et excellentissimis collegiis DD. Doctorum, illustrissimis et excellentissimis DD. Doctorum, Roveri J. U. D. collegiato, lectore publico, et sanctissimæ Inquisitionis consultore, Priore collegii Juris Pontificii; reverendiss. Præposito Philippo Vernizzi J. U. D., lectore publico, sanctissimæ Inquisitionis consultore, et Priore collegii juris Casarei; Paulo Baptista Balbi Philosophiæ et Medicinæ doctore, lect. publico, anatom. professore, et collegii Medicinæ Priore, et Marco Antonio Laurenti Philosophiæ et Medicinæ doctore, lect. publico, anatom. professore, et Priore collegii Philosophiæ.

hic nominatis,

F

151 Præsentavit præfato illustrissimo et reverendissimo D. episcopo Amathuntino, ut supra, præsentem, qui illud in præsentia, ut supra, recipiens, attente inspecto dicto tabernaculo, eoque bene clauso, et sigillis, quibus munitum erat, penitus intactis repertis, recognovit, declaravitque constare de identitate sacri capitis S. Petronii, Bononiæ episcopi, et principalis protectoris, intus idem tabernaculum existen. cujus sacræ insignis reliquiæ descriptio habetur in Relatione illustrissimi et excellentissimi D. Joseph Pozzi, cubicularii secreti, ac medici extraordinarii prælibati sanctissimi D. N. Papæ, in universitate Bononiæ lectoris Philosophiæ et Medicinæ doctoris collegiati, publici anatomes professoris emeriti, ac instituti scientiarum, in fine præsentis instrumenti registranda successive, qui is illustrissimus et reverendissimus D. Episcopus Amathuntinus in præsentia, pariter ut supra, fractis dictis sigillis, dictum tabernaculum ea, qua decuit, veneratione aperuit, ex eoque dictum sacrum caput extraxit, ac immediate reposuit, collocavitque intus pretiosiorum ac elegantiorum thecam reliquiarum in alma Urbe elaboratam, ac a munificentissima liberalitate prælibati Sanctissimi D. Papæ cum ipso sacro capite

Amathuntino episcopo tradit, qui illud, rite recognitum

AUCTORE
J. B.

capite dono datam illustrissimis DD. canonicis, et ecclesiae perinsigni collegiatae S. Petronii hujus civitatis :

et obsignatum, in posterum diem servandum abbatibus committit.

152 Quam quidem thecam reliquariam bene clausam parvo ejus sigillo, in cera rubra Hispana liquata impresso, in utroque angulo anteriori obsignavit, adjectis in uno ex angulis posterioribus dictae thecae sigillo illustrissimi et excelsi Bononiae senatus, in altera vero sigillo illustrissimi et reverendissimi capituli et canonicorum dictae ecclesiae perinsignis collegiatae, in simili cera Hispana impressis, deindeque dictum sacrum caput intus dictam novam thecam repositum, ac sigillis, ut praefertur, munitum per dictum reverendissimum P. abbatem exgeneralem denuo expositum fuit super dicto altare inibi usque ad subsequentem diem illius solemnem translationis retinendum, super quibus omnibus nos infrascripti notarii praesens publicum confecimus instrumentum requisiti. Tenor vero relationis, supra enunciatae sequens est ultra. *Hanc Latine verto.*

Recognitionis,

153 Cum Sanctitatis suae, Benedicti Papae XIV, feliciter regnantis, jussu e veteri in magnificam ac elegantissimam thecam, liberali Beatitudinis suae pietate dono datam, venerabile caput S. Petronii, episcopi ac praecipui civitatis nostrae Bononiensis patroni, transferendum esset illustrissimo et reverendissimo domino Lactantio Felici Segae, Amathuntino episcopo, is propterea mihi, infrascripto lectori publico, anatomico ejusdem civitatis, e mandato Pontificis praecipit, ut, quod in dicto sacro capite e professionis meae instituto maxime notatu dignum est, diligenter observem et referam. Dico igitur, praemissis debitis formulis, ut in Actis etc. : sacram veterem thecam die 2 Octobris MDCCLXIII supradictum episcopum Amathuntinum reclusisse, et observatum fuisse cranium, magna ex parte coopertum pileo holoserico rubro, et auro exornato, cujus vertici exigua crux, plana et ex auro fusa, erat imposita.

noxa memorata

154 Sublato hoc tegmine, inventum est sacrum caput, aut verius, superioris capitis pars (aberat enim tota inferior mandibula, et pars superioris non exigua) colligata, circumdata, et velut omnino inclusa argentae thecae, cujus basi planities frusti superioris mandibulae, cranii ossibus unitae, incumbit. Patere adstantium oculis ossa frontalia, parietalia, occipitalia, et e basilariibus aliquantum, parte capitis reliqua cooperta manente, et colligata modicis laminis argenteis, quae, deorsum thecae basi unitae, sursum in cranii vertice, ad partium lateralium, anteriorum et posteriorum firmitatem, decussantur. Haec laminae non ita cranii vertici adaptantur, ut huic totae adhaereant, sed, velut manubrii vice, sacrae thecae attollendae inserviunt, quem in finem in puncto decussationis, majoris firmitatis causa, gemma reperitur, uno Julio larga, quae S. Petronii, vestibus episcopalibus induti et benedictionem impertientis, incisam iconem exhibet. Cranium haud magnum est, nec crassum; unde conjici posset, Sanctum corpore fuisse non magno, parumque nervoso. Sed cum hujusmodi conjectura fallacissima esse possit, et ad rem nostram parum faciat, alieno propterea illam iudicio relinquo.

descriptio,

155 In parte sinistra sincipitis fissura apparet, cujus longitudo dimidii pollicis longitudinem, latitudo minoris digiti crassitudinem adaequat, qua ossium cranii, quod gossipio oppletur, crassitudo examinari potest. Ossa neque colore cinericio sunt, neque candido, sed subrufo, eorumque suturae non multum apparent, eo quod hinc et inde subtilibus telarum, gummi aliove glutine infectarum, laminis cooperiuntur; quod manifesto est argumento, sacrum caput primo inventum fuisse magna parte in fragmenta divisum et corrosum, unde illi copulando firmandoque arte opus fuit. Nunc vero causam non praebet, ob quam ad quamcumque operam recurrere necesse sit, cum in illo nec chartae, nec fragmenta, nec nimia mobilitas os-

sium inveniatur. Et haec quidem sunt, quae a me D supremi Pontificis jussu diligenter observata fuerunt. In quorum fidem huic relationi subscripsi Josephus Pozzi cubicularius secretus, et medicus extraordinarius domini nostri Benedicti XIV, lector publicus universitatis Bononiensis, doctor Philosophiae et Medicinae collegiatus, publicus anatomicus emeritus, et scientiarum Instituti academicus.

Hactenus Italice Josephus Pozzi; Latine exaratae sunt, quae sequuntur testimonium subscriptiones.

156 Actum Bononiae in dicta ecclesia superiori basilicae S. Stephani prope dictum illius altare Majus, ibidem praesentibus nedum omnibus et singulis praenarratis, verum etiam admodum R. D. Josepho Cuppini, sacerdote Bononiae, caeremoniarum praefecto, et parocho ecclesiae metropolitanae, et admodum R. D. Jo. Antonio Cardinali, et admodum R. D. Julio Parisi ejusdem Metropolitanae mansionarii, testibus ad praedicta omnia et singula adhibitis, vocatis atque rogatis.

De praedictis rogatus exiit ego Tarsitius Maria Folesani Rivieri in solidum cum infrascripto perillustri domino Antonio Nanni cive, et notario collegiati hujus civitatis J. U. D. civ. et publicus notarius collegiatus ibidem Bononiae Apostolicusque, et imperialis : in quorum fidem etc.

Locus Signi.

De praedictis etc. : rogatus exiit ego Antonius olim D. Jo. Baptistae de Nannis filius, civis et publicus Bononiae notarius collegiatus, Apostolicus quoque, et imperialis, curiaeque archiepiscopalis Bononiae actuarius decanus, una cum suprascripto perillustri, et excellentissimo D. doctore Tarsitio Maria Folesani Rivieri similiter cive, ac publico Bononiae notario collegiati. In quorum fidem etc. : hic me subscripsi etc. requisitus etc.

Locus Signi.

157 His die 2 Octobris rite peractis, postero Lactantius Felix Segae, Amathuntinus episcopus, S. Petronii caput e S. Stephani templo ad S. Petronii basilicam transtulit, instituta solemnem admodum supplicatione, ad quam ingens cujusvis ordinis multitudo construxit, ut iterum e sequenti instrumento liquebit : In Christi nomine. Amen. Per hoc praesens publicum instrumentum cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod anno a salutaris Nativitate ejusdem D. N. J. C. millesimo septingentesimo quadagesimo tertio, Indictione sexta, die vero tertia mensis Octobris, sedente Sanctissimo D. N. D. Benedicto Papa decimo quarto, feliciter regnante, absoluta Missa, cum interventu illustrissimi et reverendissimi D. Bononiae prolegati, illustrissimi et excelsi D. justitiae vexilliferi, ac excelsorum DD. Antianorum, universi cleri, ac magistratum omnium, totiusque illustrissimi et excelsi senatus, ac omnis riter solemnitate celebrata ab illustrissimo et reverendissimo D. Lactantio Felice Segae, nobili patre Bononiae, Amathuntae episcopo, ecclesiae metropolitanae Praeposito, praebati Sanctissimi D. N. Papae cubiculario secreto, ab eoque, curam et gubernium Bononiensis ecclesiae adhuc retinente, deputato, ad altare Majus ecclesiae superioris basilicae S. Stephani hujus civitatis, super quo publice Christi fidelium venerationi expositum habebatur sacrum caput D. Petronii episcopi et principalis Bononiae protectoris;

158 Hesternae die, servatis servandis, solemniter recognitum a veteri reliquario extractum, ac intus pretiosiorum ac elegantiorum thecam reliquariam a munificentissima liberalitate Sanctitatis suae transmissam, ac cum ipso sacro capite illustrissimo ac reverendissimo DD. canonicis, et ecclesiae perinsigni basilicae collegiatae S. Petronii Bononiae dono datam, repositum, sigillisque praefati illustrissimi et reverendissimi D. Amathuntae episcopi in utroque angulo anteriori dictae thecae munitum, in angulis vero posterioribus sigillo hujus illustris-

ad ecclesiam Sancto dicatam

A simi et excelsi senatus, ac altero illustrissimi et reverendissimi capituli perinsignis collegiatae S. Petronii obsignatum, moxque ad dictam perinsignem collegiatam solemniter transferendum, idem illustrissimus et reverendissimus dominus Amathuntæ episcopus in præsentia nostrum notariorum, ac testium infrascriptorum, præsentata sibi, atque dimissa per reverendissimum Patrem D. Felicem Antonium Sgarzi, exgeneralem venerabilis Congregationis RR. monachorum Cælestinorum, abbatem conventuale ven. monasterii S. Stephani Bononiæ prædescripta theca reliquiaria, illam reverenter recipiens, attente inspexit, eaque bene clausa, et sigillis super illa, ut præfertur, appositis penitus intactis, et cum documento enuntiarum recognitionis, collocationis, et sigillationis heri per nos notarios recepto, confrontare inventis, recognovit, declaravit de identitate sacri capituli Divi Petronii, episcopi et principalis protectoris Bononiæ, intus illam existentis legitime constitisse atque constare omni etc.

magna solemnitate

139 Successiveque pro effectu solemnibus translationis dictæ sacræ insignis reliquiæ, ut præmittitur, faciendæ, præcedentibus omnibus universitatibus sæcularium artium, deinceps confraternitatibus spiritualibus, postea vero regularibus Religionum, Mendicantium nuncupatarum, cum intortitiis accensis, eadem sacra insignis reliquia, in ipsa pretiosa theca existens, ministerio RR. sacerdotum, sacris vestibus indutum, elevata ac collocata super magnifica machina, ad hujusmodi effectum a prælibato Sanctissimo D. N. Papa similiter transmissa, illam gestantibus dictis RR. sacerdotibus, ut supra indutus, præfatisque illustrissimo et reverendissimo D. pro-legato, illustrissimo et excelso D. vexillifero, ac excelsis DD. Antianis, universo clero, magistratibus, et excelso senatu cum intortitiis, pariter accensis, circum eandem sacram insignem reliquam devote incedentibus, ac post illos subsequente innumero populo, ab sacram solemnem supplicationem confluentem, cujus pars magna cum intortitiis accensis, translata fuit ad dictam perinsignem collegiatam basilicam S. Petronii inibi collocanda, et retinenda juxta legem prælaudatæ donationis Sanctitatis suæ: super quibus omnibus nos notarii infrascripti præsens publicum confecimus instrumentum, requisiti.

transfert

140 Præsentibus perillustribus DD. Alexandro Fabri, olim D. Joannis Pauli, Bononiæ notario, et Nicolao Pinoli Pederzani, olim excellentissimi D. doctoris Petri Lazari, Bononiæ cive, capellæ S. Joannis Baptistæ Cælestinorum, ambobus præfatis illustriss. et excelsi senatus cancellariis, et D. Ferdinando Cajetano Mazzoni, olim D. Joannis Baptistæ, Bononiæ pariter cive, capellæ S. Proculi, testibus ad prædicta omnia et singula adhibitis, vocatis specialiter atque rogatis.

De prædictis rogatus extiti ego Tarsitius Maria Folesani Rivieri, olim D. Bartholomæi filius, J. U. D. civis Bononiæ notarius collegiatus, Apostolicus quoque et imperialis in solidum, cum infrascripto perillust. D. Antonio Nanni, itidem notario publico collegiato Bononiæ pariter de prædictis, ut supra etc. cum me etc. rogato. In quorum fidem etc.

Locus ✠ signi.

De prædictis rogatus extiti ego Antonius, olim D. Joannis Baptistæ de Nannis filius, civis et publicus Bononiæ notarius collegiatus, Apostolicus quoque et imperialis, curiæque archiepiscopalis Bononiensis actarius decanus in solidum cum superscripto perillust. et excellentissimo D. doctore Tarsitio Maria Folesani Rivieri, itidem publico Bononiæ notario collegiato similiter rogato etc. In quorum fidem etc. hic me etc.

Locus ✠ signi.

141 Demum S. Petronii caput episcopus Ama-

thuntinus Sancti canonice tradidit, quod hi in choro Parvo Petronianæ basilicæ collocarunt, dum interim Cardinalis Pompeji Aldrovandi munificentia recipiendo custodiendoque sacro huic capiti ara nova conderetur; ut sequens instrumentum docet: In Dei nomine. Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum cunctis ubique pateat evidenter, et notum sit, quod anno a salutifera Nativitate D. N. Jesu Christi millesimo septingentesimo quadragesimo tertio, Indictione sexta, die vero tertia mensis Octobris, sedente Sanctissimo Domino nostro, Domino Benedicto Papa XIV feliciter regnante. In mei etc. testiumque etc. illustrissimus et reverendissimus DD. Felix Lactantius Sega, nobilis patritius Bononiæ, episcopus Amathuntinus, metropolitanae ecclesiæ Bononiensis præpositus, nec non prælibati sanctissimi D. N. D. Papæ Benedicti XIV cubicularius secretus, ab eodemque sanctissimo D. N. Papa, hujus Bononiensis ecclesiæ curam et gubernium adhuc retinente, deputatus, ad effectum sibi a Sanctitate sua specialiter in hac parte commissa debitæ executioni demandandi;

AUCTORE
J. B.
S. Petronii
caput, et

142 Cum eo existentibus illustrissimis et reverendissimis DD. dignitatibus, et canonicis dictæ metropolitanae ecclesiæ, totoque clero, sacrum caput divi Petronii, episcopi et principalis protectoris, hactenus in basilica S. Stephani Bononiæ asservatum, Pontificia liberalitate prælibati sanctissimi D. N. Papæ Benedicti XIV, una cum pretiosa theca ab Urbe transmissa donatum illustrissimis et reverendissimis canonicis perinsignis collegiatae basilicæ S. Petronii, eorumque ecclesiæ, ut ex ejus Apostolicis Litteris in forma Brevis dat. Romæ die x Julii proxime præteriti, ad quas etc. tenoris infra inserendi, nuperrime vero a reverendissimo P. D. Felice Antonio Sgarzi, ex generali ven. monasterii S. Stephani prædicti dominationi suæ illustrissimæ et reverendissimæ illud Pontificio nomine petenti in reliquiario veteri, intus quod bene clausum, sigillisque munitum asservabatur, traditum, juxta contenta in aliis Litteris Apostolicis Sanctitatis suæ dicto reverendissimo P. abbati ex generali directis, dat. Romæ apud S. Mariam Majorem xxviii Augusti proxime præteriti, ad quas pariter etc. tenoris infra similiter inserendi, deindeque per eandem dominationem suam illustrissimam et reverendissimam, prævia illius recognitione, servatis servandis, facta, intactum repertum, et declaratum.

S. Petronii
canonicis,

E

143 Ac subinde eductum e veteri tabernaculo, dictæ basilicæ relicto, ac immediate reverenter repositum et collocatum intus pretiosam dictam argenteam thecam, ab Urbe per Sanctitatem suam, ut præfertur, transmissam bene clausam, parvoque dominationis suæ illustrissimæ et reverendissimæ sigillo dupliciter munitam, ac etiam sigillo illustrissimi, et excelsi senatus Bononiensis, ac altero illustrissimi et reverendissimi capituli dictæ perinsignis collegiatae obsignatam, ut in præcedenti recognitionis ac sigillationis hujusmodi rogatu per excellentissimum D. Tarsitium Folesani Rivieri, notarium Bononiæ collegiatum, dictique illustrissimi et excelsi senatus cancellarium, meque notarium recepto, ad quem etc. et ita collocatum ritu solemnem, ac pompa, eaque majori, qua fieri potuit, cleri, et populi celebritate in ecclesiam dictæ perinsignis collegiatae translatum pro consummatione Pontificiæ donationis, et totali complemento mentis sanctissimi D. N.

novæ thecæ
inclusum,

F

144 Præsentibus et audientibus illustrissimo ac reverendissimo D. Joanne Carolo Molinari, utriusque signaturæ sanctissimi D. N. Papæ referendario, abbate commendatario perpetuo abbatia Clavallens., protonotario Apostolico Participan. ac Bononiæ pro-legato, illustrissimo et excelso D. Co. Jacobo Insulano, vexillifero justitiæ, illustrissimis et excelsis DD. Antianis, tribunis plebis, totoque excelso senatu, tradidit, consignavit atque dimisit præfatis illustrissimis et reverendissimis DD. canonicis dictæ perinsignis collegiatae S. Petronii præsentibus, ac ea, qua decuit, veneratione pro eorum capitulo,

possidendum

AUCTORE
ANONYMO.

capitulo, et ecclesia prædictis acceptantibus, illudque super altare Majus collocantibus, postea tuto ac honorifice custodiendum pro nunc in Parvo choro ejusdem ecclesiae sub duplici clave, altera ab illustrissimo et excelso D. quadraginta Virorum Bononiensium pro tempore decano :

servandum-
que

445 Altera vero ab illustrissimo et reverendissimo D. dictæ perinsigni collegiæ primicerio retinenda, quas claves idem illustrissimus ac reverendissimus D., mediante persona illustrissimi et excellentissimi D. Philippi Mariæ Mazzi, agentis generalis a Sanctitate sua pro hac ejus reverenda mensa archiepiscopali Bononiæ deputati, tradidit, respectu unius, nob. viro D. co. Philippo Aldrovandi, patricio Bononiæ ac senatori decano, et respectu alterius illustrissimo et reverendissimo D. marchioni Francisco Zambeccari, nob. patricio Bononiæ, prælibati sanctissimi D. N. Papæ prælato domestico, dictæque perinsigni collegiæ primicerio præsentibus et acceptantibus, donec absolutis altari in eadem ecclesia ab eminentissimo et reverendissimo DD. Pompejo S. R. E. Cardinale Aldrovandi, ac reposito pro dicto sacro capite, in ejusdem altaris Orthographia collocetur, in omnibus, et per omnia juxta per Sanctitatem suam præscripta in dictis Litteris Apostolicis præfatis B illustrissimis et reverendissimis DD. capitulo et canonicis directis, ad quas etiam in hac parte etc. Super quibus omnibus etc.

consignat.

446 Ego notarius superscriptus et infrascriptus hoc publicum instrumentum confeci requisitus etc. Hic omissis, de voluntate petentium, tenore supra enuntiatarum Litterarum Apostolicarum. Actum in dicta ecclesia perinsigni basilica S. Petronii prope altare Majus, præsentibus ibidem nob. viris D. abbate Antonio, clame. olim nob. viri D. Joannis Elephantazzi capellæ S. Proculi, D. marchione Antonio Amorini, cl. me. olim nob. viri D. Joannis Andreae, capellæ S. Marini, et D. Co. Ludovico, filio nob. viri D. Co. Francisci Malvasia capellæ SS. Gervasii et Prothasii, omnibus patriciis Bononiæ, testibus ad prædicta omnia, et singula adhibitis, vocatis specialiter atque rogatis.

De prædictis etc. rogatus extiti ego Antonius, olim D. Joannis Baptistæ de Nannis filius, civis et publicus Bononiæ notarius collegiatus, Apostolicus quoque et imperialis, curiæque archiepiscopalis Bononiensis actuarius decanus etc. In fidem etc. hic me subscripsi requisitus etc.

L. ✠ S.

C

VITA

Auctore anonymo.

Ex Chronico monachorum S. Stephani
Bononiæ.

CAPUT I.

Sancti natales, mores in juventute, et in
episcopum consecratio.Illustris gene-
re, doctrina,

a

b

c

d

e

In exordio hujus historiæ a primum adnectendum est, unde oriundus extitit, et ex qua linea genealogiam duxit, vel qualis et quantus in vita fuit; ut et plerique, qui se fatentur scire, viva voce perhibent b, hunc fore Græcum natione, et ex imperiali linea duorum regum, videlicet Constantii, Constantini et Constantis c originem feliciter trahere. Unde factum est, ut Theodosius secundus, imperator Romanorum cælitus factus, sororem ejus in conjugem sibi acquireret, et cum tripudio totius Constantinopolitanæ urbis eam legaliter suscepit d. A cunabulis autem a Christianis parentibus ab lactatus et educatus est. Postea vero cum adolevisset, a parentibus traditus est gymnasio philosophorum e, et liberalium disciplinarum et ecclesiasticorum

sacramentorum magistris. Et ita Deo largiente, D imbutus est, ut in omnibus philosophiæ et præsertim spiritualibus floreret studiis: et insuper tam Græco quam Latino eruditus est magisterio f. Quem etiam B. Hieronymus, eximius doctor, interperes divinarum legum, in Catalogo illustrium virorum inter hagiographos commemorans ait: Petronius, Bononiæ civitatis episcopus, vir sanctitatis et liberalium artium scientia plenus, descripsit Vitas SS. Patrum in Ægypto g; et legitur, extitisse tempore Theodosii Junioris imperatoris h. Templum denique corporis sui adhuc in infantia positus, omnibus modis Christi subdidit famulatu. Legebat enim: Nulla dignitas major, quam servire Christo. Dehinc Ecclesiæ Dei patrocinia i adeo sedule frequentare cœpit, ut magis psalmodiarum studio per cunctas ecclesias vacabat, quam terrenis domesticis deservisset, dicente Psalmista: « Elegi » abjectus esse in domo Dei magis, quam habitare » in tabernaculis peccatorum k. »

2 Clericale namque adeptus est officium l, penitus se totum Creatoris, cui cuncta obediunt elementa, subegit servitio, pene omni relicto patrimonio. Pernox itaque in assidua oratione vigeat, jejuniis et orationibus et crebris vigiliis se mancipabat: corpus quoque suum absque contagione libidinis pudice regebat; ita ut et innumerabilis utriusque sexus turba in Constantinopolitana urbe ejus sequeretur sancta vestigia. Eleemosynas egenis libenter tribuebat, prout facultas sibi ministraverat; pauperes recreabat, nudos vestiebat, infirmos visitabat, aliorum calamitatem suam putabat. Cum igitur fama sanctitatis ejus crebresceret, ac per totam scilicet Constantinopolim polleret, idem ipse Augustus levir m ejus non moderate fervens in amore illius, diligebat eum ultra, quam fas sit dicere; adeo quod primatum totius monarchiæ et sacri palatii tribueret sibi super cunctos degentes in imperio suo, sive dederat ei facultatem distribuendi universa regalia tributa ad votum viri sanctissimi Petronii, prout cuique moris fuerat; et imperiali fisco suscipere munuscula: siquidem et vectigalia, quæ de cunctis orbis terrarum partibus solita conditione annualiter a veredariis universarum provinciarum afferebantur, in ærario palatii custodiri præceperat. Ita etiam cuncta in manu sua data fuerant, quatenus quodcumque vellet, egenis ac pauperibus erogare de vectigalibus juxta libitum distribuebat et Domino Christo famulantibus. Cumque famulatum pauperum constanter, in quantum valebat, secreta ageret, nitebatur, sicut scriptum est: Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua n. Sed lucerna posita supra candelabrum non potest abscondi, quin luceat omnibus, qui in domo sunt o: ita et iste non poterat latere; quin ab omnibus cognosceretur, teste Evangelista, qui ait: Nihil operum, quod non reveletur, et occultum, quod non sciatur p.

3 Eo autem talia operante, principes Constantinopolitanæ urbis, ac potior pars populi mira veneratione cœperunt eum amplecti et immenso desiderio ut patrem, pro gratia tantæ religionis sibi divinitus collata: quoniam quidem solitus fuerat eos divino pabulo ad plenum saginare, hortando videlicet ac docendo, ut Dei ac proximi dilectionem, juxta præceptum in se retinere satagerent; ut Scriptura docet: « Fides sine operibus mortua » est q. » Cumque his et hujusmodi, quæ modo longum est enarrare, sancto redundaret eloquio, nec non et civitas tota recreata dulcibus et suavibus monitis ejus debitas gratias agens Domino, qui sibi talem contulit ministrum benevolentia congratulabatur gaudio pacis et lætitiæ. Interea diabolica instigante versutia, feritas pravorum hæreticorum r et Judæorum, qui Christum negantes, multaque mirabilia videntes, semper extiterunt increduli, nec non perfidorum gentilium s crudeliter pulularat per "... patrias paulatim de loco ad locum, præsertim profanos admodum exercuerat: quemadmodum

D

f

g

h

i

k

virtute, officioque in aula
Theodosii:

l

E

m

n

o

p

S. Petronius,

q

r

s

* forte per patriam

A quemadmodum tempore S. Sylvestri summi Pontificis, qui assertores ejusmodi fallaciae in conspectu Constantini Augusti, ac reginae matris ejus Helenae, datis assertionibus Veteris ac Novae Legis, Deo inspirante, devicit *t*.

t
pullulante
Nestoriani-
simo,

4 Tunc Theodosius Junior, Romanorum imperator, caesar augustus, auctor justitiae, divinae legis amator, audiens tantum facinus, exhorruit *u*; et se reum apud Deum existimans, si tam pestiferam haeresin in patria propagare permisit. Convocatis itaque universis principibus illius provinciae, Deum recte colentibus, imperator eos alloquitur, dicens: Universi, qui astatis in isto concilio, audite, quid dicturus sim de Auctore omnium seculorum, quem saeva feritas quorundam nititur dividere ab unica Prole, et a sancto Spiritu *x*. Ad haec unus, qui ceteris praeratur, plenus Spiritu divino, ait: Quapropter utile nobis videtur et salubre consilium, quatenus haec per idoneum nuncium, qui pleniter sciat divinae legis paginam, notificetur Romano Pontifici *y*, et Apostolicae Sedis poscat auctoritate, quae supereminet omnem saeculi dignitatem: id vero omnibus placuit. Tunc Augustinus * dixit eis: Quem ergo poterimus dirigere, qui utiliter dilucidare sciat omnem rei ordinem hujus venenosae superstitionis? Omnes unanimiter consona

y
* I. Augustus

B voce hoc dederunt consilium: Neminem infra imperii vestri potentiam novimus, qui tam idoneus ac utilis ad hoc opus exequendum existat, ut est Petronius Dei famulus, charus vester et cognatus vehementer dilectissimus; qui novit omnem Graecam et Latinam sermocinationem, et qui non mediocriter est eruditus scientia Veteris ac Novi Testamenti, et qui per aliquantum temporis spatium divino cultui se mancipavit. Imperator dixit: Ideo dignum fore duximus, ut dictis vestris, precibusque nostris clementer annuat etc... * patriam ab errore, divina gratia largiente, funditus absolvat.

* nihil deesse
videtur.
Romam Theo-
dosii II jussu
profectus,

5 Beatus namque Petronius, praecipis imperialis illico satisfaciens, constanter iter cepit arripere, Augusto eum comitante usque ad portam, ubi navis praeparabatur: dotavit eum multis muneribus ac ornamentis preciosis, auro gemmisque variis decoratis, lachrymans osculatus est eum. et ait:

z O venerande, vale, Levir *z*, mihi semper amate, Clavigeri Petri pergas, rogo, limina, Levir, Lætior ac sospes sacrum mihi dogma reportes, Haereticos pravos quod damnet sive profanos, Et Deitas simplex credatur denique triplex. In Patris et Nati, sed nomine Spiritus almi Et freta dira maris mitescant, et tua navis

Transcat incertas ventis ac imbre procellas.

C Tunc ingressus navem *aa*, Deo volente, prospero cursu post dies aliquot venit ad Tiberina littora eo die, in quo Papa, Coelestinus nomine, cum Catholicis episcopis statuerat concilium *bb*. Illo vero egrediente de navi, ecce adsunt legati, quos Papa miserat sibi, quatenus eum reverenter et cum honestate deducerent ad Lateranense palatium *cc*: securus namque praestolabatur adventum ejus; quoniam quidem in praeterita nocte in somnis apparuit ei B. Petrus Apostolus, dicens: Scias, quia Felix, Bononiensis episcopus, de hac luce migravit in pace *dd*, et cave, ne in ecclesia illa alium ordines, nisi legatum imperatoris, quem die crastina, Deo volente, videbis.

aa
bb
cc
dd
ex divina re-
velatione

6 Cumque servus Dei Petronius palatium ingrederetur, illico Coelestinus Papa gaudio repletus est valde, ac gratanter eum suscipiens, praecipit illum hospitare prope se in palatio, omniaque necessaria sibi largiri jussit. Altera vero die cum sanctus Apostolicus resideret in basilica Constantiniana *ee* cum pluribus episcopis ad sacrum concilium exequendum; cives Bononienses universi ordinis affuerunt in medio concilio, postulantes sibi dari pastorem *ff*. Ad haec Papa Apostolico ore locutus est: « Quos Deus praescivit et praedestinavit, illos et » magnificavit *gg*. » Et Propheta inquit: « A Domino » factum est hoc, et est mirabile in oculis no-

» stris *hh*. » Cœpit quoque referre juxta tenorem praeteritae visionis, cunctis, qui aderant, attentius intelligentibus. Omnes ergo unanimiter laudantes huic sacrae ordinationi assensum praebuere. Cumque illustris Domini vir Petronius circa se Dei voluntatem intelligeret, nec diutius posset resistere, tacite illud Apostoli considerans, qui ait: « Qui » potestati resistit, Dei ordinationi contradicit *ii*. » Christi vero famulus cognoscens hoc, divino Spiritu revelante, quamquam invitatus, tamen devote pedibus summi Pontificis provolutus plorando ait: « Non mea voluntas, sed tua fiat *kk*. »

7 Tunc Papa Coelestinus, tenens virgam in manu, sic loquendo perrexit:

AUCTORE
ANONYMO.

hh

ii

kk

Bononiensium
praesul conse-
cratur

Hac tibi committo virga simul indice Christo Bononiae sedem, populum cunctumque fidelem, Ut monitis serves sacratis, atque gubernes, Et tecum plaudat caelestis Regis in aula, Angelicisque modis cum pace fruatur amoris, Et monitis pastis ovibus satieris in astris, Ac gregis electi potiaris fonte perenni. A Domino missus, sis tali munere dignus, Et virtute Dei fungaris luce diei, Ac plausum laudis merearis habere Moribus et vita studiis bonitatis amica, Sit tibi cura satis solido moderamine talis: Ecclesias autem pastoris more restaures, Semper adoptivas soboles generabis opimas. His ita praedictis, consignans sic benedixit: Accipe virtutem, qua possis ferre salutem; Nectendi tibi terras solvendique potestas Sit libitu Frater proprio vehementer amate, Nexaque dissolvas, non nexa lugesque resolvas. Illius et cunctis caput et gratulantibus unxit.

E

8 Hoc ait et statim tali sermone beavit:

A Christo missus, tu semper sis benedictus, Caelitus impendat Christus tibi dona superna, Gratia sit tecum Domini sine fine per ævum, Tergas quo sordes, rogo, plebis facta reformes, Ne lupus intentus, malefidus praedo cruentus Quemque peragrante seu circumquaque vagantem

a Coelestino
Papa, cui

Glutiat, et perdat, laceret, scindatque, repellat, Ex me rite tibi concessio gratis ovilli, Quem Deus ascivit nunc, Bononiaeque reliquit, Ut sata servaret, seu vivo fonte rigaret, Cunctos ad votum gestaret in arce polorum. Praesul adis urbem, quae te lætatur eunte, Et solitis gentes monitis solare merentes. Urbs concessa tibi periiit *ll*.....

ll

Portarum fortes ceciderunt ordine postes, Mænia celsa cadunt et thermæ deliciarum. Quod superest..... cito prorsus erit ruiturum, Ac opus antiquum totum solvetur ad inum. Sed, pietate Dei, citius reparare valebis, Saltem sic demum per te reparatur, Auxiliare sibi, quod sit destructa ruinis. Te Deus observet, benedicat sive gubernet, Te Pater et Proles, te Spiritus atque; Ac olei, vini, mellis, piperisque..... Antidotique novi, nec non nardi pretiosi, Sis tritici plenus, frumenti, sive dierum Et copia tanta velut et Jacob patriarcha.

F

9 Quem pater his dictis Isaac sanctus benedixit. A Domino regum, qui te benedixit in ævum, Et benedicatur, paradisi luce fruatur. Et maledictus erit, qui te maledicere quaerit. His Abraham fultus fuit olim denique justus, Tres cernens et ovans, tunc unum gratis adorat, Hujus et arcanum fore justum credo putatum, Credidit ille Deo tunc primum corde..... Estque Dei fidus tunc appellatus amicus, Cum Trinitatis opes putat unius esse deco-

longam et
ineptam ora-
tionem

mm

nn

rem *mm*. Hac ope firmatus mox fit patriarcha beatus *nn*, Fiat ut auxit eum, pater amplae gentis in ævum, Tunc Abraham dictis Dominus nunc talibus inquit: Multiplicabo tuum mundi per climata fusum Semen, et extensum copiis magnisque reffectum, Et maris haud vere velut eumerantur arenæ,

Et

AUCTORE
ANONYMO.

Et velut astra poli nullis numerantur in horis;
Sic ita nec vulgo numero concluditur ullo.
Sunt Jacob de stirpe senis patres duodeni,
Quos Deus altavit natis et multiplicavit.
Ut genitas proles fovit quoque patris amore,
Manna pluit caelo de sursum nocte sereno,
Et dapibus pavit pius et pater et satiavit,
Ac laticem fudit sterilis de vertice rupis,
Legifer et Moyses descripsit grammate leges.

e suo genio 10 Hinc Samuel vates sterilis fitque ex sene matre,
Qui caput infudit regali more Saulis,
Post fit rite Dei David rex munere veri,
Carmina dictavit rex psalterii quoque David.
Post Domino templum Salomon construxit honestum,
Quem satis aptavit ritu sapientia matris.
Dux tibi sitque comes Raphael sanansque dolores,
Qui Medicina Dei vocitatur culmine caeli.
Et tibi praecursor sit cultos atque reductor,
Qui satis in vitam defendit ab hoste Tobiam,
Et sanum duxit caeco patrique reduxit,
Tunc patris post hoc oculos curavit utrosque,
Ut prius, ad praesens illum fecitque videre.

affingit anony- 11 Hinc regum sedes, reges, gentesque fideles
mus: Ac fortes gentes creverunt sive furentes.

B Assunt inde senes patriarchae sive prophetae,
Clari primates, mulieres valde beatae,
Ex David fido Christi processit origo,
Qui genus humanum crudeli caede necatum
A nexu leti proprioque cruore redemit,
Agmina Sanctorum, quae laudant sede polorum,
Discipuli Christi sunc hac de stirpe ministri,
Qui rutilasque togas, sortiti sunt quoque stolas
Auro contextas, simul et hiacintina sarta,
Et fiunt primi nunc Omnipotentis amici,
Cum quibus et regnum merearis habere supernum.
Angelus hinc tecum Domini bonus et comitetur,
Et bene disponat, nec non tua fausta reponat
In caeli sudo, non est ubi prorsus erugo.
Nec erit ablatum, superest bene quodque locatum,
Quo cives caeli decantant carmina leti,
Et laudant Christum sublimi voce benignum,
Te quoque conservet, custodiat atque gubernet,
Donec in hoc seculo steteris quandoque sereno,
Usque sed in finem te protegat hic et ubique,
Atque locum demum paradisi donet amœnum.

ANNOTATA.

- C a *Descripta est hæc S. Petronii Historia seu Vita ex Chronico monachorum S. Stephani, cui ultima manus anno 1180 adjecta fuit: sæculo v S. Petronius fuit; unde quantum illi, ratione antiquitatis suæ, tribuendum sit, statuas. Menda habet non pauca apographum nostrum, quæ ob multitudinem fere intacta reliqui.*
- b *Popularis ergo suæ ætatis traditio anonymum docuit, quæ de Sancti genealogia dicere instituit, non monumenta vetera, fideiæ indubitata scriptores. Porro eodem fonte non pauca manarunt, quæ in hujus Vitæ decursu narrabuntur.*
- c *Hi Constantino Magno patre nati sunt, et ab illius obitu partiti imperium: tres igitur nominandi erant: Petronium vero Constantini Magni liberis satum fuisse, omnis antiquitas tacuit.*
- d *Fabula est, a Sigonio merito explosa. Vide num. 18 Comment. prævii.*
- e *Probabiliter Constantinopoli, ubi et natus auit, et publicum artium liberalium gymnasium erat. Ad num. 21 Comment. prævii.*
- f *Petronii eruditioni plusculum, quam par sit, ob rationes haud satis efficaces Tillemontius detrahit; qua de re consule num. 22 Comment. prævii.*
- g *Gennadius, num. 5 laudatus, ait: Scripsisse putatur. Librum de Vitis Patrum, qui apud Rosweydam secundus est, Petronium scripsisse, nonnulli contendunt, quod plane incertum. Vide num. 23 et seqq. Fieri etiam potuit, ut alio libro, sed argu-*

mentum simile persecutus fuerit, qui jam pridem perierit, aut eadem fere, suppresso nomine, de Ægypti monachis scripserit, quæ passim ab aliis etiam de iisdem perscripta Gennadius invenerat, suppresso pariter auctorum nomine; dubitarique hic propterea, Petronione, an alteri tribui deberet liber de Vitis Patrum, quicumque demum sit hoc titulo liber, de quo Gennadius.

h *Non sunt ista Hieronymi; sed alterius, quem Hieronymum existimari anonymum. Obiit Theodosius II anno Christi 530, a morte Arcadii patris circiter 42.*

i *Quam frequentes in nocturnis diurnisque Officiis, in Ecclesia celebrandis, fuerint in Oriente non clerici modo, sed laici etiam, Thomassinus docet tom. I de veteri et nova Ecclesiæ Disciplina parte 1, lib. II, cap. 54, adducto etiam illustri Theodosii Junioris, et totius curiæ, pium principem emulantis, exemplo.*

k *Psalm. 85, v 11.*

l *Parum verosimile mihi videtur, S. Petronium, jam clericis adscriptum, sacri palatii magistrum, et primarium Orientalis imperii ministrum egisse, quod paulo post anonymus ait: non enim hujusmodi munera ea tempestate clericis committi solebant; neque Petronius, ut e Gennadio videtur colligi, multum rebus sese politicis miscuit: illustri quidem quodam munere fortassis functum, non tamen præfectura prætorii, innuere videtur Eucherius; sed qui hic cum Gennadio ad concordiam revocari possit, vide num. 17 Comment. prævii. Quod si illustre quoddam munus per se gesserit S. Petronius, illo deposito, ad clerum transisse videtur annis fortasse aliquot, priusquam Romam mitteretur; quod num. 4 indicare videtur anonymus, de Petronio scribens: Qui per aliquantum temporis spatium divino cultui se mancipavit.*

m *Non Theodosius Petronii, sed hic illius levir erat: Petronii namque sororem, ex anonymi sententia, Theodosius duxerat: erat ergo Theodosius Petronii gener stricte dicendus.*

n *Matt. 6, v 5.*

o *Neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. Matt. 5, v 15.*

p *Nihil enim est opertum, quod non revelabitur, et occultum, quod non scietur. Matt. 10, v 26.*

q *Jacobi 2, v 20.*

r *Nestorium, ejusque asseclas intelligit: sedere Constantinopoli Nestorius capit anno 428, ac paulo post hæreses virus evomere, Christo Divinitatem, divinum Virgini Matri partum impie abjudicans. Vide num. 51.*

s *Judæorum gentiliumque errores Nestorianis attribuit, vel quod hi Judæis et gentilibus, Deum, qui, ut impie causabantur, ceterorum hominum more natus esset, agnoscere renuentibus, hoc in puncto, eoque gravissimo, assentirentur; vel Patrum exempla secutus. Proclus in Epist. ad Armenos Nestorium Judæo peiorem habet. Hanc quoque, inquit, nuper fabricatam novamque blasphemiam (jugiamus) quæ Judæismum, quod ad blasphemiam magnitudinem, longe superat. Illi namque, dum eum, qui Filius est, reprobant, ramo radicem privant: hi vero, qui ultra hunc, qui Filius est, alium adjicientes, intemerabilem naturam, tamquam multigenam, denotant. Nestorianos Judæis comparat et Cyrillus in Homilia, post dejectum Nestorium habita, inquit: Enimvero Christiani hominis personam induunt, sed mentem interim judaizantem obtinent: gentilibus vero Nestorium apud Labbe tom. III Conc. pag. 586: Omnem gentem nefariis lasciviis et dissolutionibus indulgentem, hic sua malitia excessit.*

t *Celebrem S. Sylvestri disputationem cum Judæis habitam indigitat, cujus historia sancti Pontificis Actis inserta est, sed us inquinata fabulis, quarum falsitas manifesto apparet. Ad Baronium ad annum 515 num. 10 et seqq., et Pinium tom. III Augusti pag. 359 et seq.*

u *Theodosius*

A u Theodosius non adeo infensus Nestorio fuit, imo adversus Cyrillum favit, cum nondum hæretici fraudes perspectas haberet. Vide num. 52 et seq.

x Nestorius nimirum, Christum in duas personas, duos Dei Filios, et duos Christos distraxit: audi Vincentium Lirinensem, qui sub Theodosio et Valentiniano fuit, in Commentario apud Baluzium p. 555 et seq. Nestorianam hæresim ita explicantem: Nestorius autem contrarium Apollinari morbo, dum sese duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas; et inaudito scelere duos esse vult Filios Dei, duos Christos, unum Deum, alterum hominem; unum, qui ex Patre, alterum, qui sit generatus ex Matre. Atque ideo asserit, sanctam Mariam, non Theotocon, sed Christotocon esse dicendam: quia scilicet ex ea, non ille Christus, qui Deus, sed ille, qui erat homo, natus sit. Quod si quis eum putat, in litteris suis unum Christum dicere, et unam Christi prædicare personam, non facile credat. Aut enim istud fallendi arte machinatus est etc. Pag. vero 540 ita habet: Anathema Nestorio, neganti ex Virgine Deum natum, adserenti duos Christos, et, explosa Trinitatis fide, quaternitatem nobis introducenti. Porro omnem, quam hic Theodosio orationem anonymus tribuit, e suo penu deprompsit, quod et alias fecisse illum, me tacente, in Actorum decursu quavis facile deprehendet.

B y Ephesinum concilium, inscio Cælestino, Pontifice Romano, a Theodosio indictum fuisse, Garnarius argumentis non levibus, non tamen omnino convincentibus, contendit; et proinde negat, illius petendi causa Petronium Romam legatum ivisse. Vide dicta num. 57 et seqq.

z Vide Annotata ad lit. c, d, m.

aa Probabilius sub finem anni 429 vel sequentis initium. Adi num. 54 et seqq.

bb Quale illud concilium fuerit, silet anonymus: in causa Nestorii duo Romæ celebrata fuerunt, alterum anno 429 post festa, ut videtur, Paschalia; alterum anno 450, mense Augusto: verum de neutro anonymus videtur posse commode intelligi. Vide num. 54 et seq.

cc Pontificum Romanorum olim domicilium, prope basilicam Constantinianam conditum, ut creditur, a S. Sylvestro Constantini Magni sumptibus, ut Panvinius scribit de septem Urbis ecclesiis pag. 168, Constantini palatium fuisse, tradit Artinus lib. iv Romæ subterraneæ cap. 44. Cum interim Constantinus, inquit, Silvestri exemplo permotus, ecclesiis munifice extruendis manum admovit. In suo quippe Lateranensi palatio Salvatori ædem construxit.

dd His anonymi verbis inhærendo, prius Romam Petronius venerat, quam illic de S. Felicis, Bononiensis episcopi, obitu renuntiatum esset, atque adeo diebus haud multis ab illius obitu: porro obiisse creditur S. Felix anno 429, die 4 Decembris, quo colitur.

ee De illa basilica ita Panvinius mox laudatus pag. 106: Basilica S. Salvatoris, quæ a loco Lateranensis, a conditore Constantiniana, ab ornamentis Aurea vocata est, ædificata fuit cum propinquo patriarcho (seu Lateranensi palatio) Romanorum Pontificum usui, a pio Constantino imperatore in Cæli montis dorso, et a S. Silvestro v Idus Novembris consecrata, circiter annum Christi cccxx. Ad dit cap. 1: Nunc S. Joannis dicitur.

ff Tillemontius ait, Bononienses ad Romanum Pontificem, novum sibi episcopum petituros, certo non recurrisse, propterea quod in more tunc positum esset, ut Mediolanensis metropolitani, cui sedes Bononiensis subjecta erat, ea de causa adiretur. Sed ex recepto passim more non certo sequitur, hunc semper et ubique observatum fuisse, ut ait Benedictus XIV. Vide num. 45.

gg Ad Romanos 8, v 29 et seq.: Nam quos præscivit, et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædestinavit, hos et vocavit, et Octobris Tomus II.

quos vocavit, hos et justificavit: quos autem justificavit, illos et glorificavit.

hh Psalm. 117, v 25.

ii Ad Romanos 15, v 2. Itaque, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

kk Lucae 22, v 42.

ll Vide num. 68 et seqq.

mm At quando primum Deo credit Abraham, et Dei amicus appellatus est? Num cum tres angelos vidit, et unum adoravit? An vero, ut anonymi verbis utar, cum Trinitatis opes unius decorem esse putavit, seu, cum quoquo modo SS. Trinitatis, quod mox citatis verbis innuere videtur anonymus, mysterium credit? Alterutrum enim ex anonymi verbis sequitur: sed, utrum dixeris, perinde est. Non enim tunc primum Deo Abraham credit; nam angelorum Abrahamo facta apparitio Gen. cap. 18 v 1 et seqq. refertur. Cap. autem 15 v 6 legitur: Credit Abram Deo (innumeram illi posteritatem pollicenti) et reputatum est illi ad justitiam; quo etiam spectat illud Jacobi cap. 2 v 23: Credit Abram Deo, et reputatum est illi ad justitiam, et amicus Dei appellatus est. Ceterum quod spectat ad Mysterium SS. Trinitatis ab Abrahamo, tres videntes et unum adorante, agnitum, ita in hunc locum Estius commentatur: August. libro tertio contra Maxim. cap. 26 vult Abraham in his tribus agnovisse Trinitatem; et dicit illud: « Tres vidit, et unum adoravit, » quod canit Ecclesia. Non quin et homines, aut angelos humana specie esse putavit (nam eis et pedes lavare, et cibos apponere voluit, imo apposuit, ipsique, ut videbatur, comederunt) sed, quod interea instinctu divino tres recipiendo, et unum tantum alloquendo, hoc Mysterium indicavit. Cornelius vero a Lapide, postquam dixit, Abrahami hospites primo ut homines, dein vero ut angelos Dei et legatos fuisse ab illo sensim agnitos, eosque symbolice SS. Trinitatem significasse, ita disserit: Hinc sequitur, quod Abraham hos angelos, ut angelos Dei que legatos primo adoravit; secundo agnoscens eos representare Deum, et SS. Trinitatem in eis representatam, adoravit latria, ut docet S. Augustinus, qui enim hic apparet et loquitur cum Abrahamo, semper vocatur Jehoua, quod est nomen proprium Dei, cui debetur latria. Ita illi.

nn Similiter jam ante Abraham a Deo patriarcha fuerat constitutus, ut Gen. cap. 17 v 3 liquet: Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium constitui te.

CAPUT II.

Sanctus Bononiam instaurat.

Omnibus itaque pontificalibus sacramentis ac benedictionibus rite perfectis solito more præsum, cives Bononienses læti redeunt ad suam urbem cum consecrato Præsule. Qui, cum appropinquaret suæ diocesi, omnis civitas gaudio coronatur. Turba vero utriusque sexus in laudibus et hymnis spiritualibus se prorumpunt, et non cessant laudare Dominum, qui talem ac tantum sibi contulit Pastorem ac Patrem. Cumque venerandus Pater in throno pontificali resideret, primum quidem suarum virtutum spirituale jecit fundamentum laborando scilicet ad reparationem ecclesiarum *... vastatione dirutarum, ibidem quamplurimas reparavit a. Monasterium quoque extra civitatem in via, quæ vergit ad Orientem, in honore S. Stephani prothomartyris a fundamentis miro opere condidit b. Edificia namque ejusdem monasterii spatiosa valde et sublimia sunt, variis intexta lapidibus, circumdata per girum plurimis columnis pretiosis de porphyretico lapide, aliisque lapidibus diversi coloris cum basibus et capitellis suis, insignitis variis figuris hominum, quadrupedum ac volucrum; illo plurimo labore typice gessit opus mirifice constructum instar Domini sepulchri, secundum ordinem, quem viderat, et provida cura cum ca-

Sacris profanisque

F

* supple Theodosis

a

b

AUCTORE
ANONYMO.

c
aedificii in-
star sacrorum
d

lamo diligenter mensus fuerat, cum esset Hierosolymæ; ibi enim per aliqua dierum curricula sibi fuerat per totam Judæam colligere vectigalia e. Etiam parietes sepulchri intus undique per gyrum cum juncturis suis sunt erecti, et lapidibus quadratis et sectis nimio candore pollutibus.

15 Aliud quoque ædificium, idque plurima varietate columnarum a fundamentis edificavit d, cum atrio in circuito, cum duobus ordinibus preciosarum columnarum cum basibus et capitellis suis, signis multiplicibus decoratis, ita ut super inferiorem ordinem columnarum alius pretiosior supereminerebatur, tali modo extendebatur usque ad locum, qui figurate Golgotha, hoc est, Calvaria, nuncupatur, ubi crux, in qua Christus pro salute mundi fixus est, posita fuit. Ille vero locus variis imaginibus diversi coloris depictus est; pavementum autem totius operis stratum est Pario lapide et porphyretico, et lapidibus diversæ varietatis. Ita pulchra et præclucida sunt cuncta loci hujus ædificia, ut, qui semel ea prospexerit, iterum videre ardentissimo amore desiderat. In eodem vero loco, qui Golgotha dicitur, posuit ligneam crucem, quæ in longitudine et latitudine undique per totum facta fuerat ad instar Crucis Christi. Post longa autem annorum curricula sæva gens Ungarorum cum plurima vastitate invaserunt totam provinciam e: una pars, quæ crudelior fuerat, vidit crucem ibi positam, cupiens delere, ut a Christianis deinceps non adoraretur, lignis ac paleis relevit illud omne ædificium, ignemque pariter succendit, ut crucem combureret, et tantum decus præclari operis rueret in præcipitium: non meritis ullius, sed divina clementia actum est, quod sancta crux a nefandorum feritate inlæsa permansit, sicut est hodie: et præcipuum opus ædificii a valido calore ignis inustum per virtutem sanctæ crucis extitit.

14 Aliud vero, quod magno opere gessit, non est reticendum. Et mensus est, cum esse: Hierosolymæ, quot calamis Golgotha distaret a monte Oliveti: eodem modo ibi et mensus est; in grata planitie illius loci montem condidit, qui usque in præsentem diem Mons Oliveti vocatur, quem cum magno sudore et exercitio inaltavit; et aliunde ex imperiali edicto terram fodere et conducere fecit.

* an vallem Josaphat, de qua paulo supra?

* an columnis?

f

Si quidem in vertice montis hujus monasterium in honore S. Joannis Evangelistæ omni diligentia cum eminentiori ædificio, excelsis...* studiose construxit f. In medio autem templi atrium cum columnis pretiosorum lapidum tereti circulo mire exornavit, et vestibulum, quod erat ante atrium, vestivit variis lapidibus lactei coloris cum cælaris suis. Parietes autem totius ædificii atrii et vestibuli circumquaque in circuito per girum pulchris picturis decorare studuit. A pede montis hujus usque ad verticem ascensus erat per marmoreos gradus. In medio atrii est locus, ex quo cernentibus discipulis, Christus ascendit in cælum. In eodem vero loco Spiritus Sanctus venit super eos, et dedit illis scientiam omnium linguarum: illic nimirum posita est crux, ut in posterum signum esset tantæ sanctitatis. Spatium autem, quod distat inter Golgotha et montem Oliveti est vallis, quæ nuncupatur Josaphat: in ea vero est ager Hakeldamach, qui emptus est a Judæis ex triginta argenteis, quos Juda retulit, in sepulturam peregrinorum, sicut legitur in Passione Domini g. Aliud quoque opus, quod solerter exercuit, non est præmittendum, quin literis dilucidare satagemus. Fecit quoque tipice ingenti cura piscinam, secundum quod calamo mensus fuerat in Jerusalem instar natatoriarum Siloe, de qua nato cæco Dominus ait: « Vade ad natatoria Siloe et lava h: » fecit etiam cæcus, quod sibi imperaverat, abiit et lavit et vidit et credidit Deo.

Bononiam,

i

13 Igitur intimidandum est posteris nostris, videlicet Bononiensibus civibus de calamitate ac subversione urbis Bononiæ, quæ et quanta olim perpressa est a tyrannide impiissimi Theodosii imperatoris i. Cum Theodosius, Romanorum im-

perator augustus, de Constantinopoli Romam venisset k, misit legatos suos per universas provincias: demum autem quemdam, qui in regia aula primatum tenebat super cunctos, sive qui sibi magis charus erat, direxit ad civitatem Bononiensem, quæ erat hortus Romæ, in qua est sedes imperii: ideoque Bononiensis civitas Hortus Romæ antiquitus dicitur, quia hortus quidem est locus, qui, quamquam parvus esse videatur, tamen ab agricolis gratiosior ac charior habetur omnibus arvis: est quidem consitus arboribus omnium generum; illic sunt poma ad comedendum acceptabilia, ibi et olera per totius anni circulum; illic nascuntur herbæ salutariferæ spirantes odores suavissimos, croceos quoque et purpureos flores producentes, specie diversi coloris. Hujusmodi vero locus magis omnibus diligitur et custoditur ab agricolis. Quapropter urbs eadem non incongrue dicta est Hortus Romæ: propria enim ethimologia, specialique vocabulo hoc nomen...* Bononia sibi inditum est l; eo quod universis opibus sit copiosa, omnibusque bonis ad plenum referta; adeo vinifera, quod nulla tellus audeat certare laudibus illius: ita quoque fertilis est, quod non solum terra illius diœcesis producat fructus frumenti, hordei ac tritici diversi generis, sed etiam, quemadmodum in Gestis Francorum legitur, Bononienses arbores messes protulerunt aliquando, mirabile dictum. Eadem vero civitas montium tenuis sita est, gratas planities, piscosasque paludes vicinas sibi possidet. Incolæ illius urbis bonæ fidei, doctique armis, pollentesque consilio naturaliter existunt. Illinc quondam fuit arena, miro opere constructa, in qua ab Augustis sæpius fiebant concilia m. Ibi quoque et regalia palatia, et thermæ n, intus et extra cum columnis pretiosorum lapidum, et cælaris suis mirifice decorata, erant constructa. Est autem hæc civitas principium Romanæ provinciæ et Emiliæ o.

* nihil videtur deesse.

l

E

m

n

o

16 Ad hanc vero tam præclaram urbem, direxerat imperator chariorem sibi, quatenus regalia tributa ex vicinis civitatibus colligeret, et ad Bononiam usque perduceret: quoniam illic statuerat degere per plurimorum spacia dierum. Ipse autem legatus ceu stolidus, pro benevolentia regis, quæ circa se extiterat, inani gloria tumescens, in tanta jactantia se prorupit, quod minime se credebatur regia dignitate distare. Nemo enim tam bonæ indolis in tota illa urbe erat, quem non inhonestaret turpiter, et quod est dictu nefas, quam atrociter verberaret. Quadam vero die idem furis plenus, visus est quemdam ex primatibus predictæ urbis dedecorare cum verberis: protinus omnis civitas versa est in tumultum. Ipse autem, qui talia passus fuerat, in eum quasi amens viriliter insurgens, conto, quem manu tenebat, ferit illum in pectore, qui illico ruens vomit vitam cum sanguine. Cumque fama hujus rei ad imperatoris aures perveniret, rex inde valde tristari cœpit: verum ne tantus dolor a quolibet agnosceretur, fingens, se hujusmodi factum vilipendere; sed mox alium nuncium ad eandem urbem direxit, ac, simulata fraude, in ore ejus in hunc modum posuit verba pacifica in dolo: Scitote gratiam regis erga vos plurimam adesse, neque pro fastu cujusdam, levitate inanis gloriæ intumescens, velle illius... dirimetur a fidelium suorum libitu; illum etiam vobis pacatissimum jugiter fore credite: ea quidem, quæ in adventu tanti principis paranda sunt, oportet, ut decenter præparentur, quem statuto die, vita comite, solito more patris intuemini.

quam Theodosius I, vultus amici eadem

F

17 Nepos interea Theodosii Augusti, qui dudum ex multis retro diebus infirmabatur, cum appropinquaret civitati, graviore molestia corporis detentus, antequam perveniret ad urbem, fudit animam per auras. Unde imperator non minimo mærore turbatus statim misit legatum ad urbem, deferentem verba in hunc modum: Nolumus vos ignorare de morte nepotis imperatoris: unde dominus noster imperator satis pacifice per me vobis intimare

misere vastarum,

A intinmare mandavit, quatenus eum cum exanimi cadavere chari nepotis sui in civitatem recipiatis, quousque in episcopo corpusculum ejus regia dignitate tumuletur. Cives etenim præparaverant cuncta necessaria in palatium, quod erat extra urbem: ipsi vero ignorantes pestem futuram, fecerunt secundum edictum regis. Factum est autem, juxta quod stauerat rex, cum exercitu suo ingrediens civitatem, profectus est ad palatium: a civibus quippe est diligenter susceptus. Sepulto autem illo, exit edictum, ut cuncta militaris cohors in eos insurgeret, quod et factum est: civium enim alios interemerunt, alios catenis vinxerunt, totamque urbem præda et igne vastaverunt; alta mœnia urbis, turres et palatia, insuper Dei ecclesias a fundamentis destruxerunt; et Mediolanum profectus est. Quod ergo cum beatus Ambrosius Mediolanensis antistes cognovit, regi aditum ingrediendi ecclesiam denegavit *p*, donec asseruerat, se cuncta reedificaturum. Præcepit igitur rex, ut civitas muro clauderetur quolibet modo, sed non in priori fundamento *q*.

q
egre idferente
S. Ambrosio,

18 Beatus vero Ambrosius, sciens hujusmodi periculum ac diras strages utriusque sexus, ruinam nihilominus murorum, calamitatemque viduarum ac pupillarum, compunctus pietate more patris, ne demceps huic tam deserta civitati tale aliquid accideret; sub excommunicationis vinculo ita inquit servus Christi: Ambrosius episcopus dilectissimis fratribus utriusque ordinis, majoris scilicet et minoris, in Domino salutem æternam. Cunctis Italiæ regni subversionem Bononiæ civitatis credimus fore notissimam, quam non vera justitia, sed calva occasione, Theodosia rabie crudeliter perpessa est. Quamobrem dignum æquumque fore conspicimus ex parte Dei et S. Petri, cujus vocabulo Bononiensis ecclesia decoratur, damnatam ac irrevocabilem sententiam anathematis obnixè statuimus atque firmamus, ut nemo regum amodo urbem Bononiam ingrediatur. Si quis autem tam audax forte extiterit, qui huic sententiæ non satisfecerit, et prædictam urbem temere ingressus fuerit, præsentis anno illius vita finiatur, et ne ultra dilatetur. Corpus quoque ejusque mortui minime deferatur in urbem, ne simili occasione civitas illa tale detrimentum patiatur. Hoc quidem sancti sacerdotis et egregii confessoris Christi edictum, eo jubente, exaratum est in marmorea tabula, quam idem Domini confessor poni jussit in muro ejusdem civitatis, qui a Theodosia rabie illæsus permansit, et qui vergit ad Orientem; quatenus cunctis posteris in testimonium fieret. Post hæc prædicta urbs multoties ab igne cremata est; ipsa vero tabula crebro igne combusta, ac plurimis fragmentis est resoluta *r*.

r
instaurat, et
insigne

C 19 Vir itaque Domini Petronius, intuens suam civitatem nuper eversam, ut dictum est, a Theodosio Augusto, qui paululum ante regnaverat, mœniaque diruta, nec non et palatia a fundamentis funditus destructa, cœpit diligenter restaurare ea, quæ a Theodosio minime reparata fuerant, quæve imperfecta reliquerat, ex imperiali tributo. Cuncti namque præfecti, prætores, tribuni et præcones omnium provinciarum hujus regni, audita fama regiæ affinitatis, et quod regis cognatus esset, undique confluebant ad eum, deferentes sibi regia vectigalia. Dum quadam die idem venerabilis Pater ingenti cura et sollicitudine super hujusmodi operis magistros assisteret, divinitus est, quod quidam ex artificibus, cum vellet erigere columnam in superiori ordine columnarum, toto corporis nisu junctis brachiis amplexus est eam in giro, ut erectam subsisteret, quousque ab aliis artificibus sustentaretur quibuslibet argumentis.

* supple factum

miraculum
patrat.

20 Sed vir ille, mole tanti ponderis prægravatus, deficientibus viribus non diu sub tam gravi onere subsistere valens, cum eadem columna insertis brachiis in circuitu celeri rotatu de sursum tuit in terra: quem confessor Domini sanctus Petronius cernens in hujus periculi discrimine posi-

tum labi præcipiti lapsu, ad cælum protinus oculos erigens, signavit cum signo sanctæ Crucis: meritis quidem sæpe nominandi Patris, Deus illico solita pietate respexit ad votum famuli sui Petronii; quod columna illa alicujus fracturæ vel fixuræ detrimentum minime passa est, verum solida, uti prius, illæsa permansit: operarius vero nihil mali sentiens, molem instantis periculi evasit, sicut idem solitus erat ita referre: Cum ego totis visceribus expergefactus angebar, undique pariter turbatus irrevocabili cursu labi cœperam, quidam niveis stolis indutus, similis beato Petronio astitit juxta me, qui manu sua columnam sustinuit, et me incolumem servavit *s*. Tunc omnis populus, qui hæc viderant, glorificaverunt Deum, dicentes: Benedictus Dominus Deus Israel, qui nobis indignis talem ac tantum Patronum, non nostris meritis, sed sua largiente gratia contulit. Et ex illa hora magis ac magis debita veneratione cœperunt eum amplecti. O quam mira, quam laudanda est immensa Domini pietas, quæ nec diu distulit competenter subvenire Famulo suo fidenti in se, sicut ait Scriptura: « Omnia possibilia sunt credenti » *t*: priusquam pius pater Petronius a Domino implorare posset auxilium; jam enim ruinæ periculum imminabat in præcipitum: Deus autem qui est cognitor secretorum, respiciens fidem ejus misericorditer in ipso tribulationis articulo ei divinitus auxiliatus est: ita et iste juxta fidem celerius adeptus est, quod concupierat de salute artificis in periculo, quam fari posset.

AUCTORE
ANONYMO.

ANNOTATA.

a *Ecclesiarum, a S. Petronio Bononiæ seu a fundamentis excitatarum, seu reparatarum, auctarumve enumerationem habes num. 48: qui vero vastitatem Bononiensibus ædificiis sacris intulisse dicantur, videbis num. 45 et seqq.*

b *Monasterium idem hic valet ac templum; quamquam S. Stephani templo monasterium, strictius acceptum, etiam S. Petronius adjecerit: utriusque notitiam dedi num. 49 et seqq.*

c *Non alio forte nititur fundamento hæc vectigalium per S. Petronium collectio, quam affinitate cum Theodosio imperatore contracta, quod sane perexiguum est. Si tamen re ipsa locum habet, laicum, non clericum aut monachum tum fuisse S. Petronium arguit. Vide etiam Annotata in cap. 1 littera l.*

d *Pars est templi S. Stephani, vulgo La chiesa dell'atrio dicta; eo quod atrium Pilati adumbraret.*

e *Hanc Hungarorum in Italiâ incursionem Luitprandus universim describit lib. II cap. 4 et binis seqq. Historiæ sui temporis. Regino lib. II Chronicorum sic scribit: Anno Dominicæ Incarnationis MCCCII gens Hungarorum, Longobardorum fines ingressa, cædibus, incendiis, ac rapinis cuncta crudeliter devastat: ejus violentiæ ac beluino furori cum terræ incolæ, in unum agglobati, resistere conarentur, innumerabilis multitudo ictibus sagittarum perit. Eneucleatus in rem nostram Sigonius lib. I de Episcopis Bononiensibus: Nongentesimo tertio insignis Lombardiæ ecclesiis, et præsertim Bononiensi, calamitas accidit. Quippe Hungari, gens illa ætate in Pannonia ferocissima, per Forum Julium in Lombardiâ populabundi se intulerunt, ac cum alia loca occurrentia devastarunt, tum in primis monasteria extra urbes posita incenderunt, præcipue autem Nonantulæ S. Sylvestri, et Bononiæ S. Stephani cum adjuncta civitatis basilica concremarunt, atque ut alias hujus provinciæ ecclesias, sic etiam Bononiensem gravissimis incommodis affecerunt, et ad summam inopiam redegerunt.*

f *De hoc templo egi num. 59 et seqq.*

g *Matt. 27, v. 7 et 8. Consilio autem inuito, emerunt ex illis (relatis ad principes sacerdotum et seniores a Juda triginta argenteis) agrum figuli, in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille, Haceldama, hoc est ager sanguinis, usque in hodiernum diem.*

h *Joannis*

AUCTORE
ANONYMO.

h Joannis cap. 9, § 11.

i Meliori nomine Theodosius dignus erat. Ceterum longam hic orditur anonymus fabulam. Vide num. 69 et segg.

k Sub annum 590.

l Alii a Bono, Etruscorum rege, sic dictam volunt; prius vero Felsinam a Felsino, seu Celsino, Etruscorum pariter rege. Contendunt alii (sunt enim similia plerumque incerta) a Bojis hodiernum illius nomen derivatum, ut ab illis primum Boji et Bojonia, dein Bononia nuncupata fuerit, quasi Bona omnia. Addunt ab iisdem Bojis annem, qui urbem permeat, in memoriam Rheni Gallici, Rhenum quoque dictum esse.

m Bononiensis amphitheatri et arenæ Gladiatoriæ mentionem habet Tacitus lib. II Historiarum cap. 67: Tertiadecimani struere amphitheatra jussi. Nam Cæcina Cremonæ, Valens Bononiæ spectaculum gladiatorum edere parabant; et cap. 71. Exin Bononiæ a Fabio Valente gladiatorum spectaculum editur, advecto ex urbe cultu. Vide etiam descriptionem Bononiæ Antiquæ apud Blavium in Theatro Italiæ.

n De his consule Carolum Cæsarem Malvasia libro, cui titulus: Marmora Felsinea, Sect. 5.

o Italiam Augustus imperator in 11 regiones divisit, quarum octavam Galliam Cispadanam vocavit, in duasque regiunculas Æmiliam et Flaminiam a Placentia Bononiam et Bononia Ariminum usque distribuit: in prima sita est Bononia ad radices Apennini, in Lombardiæ et Romaniolæ confinio.

p Sub annum 590 seditionem Thessalonicenses, vincti cujusdam postulati, sed non impetrati causa, commoverant, in eaque Buthericum, magistrum militum, interfecerant: Theodosius auctoritatem suorum suavis id crimen inultum noluit; sed ultio, non sine ingenti innocentium cæde peracta, modum excessit. Mediolanum imperator ingressus, orandi causa ad templum accessit; sed a S. Ambrosio illius aditu, dum penitentia crimen rite expiasset, prohibitus fuit; et a sacrorum mysteriorum communione rejectus. Hæc vera negati Theodosii ad templum aditus causa fuit, quam autem hic anonymus assert, probatis auctoribus ignota est, nec arridere cuiquam potest, nisi nimium credulo.

q Protracto nimirum illius ambitu.

r Ne sic quidem dictis suis fidem facit anonymus: liquet enim decretum illud Ambrosianum purum putum esse figmentum.

s Vide num. 86.

t Marci cap. 9, § 22.

CAPUT III.

Reliqua Sancti gesta et obitus.

Constantinopolim petit; unde,

a
b

c

His peractis, pius Pater Constantinopolim rediit a. Cumque quadam die in basilica, quæ est patriarchatus b, imperatore astante cum universis principibus suis, Missam celebraret, cum converteret se ad benedicendum populum, confestim peregrinum quemdam dissolutis crinibus ante fores templi intuitus est, qui pro homicidio, quod perpetraverat, ita peregre proficiscebatur. In illis diebus enim fuerunt duo viri in civitate, quæ dicitur Capua c, qui magno cum descrimine per dies plurimos objurgati sunt ad invicem, ita quod inter se perfecto odio dediti sunt vehementer, e quibus unus iste fuit: quadam die cum iste more solito decenter ornatus iret ad curiam principis tantum militandi studio, stipatusque militibus progrediretur ante inimici sui palatium, repente accidit, non causa studii, quod unus ex vernaculis illius, qui sursum aderat in palatio, apprehendit pelvim quandam aqua plenam, ut aquam in stillicidio projiceret; cursus itaque totius aquæ in verticem militis descendit: miles vero tritus et frendens, non lento gradu circumibat universos affines, vicinos sibi domesticos, amicosque intimos, ut unanimiter omnes juvamen sibi inferrent ad ulciscendum tanti

dedecoris opprobria: inito igitur statim civili certamine, princeps Capuæ civitatis d, ut hoc audivit factum, non segnis, agili curru loriceatus progressus, ut dirimeret bellum, cucurrit in medio certamine ferocioris pugnæ, ubi pondus totius prælii crudeliter vexabatur densis telis: tunc iste miser amens et penitus oblitus sui, de longe cernens dominum suum principem huc atque illic diffluentem (furor enim arma ministrat) putavit illum esse hostem, hujusmodi contumeliæ patratorem, illico librans hastam ingenti robore viriliter jecit eam intus inguine principis, et mortuus est. Protinus cuncti dimissis vocibus plorando concurrunt ad exanime cadaver principis; triste ministerium finito certamine belli.

22 Iste vero clam fugam petiit, et dilaceratis crinibus genisque sectis unguibus, ita ejulando cursim processit ad palatium Archiepiscopi e, ac provolutus pedibus illius, petere cœpit sibi indulgentiam penitentiam: moxque, allata sibi penitentia, nudis pedibus totoque corpore contecto duro cilicio, peregre profectus est: terentem quoque lapidem gestavit in ore, quem neque manducando seu bibendo sive dormiendo, numquam ex ore suo projecit. Hunc quidem egregius Pastor ante fores ecclesiæ cernens assistere, quod Spiritu Sancto revelante actum esse credimus, misit ministrum suum ad eum, ut hæc verba sibi dicat: Dominus meus misit tibi, ut ad eum venias: ille vero venire noluit; misitque secundo similiter, et venire distulit: iterum autem tertio misit eundem ministrum ad eum dicens: Vade et dic ei: Petronius, Bononiæ civitatis episcopus, tibi præcipit, ut domum Dei ingrediaris, et ne amplius differas venire ad eum. Ille vero, audito nomine tanti Præsulis (audierat enim multoties famam bonæ opinionis illius) statim prosternens se in pavimento, geniculatim lento tramite venit ad pedes ejus: tunc pius Pater elementer inquit:

Fili, surge cito, mox percipe, quæ tibi dico; Incipe tu laudare Deum, qui regnat in ævum, Qui cælum, terram, pontum cunctumque gubernat,

Et quod in ore tenes, frater, nunc mihi præbe. Quidquid in ore fuit, mixtum cum sanguine fudit.

Tunc ait et Præsul divino pneumate plenus: Est tibi peccatum totum non sponte patratum, Te populique salus fecit pietate renatum, Ut caveas ultra, talem committere culpam.

Tunc imperator et universi, qui simul cum eo aderant, hoc signum videntes, egerunt dignas gratias Deo cum ingenti lætitia, qui talia operatur per servum suum Petronium f.

25 Igitur non multum post aliquod temporis intervallum cum hæc et alia plurima agerentur, sanctus autem recordandæ virtutis vir Domini Petronius plenus gratia et benignitate, recordatus est filiorum suorum, quos reliquerat, non diu passus est deserere eos, ne antiquus hostis tenderet insidias ad capiendum oves sibi creditas. Data namque est jussio a Theodosio cæsare juniore, cognato suo, per omnes provincias Italiæ, ut omnes populi ex diversis regionibus obtemperarent præceptis beatissimi confessoris Christi Petronii, Bononiensis episcopi. Imperator vero cupiens eum dotari multis muneribus, sibi ait: Quodcumque præceperis et petieris a nobis, dabitur tibi. Ad hæc beatus Petronius respondit, dicens: Nullo quolibet munere de facultatibus vestris indigeo, nisi paternis Sanctorum g tantummodo: quare præcepit dare sibi quinque corpuscula Puerorum Innocentium h, quos Herodes jugulare pro Dei Filio crudeli sententia jussit. Suscepta itaque licentia ab Augusto, lætus properat ad suam urbem Bononiensem: quo viso, cives et cuncta turba fidelium gaudio magno repleti sunt de reverso Pastore i. Postmodum quoque prædicans et confirmans eos spiritualibus alimentis æternæ vite, sine intermissione perseverabat, et usque ad extremum vitæ suæ

reconciliato
Ecclesiæ homicidii reo,
e

E

F

f
ad suos redux
annis aliquot
post in pace
quiescit;

g

h

i

A suæ verba vitæ et salutis prædicare non cessavit. Hic autem venerabilis et pius Pater aliquos honeste et pacifice gerens annos feliciter migravit ad Dominum. Defunctus autem est beatus Christi confessor Petronius cum hymnis ac laudibus, ab Angelicis choris victor ac triumphator est evectus ad desiderata gaudia paradisi. Et sepultus est in basilica S. Stephani, quam ipse a fundamentis construxit *k* debito honore ac summa diligentia.

k
cujus, aliorumque Sanctorum patrocinium

24 Jocundare, præclara urbs Bononia, ac plurima suavi modulatione vocum et angelicis tripudiis oportet et exultare, quoniam multorum Sanctorum patrocinii es decorata feliciter. O quam beata es Bononiensium civitas, et quam a confinibus civitatibus veneranda, quia revera quinque corpuscula sanctorum Innocentium, qui cum mulieribus non sunt coinquinati; nec non insignium martyrum Vitalis et Agricolæ *l* corpora in te requiescunt; quorum alter cruce, alter diversis tormentorum generibus sideras aulas feliciter sunt adepti, et alia multa Sanctorum corpora, quæ a Bononiensium civibus incognita habentur; seu et illustris ac egregii martyr Christi Proculi *m* corpus præclarum, qui pro Domini famulatu, a nefandis idolorum cultoribus missus est capitalem subire sententiam: atque preciosa sanctissimorum Hermetis, Aggei et Caji *n* martyrum cadavera, qui

B largiente divina gratia jacent in via, quæ antiquitus dicitur Salaria in loco, qui vergit ad Orientem; de quibus Psalmista ait: « Exultabunt Sancti in

o

p

» gloria, lætabuntur in cubilibus suis » *o*: seu et sanctæ Julianæ *p* venerabile corpus, quam beatus Ambrosius Mediolanensis civitatis archiepiscopus, cum revelaret corpora sanctorum Vitalis et Agricolæ ore proprio collaudans, ita ait: Ea vero est sancta Juliana, quæ Domino templum obtulit atque paravit *q*. Similiter et corpus beatissimi Isidori *r*, confessoris Christi et luculentissimi doctoris, in te requiescit; qui cum rediret a Roma, apud hanc urbem hospitatus, ac gravi molestia corporis detentus, permittente Deo, ibique vitam finivit, et illic ab orthodoxis viris plebis sepultus est. Nec non et veneranda corporum sanctorum illius civitatis Pontificum, videlicet Felicis *s*, discipuli beati Ambrosii, Parthenii *t* et Tertulliani *u*, Jocundi *x* et Theodori *y*, et aliorum plurimorum, qui in sideras sedes collocati fruntur delitiis paradisi Dei; cum istis, quos supra diximus, sanctis et aliorum plurimorum Sanctorum reliquiis; et præcipue beatæ Chaterinæ virginis martyrisque *z* in prædicta S. Stephani ecclesia, quæ vocatur Jerusalem, diversis in locis intra argenteas et aureas capsas tumulare curavit. Idem beatissimus Christi confessor Petronius in patria ista fruitur consortio; quatenus eorum obtentu ac pia intercessione a Rege Christo Domino nostro ab hostium feritate salvata sit Bononiensis civitas; quoniam inter cunctas vicinas urbes, liberior et charior absque fræno duræ potestatis felici securitate semper consistit.

s
t *u* *x*

y

z

C 25 Gratulemur itaque nos, Fratres charissimi, omnique veneratione exultemus, B. Petronii patroni nostri hodie sollempnia celebrantes *aa*, sicut ille hodie Evangelicis choris lætatur in cælis, ita et nos gaudeamus in terris. Nos igitur, Fratres, præsentis diei sollempnitatem, in qua egregius pater noster Petronius animam cælo feliciter reddidit, devotissime celebrare studeamus, ejusque venerabili ac pretiosissimo corpori annualiter occurramus, quatenus, Christo propitio, sedulum intercessorem in omnibus necessariis habere possimus, et cum ipso ad societatem supernorum civium feliciter pervenire mereamur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Bononiensibus
Vitæ auctor
gratulatur.

aa

ANNOTATA.

a Quo anno iter id suscepit, nihil suppetit, unde definiam, cum lateat, quantum temporis con-

den-dis, reparandisque ecclesiis, tum ab anonymo recensitis, tum ceteris impenderit. Pullienus Luparus pag. 22 statim a suo Bononiam adventu, nondum perfecto S. Stephani templo, Constantinopolin abiisse anno 429 S. Petronium, et anno 450 die septimo Februarii, quo S. Julianam, a S. Petronio sepultam, obiisse credit, Bononiam redcem fuisse, affirmat: in quo ab anonymo discedit: neque sat certum est, anno 450 obiisse S. Julianam. Vide num. 42 et seq.

b Hæc celebris S. Sophiæ Constantinopoli basilica est, divinæ Sapientiæ, seu Christo a Constantino Magno excitata, a posteriori us Orientis imperatoribus subinde instaurata auctaque, de qua vide plura, si voles, apud Cangium sub principium libri iii de Constantinopoli Christiana pag. 3 et seqq.

c Campaniæ Felicis civitas archiepiscopalis ad Vulturum fluvium.

d Intelligi civitatis præfectum: nondum enim eo tempore suos aut comites aut principes Capuani habebant, quos non ante sæculum ix acceperunt.

e Petronii ætate suos quidem habebat Capua episcopos; sed non archiepiscopos: horum primus fuit Joannes, Landulphi Capuani principis frater, cujus basilicam ad metropolitanam sub annum 968 Joannes XIII, Romanus Pontifex, Roma pulsus Capuæque exceptus, evexit.

f Solo, quod sciam, Bononiensium traditione id miraculum nititur.

g Id est, reliquiis Sanctorum, quorum patrocinia invocantur.

h Recondidit illa S. Petronius in ecclesia S. Stephani: unde duo ex illis quinque anno 1165 ad metropolitanam S. Petri ecclesiam translata fuerunt, ut scribit Masinius part. i Bononiæ illustrata ad diem 28 Decembris, mhi pag. 367.

i Tempus Petroniani reditus æque incertum, ac discussus.

k Nonnulla, propter quæ dubitari queat, num S. Petronius S. Stephani templum a fundamentis excitavit, adduxi num. 51 Comment. præv.

l Coluntur die 4 Novembris: eorum corpora Bononiæ invenit S. Ambrosius anno circiter 592, et reliquias aliquot Florentiam Bononia detulit, et in Ambrosiana basilica, nunc S. Laurentii dicta, reposuit. Vide Benedictum XIV de Festis celebr. Sanctorum Bonon. cap. 3 et 25, et Masinium citatum ad diem 4 Novembris.

m Actum de illo est apud nos tom. I Junii ad Kalendas Junii pag. 50. Jacet illius corpus in templo monachorum Casinensium, ipsi dicato, ut constat, inquit Benedictus citatus cap. 15, ex lapide erecto anno Domini mcccclxxx, ubi etiam legitur, quingentos annos ante reposita ibi fuisse corpora dictorum sanctorum martyrum, Proculi nimirum militis, de quo hic anonymus, et Proculi episcopi.

n Notantur in Martyrologio Romano 4 Januarii; coluntur Bononiæ 28 ejusdem mensis: Eusebius, Bononiensis episcopus, inventa eorum corpora in sacello, quod in loco martyrii erectum est, hodieque exstat in via S. Vitalis, collocavit.

o Psalm. 149, v. 5.

p Colitur die 7 Februarii, ad quem habet locum in Actis nostris tom. I Februarii. Corpus ejus in S. Stephani servatur.

q Verba Ambrosii libro de Exhortatione Virgin. cap. 1 et 2 Florentiæ recitato, hæc sunt: Ea igitur vidua Sancta est Judæa, quæ hoc Domino templum paravit atque obtulit, quod hodie dedicamus etc. Sed Julianam, de qua hic Ambrosius, Florentinam esse et a Bononiensi Benedictus XIV, aliique, quos laudat cap. 3, diversam arbitrantur.

r Vide infra Annotata, sacrarum reliquiarum Inventioni subnexa, ad lit. h.

s S. Petronii decessor fuit. Obiisse illum aiunt anno 429. Quiescit corpus in templo SS. Naboris et Felicis: caput in metropolitana ecclesia. Dies illi sacer 4 Decembris.

t Nullum hujus nominis episcopum Rerum Bononiensium

AUCTORE
ANONYMO.

AUCTORE
ANONYMO.

niensium scriptores memorant. Sigonius ad annum 539 lib. 1 de Epp. Bononiensibus non Parthenium, sed Basilium in S. Stephani templo reconditum putat, quod ceterorum quidem Bononiensium episcoporum sepultura sit nota; non tamen Basilii, qui S. Stephani templum, sub nomine tamen SS. Petri et Pauli, vel inchoavit, vel a Faustiano inchoatum perfectit. Contra Masinius pag. 61 in ecclesia SS. Naboris et Felicis scribit Basilii corpus asservari. Pullienus Luparus, reliquiarum in S. Stephani templo servatarum summam pag. 262 iniens, dubius hæret, utrum Basilii, Parthenii, vel Paterniani reliquæ hoc loci intelligendæ veniant: at Paterniani corpus in æde SS. Naboris et Felicis sepultum esse, ibidemque servari, aiunt Sigonius et Masinius. Casalius Parthenium, hic memoratum, martyrem censet Romanum, una cum Calocero sub Decio occisum et in cæmeterio ad S. Xystum ab Anatolia sepultum, de quibus tom. IV Maji ad diem 19 Maji pag. 501 et seq. actum est: ubi quidem eorum in Gallias translatio memoratur; de Bononiensi vero altum silentium. Bini præterea ejusdem nominis Romani martyres eodem tomo ad diem 17 Maji pag. 26 referuntur. Ut adeo nec mihi quidquam certi ad manum sit, quod de hoc Sancto seu Parthenio, seu Parthemio asseverem.

B u S. Petronium Paternianus, hunc in sede Bononiensi Tertullianus excepit, ut quidem Sigonius tradit. Sedit ab anno circiter 470 usque ad annum forte 485. Corpus conditum in æde S. Felicis. Colitur die 27 Aprilis, ad quem quoque locum habet in Opere nostro.

x Tertulliani successor, secundum Sigonium: colitur die 14 Novembris. Exuvie ejus in æde SS. Felicis et Naboris quiescunt, et in ara, quæ dicitur Crucifixi, venerationi exponuntur.

y Colitur 3 Maji, quem diem vide in Actis.

z Illius pedem in S. Stephani templo servari, Masinius scribit.

aa Innuvit hæc phrasim, Vitam hanc festo S. Petronii pro concione dictam fuisse.

VITA BREVIOR

Auctore Galesinio.

CAPUT I.

Sancti natales, juventus, legatio, et in episcopum consecratio.

C Petronius, Bononiæ episcopus, patre natus est Petronio a, cive Constantinopolitano viro clarissimo et homine litterarum disciplinis egregie erudito. Nam cum is præfecturam prætorii gessit, quæ dignitas apud imperatores amplissima fuit, tum librum de episcopi Ordinatione conscripsit, plenum doctrinæ et Christianæ pietatis b. Hic igitur, ut Græce et Latine doctus erat, sic filium Petronium erudiendum, Christianisque moribus inprimis, atque optimarum artium doctrina instituendum curavit. Itaque Puer brevi in magna rerum cognitione progressus, in sancte vivendi institutis ita profecit, ut frequenti civium sermone ejus sanctitas celebraretur. Spiritu enim Dei ductus, cum rei omnis initium ab oratione fieri oportere, intelligeret, nihil aggredi solebat, nisi primo ecclesiam ingressus, sanctoribus precibus rei agendæ auxilium a Deo imploraret, ad eum unum referens cogitationes, actiones, et studia sua.

perustratis
Egypti soli-
tudibus,
2 Confirmata jam ætate, ardore quodam Christianæ religionis vehementius inflammatus, monachorum in primis amore flagravat, quorum eo tempore disciplina erat in Ægypti solitudinibus quam florentissima. Quare etsi quæcumque illi pie, religioseque agerent, ab aliis ipse cognorat, tamen, cum ad instituti sui rationem non satis esse putaret, ea auribus percepisse, oculis perlustranda

existimavit, tum loca, tum cætera omnia, quæ D studiose audierat. Itaque in Ægyptum venit e, ubi in intimam cremem penetrans, singulorum colloquio uti non destitit, quoad plane cognovit sancta eorum vitæ instituta; inde domum reversus, illam disciplinam tam vehementer amavit, ut litterarum monumentis tradiderit monachorum Vitas d, quas religiose conscriptas, valdeque probatas, iidem monachi amplexi sunt, quasi certas quasdam regulas, in quibus maxime eluceret omnis optima monastici instituti sui ratio.

5 Omni igitur cura et cogitatione Vir religiosus et sacrissimus Christianæ fidei institutis, quo magis in dies contemplatione accenderetur, Ægypti solitudine jam peragrata e, Hierosolymam peregrinari statuit f. Ubi peracta redemptionis nostræ impressa vestigia Christus reliquit versus Deus et Homo. Itaque cum ad eam urbem venit, totus meditationis studio exardescens, Domini sepulchrum inprimis, et reliquia illius sacra rerum gestarum monumenta, ac singula loca, quæ absens intima pietate colebat, præsens veneratus est sancte et religiose. Cumque omnia tandem perlustrasset, incredibili quodam mentis ardore, quo tamen magis ad contemplationem fixa in animo illa hærerent, singulari etiam diligentia eorum situm ac rationem notavit. Quamobrem merito quidem E Theodosii Minoris, qui tum imperabat, religiosissimi principis gratiam, et amorem sibi ita conciliavit, ut is sanctitatis opinione, non minus auctoritatis apud illum obtineret, quam pater obtinisset rerum gerendarum industria g.

4 Nam pietate ad Dei religionem attentissimi a Theodosio viri, et prudentia cognita, Theodosius ejus opera uti voluit in rei gravissimæ tractatione. Conabatur enim eo tempore Nestorius, Constantinopolitanus episcopus, divinarum litterarum studio intemperanter abusus, sanctissimam Catholicæ fidei doctrinam violare perverso dogmate h: ei rei pius princeps Theodosius mature occurrendum arbitratus, universæ Ecclesiæ pastorem et gubernatorem Pontificem Romanum sibi consulendum existimavit. Itaque Petronium, virum sibi probatissimum, Romam legatum misit i, qui rem cum Pontifice Cælestino diligenter ageret. Factum est autem Dei consilio, ut, a quo tempore is a Theodosio missus Romam venit, legati quoque adessent, quos, mortuo Felice, Bononiæ episcopo, qui intus S. Ambrosii, Mediolani episcopi, sodalis extiterat, Bononienses Pontificem rogatum miserant, ut in illius locum successorem sibi episcopum substitueret.

3 Paulo autem ante, quam ii legati Romam adventassent, divina voluntate a S. Petro Apostolo in somnis Cælestinus Pontifex admonitus est, ut, quando Felix, Bononiæ episcopus, e vita hac migrasset, Petronium, qui legatus a Theodosio imperatore missus ad Urbem propediem adfuturus erat, Bononiensibus episcopum præficeret; cum neminem esse idem affirmaret, qui et episcopatus munere religiosus perfunderetur, et Bononiensium desiderium sane justum expleret. Qua quidem re commotus Pontifex, cum jam Petronius simul et Bononienses adessent, ac sua utrique postulata exposuissent, quæ per quietem acceperit, eis ostendit, atque Petronium idoneum Felicis successorem se dare pronuntiavit. De re autem Nestoriana, quam ille Theodosii nomine retulerat, collaudata primum religiosi illius principis pietate, privatim ei respondit, se, ne ea pestifera hæresis latius serperet, œcumenicam, ut moris esset, synodum indicturam k, quæ synodus Ephesi prior sequenti anno l celebrata est frequenti ducentorum episcoporum conventu.

6 Divinæ igitur voluntatis significatione declaratus a Pontifice Bononiæ episcopus Petronius, ut is, qui cerneret, episcopatus onus grave esse, neque facile sustineri, nisi singulari quadam divinarum virtutum præstantia, id primo recusare contendit; at cognita constanti voluntate Pontificis, qui divinitus

et sacriss
lestine locis,

e

d

e

f

E

g

a Theodosio
unioris, rem
Catholicam
turbante Ne-
storio,

h

i

F
Romam ad
Cælestinum
mittitur; a
quo

k

l

Bononiensi-
bus præsul
datur.

A nitus delatum ei munus plane repudiari volebat; illius jussu obtemperavit. Itaque datis, ut Pontifex jusserat, ad Theodosium literis de synodo contra Nestorium Ephesi convocanda. Bononiam Roma profectus est una cum legatis Bononiensibus. Ubi vero ad urbem accessit, effusa omnium ætatum atque ordinum gratulantis civitatis multitudine exceptus, basilicam sancti Petri, quæ tum extra urbem sedes episcopi erat, ingressus, Deo, ut ab ineunte ætate instituti sui erat, religiosis precibus gratias egit. Inde ad explendas optimi pastoris partes, et commoda civitatis procuranda se contulit.

ANNOTATA.

a Verosimillimum id quidem fit ex verbis Gennadii num. 3 exhibitis; non tamen omnino certum: ceterum dubium est admodum, quis fuerit Petronius S. Petronii pater, num Petronius una cum Arcadio consul, num Hispaniarum vicarius, num denique alius quisquam. Vide num. 9 et seqq.

b Eadem de S. Petronii patre Gennadius disertè affirmat.

c De Ægyptiaco S. Petronii itinere verbum non facit anonymus: iter tamen ipsum inficiari nolum, tum quod partim inde forsasse etiam nata sit opinio, illum scripsisse librum de Vitis Patrum, tum quod vitæ monasticæ studiosus admodum fuerit, ut Gennadius tradit.

B d Vide num. 23 et seqq. Comment. prævii. Item Annotata ad cap. 1 Vitæ prioris lit. g.

e Vide Annotata ad lit. c proxime præcedentem.

f Quod ad iter S. Petronii in Palestinam attinet, hic Galesinius anonymum sibi consonum habet num. 12.

g Prudenter Galesinius Petronii cum Theodosio affinitatem silet, ab anonymo non semel repetitam, illiusque apud hunc auctoritatem et gratiam in vitæ morumque sanctitatem probabilis, quam in dictam affinitatem, refundit.

h Vide num. 51 et seqq. Commentarii prævii.

i De S. Petronii ad Cælestinum legatione vide dicta num. 54 et seqq.

k Rerum gestarum in causa Nestoriana series absolute non impedit, quo minus Theodosius post damnatum Romæ Nestorium ad Cælestinum litteras dederit de convocanda in annum sequentem Ephesina synodo, eamque, accepto Pontificis responso, die 19 Novembris Theodosius indixerit. Vide num. 59.

l Cum igitur celebrata sit Ephesina synodus anno 451, Petronius secundum Galesinium Romanen venit anno 450: quod ante mensem Augustum, quo Cyrillum Alexandrinum sententiæ, Romæ in Nestorium latæ, executorem statuit, fieri non potuit, si cum Galesinio ponas, a Petronio Theodosii nomine petitam, et a Cælestino impetratam concilii Ephesini celebrationem. Vide num. 56: Ex anonymo autem consequi videtur, Petronium Romanen venisse sub finem anni 429, vel principium 450.

CAPUT II.

Sancti reliqua gesta et cultus.

Inde existimandum Ariana perfidia reliquiis,

a

Quo autem tempore Bononiam venit, ad pastorem ecclesiæ suæ sedem, cum hæresis Ariana reliquiæ nondum prorsus extinctæ erant, tum nefaria eorum impietate ac barbarorum simul, qui proxime in Italiam irruerant, immani feritate ecclesiæ multæ eversæ ac prostrate jacebant a. His malis in primis, cum is, zelo domus Dei accensus, sibi occurrendum existimaret, primum doctrina et sanctæ vitæ offitiis civitatem instruere, propositoque sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi exemplo, fidem Catholicam, Arriana perfidia violatam, restituere summopere contendit. Deinde templa Dei disturbata atque eversa refecit, et alia item nova, quo major ad Dei cultum in dies accessio fieret, summo Bononiensium studio edificavit. Quorum unum Bartholomæo Apostolo,

alterum Marco Euangelistæ, tertium Fabiano et Sebastiano Martyribus, quartum Martino, quintum Barbatiano Confessoribus, sextum Agathæ, septimum Lucie Virginibus et Martyribus consecravit b.

AUCTOR GALESIUS.

b et condendis,

8 Quin etiam templa duo, non longo inter se intervallo disjuncta, magnis rerum divinarum significationibus dedicavit, unum Stephano Protomartyri, alterum Joanni Euangelistæ. In hoc, quod in monte, ex tumulo terræ de industria aggesto, construxit, religiose effinxit montem Oliveti, ubi Christus Dominus, postquam resurrexit a mortuis, stans, discipulis videntibus, ascendit in cælum. In illo, quod, sancto Stephano dicatum, cum ecclesia sanctorum Petri et Pauli, a beato Ambrosio consecrata, conjunxit, diligenter expressit imaginem, et montis, ubi in ara Crucis Dominus sanguinem pro generis humani salute effudit, et sepulchri, in quo idem mortuus conditus est. Quæ vero inter hæc duo templa c planities loco submissiore intercedit, ejus situ celebrem illam, quæ Josaphat vocatur, vallem representavit.

9 Ut autem sollicitus Pastor gregis sui mentes vehementius etiam excitaret ad ardentem Dei caritatem, propositis, quas colerent, sacris imaginibus ad similitudinem eorum locorum, quæ ipse jam præsens Hierosolymis veneratus erat, in ecclesia S. Stephani hæc sancte exprimens atque effingenda curavit: columnam, ad quam Christus Dominus flagellis est verberatus: Crucem, cui est affluxus: trichinium, in quo idem cum discipulis discubuit: locum item, quo Petrus Apostolorum princeps, postquam se Christi discipulum esse negavit, peccati sui pœnitens secessit: et cubiculum præterea, in quo Gabriel angelus, de cælo missus, Deiparam Virginem salutavit. Quæ omnia sanctissimæ religionis monimenta adhuc magna Bononiensis populi pietate coluntur, augustioremque reddunt ipsam sancti Stephani ecclesiam, quam ille Hierosolymæ nomine appellavit, eamque ob causam vicus, nunc etiam eidem ecclesiæ conjunctus, Hierusalem nominatur.

non modo sacris ædificis,

E

insigni interrim prodigio decoratus, d

10 Dum autem ecclesia ipsa construitur, mirifice operis in Dei nomine edendi occasio est oblata d. Nam faber quidam non tam viribus corporis, quam ingenio fretus, obnixè columnam marmoream, operis et instrumentis adjuvantibus, erigebat: sed funibus, quibus columna tollebat, effractis, ille repentina columnæ ruina oppressus interiit. Ea re audita, beatus Petronius occurrit, orationeque ad Deum habita, fabrum, qui mortuus jacebat, ad vitam divinitus revocavit, omnibus, qui aderant, cum rei admirabilis spectaculo obstupescens, tum Petronii episcopi sanctitatem certatim inter se collaudantibus.

11 Quin etiam rogatu sanctæ Julianæ viduæ ecclesiam sanctis Vitali et Agricola consecravit, quam exædificandam eo loco pecunia sua curarat, ubi illi martyres excruciatii fuerant. Ne vero quid offitii, quod a se proficisci posset, erga populum Bononiensem præmitteret, Theodosii imperatoris, cui carissimus erat, et civium Bononiensium, quos unice in Christo diligebat, auxilio usus, urbis ambitum auxit e. His igitur operibus perfectis, beatus Petronius episcopus, Constantinopolim reversus, pro ea, qua multum apud Theodosium valebat, auctoritate, sacras multas ex ea urbe, aliisque locis reliquias transferendi facultatem impetravit. Quibus reliquiis mox demum inde regressus, cum alia Dei templa a se constructa, tum in primis ipsam sancti Stephani ecclesiam, ac sacella ad cruces quatuor f, quas idem erexerat, collocata religiose pieque ornavit.

sed etiam profanis incumbit,

F

e

f

12 Cum ergo, quod ex literarum, sanctæque vitæ studiis, jam adolescens Petronius prudenter ac pie conceperat, id episcopus, tamquam populi sui parens et magister, exemplo vitæ, pietatisque operibus, atque omni pastoralis sollicitudinis offitio comprobasset, ecclesia Bononiensi aliquot annos administrata, mirifice profuit et civitatis pietati, et urbis ornamento. Demum, cum in morbum incidisset,

dum circa annum 450 infatus cum vita ponit, non gregis patrocini.

AUCTORE
GALESINIO.

disset, quo in dies ingravescente, obitus sui tempus instare sentiret, clericos ad se suos vocavit, eisque Ecclesiam, ac fidem orthodoxam, quam gravissima potuit, oratione commendavit. Paulo post, cum omnia Sacramenta religiose percepisset, Deum sancte precatus, Theodosio et Valentiniano imperatoribus, migravit ad cælum *g*, qui multis etiam post obitum miraculis clarus *h*, ut præcipua a Bononiensibus coleretur religione, promeruit *i*. Ejus corpus in ecclesia sancti Stephani sepultum est, quod multis post seculis, divino consilio, civitati ignotum, Innocentio secundo Pontifice, inventum est *k*, dum sacras reliquias Henricus episcopus recenseret, quas in ea ecclesia extare, a majoribus traditum erat. Itaque, invento beati episcopi Petronii corpore, sanctum est, ut, quo die illius obitus, eodem coleretur inventio, biennii indulgentia in octo sequentes dies concessa. Quam ob causam canonicarum horarum Offitium, jam inde ab eo tempore in ejus honorem sancte institutum, illis octo diebus pie religioseque perpetuo celebrat ecclesia Bononiensis *l*.

ANNOTATA.

- a* Vide num. 43 et seqq. *Comment. præv.*
b Consule de his dicta num. 48 et seqq. *Comment. præv.*
c Vide de binis hisce templis num. 49 et seqq. *Comment. præv.*
d Vide de illo miraculo dicta num. 86 et seqq. *Comment. præv.*
e Vide num. 77 et seqq. *Comment. præv.*
f Vide num. 67 *Comment. præv.*
g Sub annum 430. Vide num. 85 et seqq. *Comment. præv.*
h De miraculis vide num. 83 et seqq.
i Vide de cultu S. Petronii *Commentarium præv.* a num. 90.
k Inventio corporis S. Petronii aliarumque reliquiarum contigit anno 1141; cujus descriptio, ab auctore æquali et rei gestæ teste oculato facta, mox subjicietur.
l Officium et Missam S. Petronio propria dedi a num. 94.

INVENTIO

Reliquiarum S. Petronii, aliorumque
Sanctorum

Auctore anonymo

C Ex Chronico monachorum S. Stephani
Bononie.Ex occultis
ignoratisque

*C*um omnis eloquentiæ præclara urbs Bononia doctrinis inter ceteras mirifice splenderet, variis et altividi in omnibus honoris deferret eminentiam, inclitam S. Stephani ecclesiam, a beatissimo olim Petronio, sanctæ Bononiensis ecclesiæ episcopo, a primævo ædificatam *a*, et Jerusalem typice vocatam, divina pietas visitare dignata est; quam quidem idem Reverendissimus præclaris decoraverat honoribus, et plurimorum pretiosissimis Sanctorum ditaverat reliquiis, easque ne perdidis iniqua aliqua subripiendi crudelissima, aut violenter auferendi quandoque panderetur audacia, diversis occultandi tumulis exhibere curavit solertiam *b*: quarum vero scriptura, non loca, publice dumtaxat nomina posteris denotaverat: inventa enim ipsa scriptura in quodam libro fuerat, quæ intra tres Sanctorum pignora fuisse capsas in prædicta ecclesia asserebat abscondita. Cum autem, jam plurimis exactis temporibus, oblivioni quasi ab omnibus mandarentur, neque a quolibet colerentur, quia ab omnibus ignorabantur, Dominus, inquam, Jesus Christus, qui ante reges et præsidēs suum sanctissimum nomen juserat a suis fidelibus presentari, eosque fulgidis fecerat coronis deco-

rari, ipsorum noluit memoriam ab humanis laudibus semper fieri mentibus incognitam vel oblitam, sed ut præclaris laudibus et dignis quotidie a fidelibus celebrentur eorum merita voluit honoribus. Perspecta itaque atque sæpius præmemorata scripta ab abbate, monachis præfatæ sanctissimæ ecclesiæ perlecta, inter se invicem diligenter multotiens quærere cœperunt, et, ubi perscriptæ latuissent capsæ, ab antiquioribus perquirere studere. Cumque de hoc sæpissime eorum animos variis aggravarent opinionibus, ad eorum... *c* quandam sub S. Isidori arca absconditam revocaverunt*: nec enim intueri a quolibet poterat; sed cum præfati S. Isidori basilica noviter ædificaretur, antiqui, qui tunc aderant, ab una parte eam perspexerunt, et prædicto abbati atque monachis ea omnia multotiens retulerunt.

2 Quibus itaque omnibus auditis atque percognitis, prælibatus abbas cum domino Henrico *d*, reverendissimo sanctæ Bononiensis ecclesiæ episcopo, et quibusdam monachis et sapientioribus vicinis communicato consilio, prædictam arcam inquirere cœperunt, et eam, in qua beati Isidori *e* corpus jacebat, seorsum amoverunt, et sic demum cum magno labore vix ad prædictam attingere valuērunt: erat quippe fortissimo muro circumclusa, et desuper inter eam et superiorem terram et marmoribus valde onerata, atque super eam in marmore quodam insculptum nomen fuerat Symon *f*. Interea vero cum præsentē prædicto domino episcopo et abbate atque monachis *g*, et quamplurimis aliis, qui ad hoc opus exercendum extiterant, prædicta aperiretur, ineffabile corpus invenerunt, et ab utraque parte arcæ litteras postpositas de præfato nomine perspexerunt. His itaque omnibus ita gestis, quæ S. Isidori etiam fuerat, aperuerunt: qua vero aperta, beatissimi corpus *h* aliorumque plurimorum et præcipue Parvulorum ossa, qui pro Christo ab Herode interempti sunt *i*, atque pulcherrimam argenteam capsam, argentea catena colligatam et confixam, invenerunt: quam vero prædictus episcopus cum his, qui secum aderant, diligenter inspiciens, fuisque manibus accipiens, vix eam aperire valuērunt; in qua vero copiosam multitudinem sanctorum reliquiarum intrâ mirificum pallium involutam invenerunt. Præ tanto gaudio omnes flere cœperunt: impletum ergo in hoc esse intellexerunt, quod Evangelicus sermo declarare videtur dicendo: » Petite et accipietis, » quærite et invenietis *k*. » Quibus nempe omnibus ita prudenter inspectis, maximas omnipotenti Deo gratias reddentes, de ceteris inveniendis maxima cum diligentia quærere studuerunt.

3 Cumque de hoc inter se invicem altercarent, ad sanctam Crucem in loco, qui a B. Petronio figuraliter Golgotha *l* appellatur, unanimiter pervenerunt, et post ipsam in muro ipsius ecclesiæ divino nutu cum malleis perquirere cœperunt, in quo, divina favente clementia, aliam thecam preciosis reliquiis plenam invenerunt: intra quam etiam capsulam auream pretiosam et aliam argenteam pulcherrimam perspexerunt. In aurea vero quamdam unius clavi partem, defixi in manibus vel pedibus Domini, perspexerunt: in argentea autem quædam de sudario Domini particula continetur, sic enim et antiqua videtur declarari scriptura. Sublata igitur omni scripturarum rerum funditus hesitatione, de ceteris nempe quæstio inter eos vehementissime subintravit: sed qui inter maris procellas Petri sanctissimi dubitationem penitus evacuavit, et potentia suæ dextera erigere solet elisos, solvere compeditos, velocissimum inveniendi, quod concupierant, consilium salubre impertire dignatus est. Est enim in ipsa S. Stephani ecclesia ad instar ejus, in quo Dominus noster Jesus Christus positus fuerat, sepulchrum a B. Petronio fabricatum: in ingressu autem ejus a dextris marmoribus pretiosis arca pulcherrima reperitur condita, in qua S. Petronius manna *m* et varias atque innumerabiles Sanctorum reliquias recondere curavit:

A curavit : a sinistris autem ea constructa esse videtur, in qua B. Petronii corpus sanctissimum requiescit : quam cum maximo aperuissent timore, ipsum Sanctissimum aspexerunt, et juxta eum aliam capsam præclaris et innumerabilibus Sanctorum reliquiis repletam invenerunt; tres quoque vitreas phialas intra se sanctissima habentes dona eodem in loco intuentur.

anno 1141 die
4 Octobris,

n

4 Perspectis ergo his atque percognitis a præfato domino celeberrimo episcopo, et a nobis omnibus, qui ad hoc tam sacrum spectaculum insistebamus n, factum est in crastinum, gloriosissima ut hujus rei fama a venerabili episcopo per totam urbem, imo per totam terram Bononiensium episcopii divulgaretur : omnes vero viri et mulieres diversarum regionum, coactis etiam maximis in unum turmis, ad tantum mysterium cum muneribus, quibus poterant, venire studuerunt. Idem vero sacer episcopus per omnes sui episcopii plebes sacras direxit, præcipiendo legationes, ut unusquisque archipresbyter suis clericis et populis hanc sanctissimam sollicite notificaret inventionem, et ut omnes ad tantam honorifice festinanter cum processione et letaniis venirent solemnitate. Insuper etiam omnibus, qui ad hanc deinceps venire studuerunt festivitate, octo diebus ante et totidem postea semper suorum omnium peccatorum duorum annorum prædictus dominus episcopus fecit cum omnibus suis clericis devotissime remissionem. Consules autem et cives Bononienses ante prædictam ecclesiam jurejurando firmaverunt, ut omnes, qui ad hanc tam præclaram dieneceps celebritatem de quibuscumque locis accesserunt, ut prædictum est, octo diebus ante et postea, salvi et securi ipsi et eorum res semper existerent. Patrata vero sunt hæc omnia apud urbem Bononiensem in prædicta ecclesia S. Stephani anno Domini millesimo centesimo quadagesimo primo, quarto Nonas Octobris, in ipsa festivitate beatissimi confessoris Christi sancti Petronii : in qua præclara namque solemnitate constitutum est, firmiterque a præfato domino reverendissimo Bononiensi episcopo, omnique clero statutum est, ut præmemorata Sanctorum Inventio et sanctissimi Petronii solemnitas exinde ab omni Bononiensi populo et totius episcopii in perpetuum fideliter celebraretur, et laudibus præcipuis et dignis honoribus decoretur o.

o
alia aliquando
post

C

p q

5 Post aliquod itaque parvissimum temporis cum a prædictæ ecclesiæ abbate et monachis initum fuisset consilium, ut ecclesia sanctæ Crucis, in qua Golgotha a S. Petronio locus appellatus fuerat, a fundamento murus undique destrueretur, et firmius reficeretur : quem vero, ut statuerant, fodientes, in pavimento ipsius ecclesiæ pretiosas repererunt arcas cum bitumine firmissime coangustatas, intra quas sanctorum quadraginta martyrum pretiosa continentur corpora p : in unius q vero eorum pectore pulcherrima crux reperitur aurea : qui quidem omnes in uno collocati sunt tumulo, ut, sicut in Christi fide inventi fuere unanimes et concordēs, ita in corporis perseverantia sint semper uniti atque continui r. Interea vero cum prædictæ ecclesiæ murus circumquaque dirumperetur; in ipso quippe muro prope terram tres capsæ cypressi pulcherrimæ pari magnitudine, ejusdemque qualitatis separatim fuere repertæ : in unaquaque nempe earum argentea capsula... comissa intra pulcherrimum pallium involuta, inventa fuit posita : quæ quoque singulæ æquali quantitate et simili qualitate videntur fabricatæ, et subtilissimo panno et aliis quamplurimis videntur repleri muneribus.

in S. Stephani
templo deteguntur,

6 Dic, inquam, dic, quæso, beatissime Petroni, hujus ecclesiæ ædificator atque constructor, si tam parvissimæ utilitatis et nullius bonitatis, quæ intra has continentur capsas, intellexisti; quare eas ab humanis obtutibus subtraxisti, et tam latenter infra humum iclusisti, et capsam intra capsam tam diligentissime immisisti? neque de eorum nomine aliquid explicuisti? Si tantæ ho-

Octobris Tomus II.

nestatis eos dignos cognovisti; quare de eorum nomine nihil explicuisti? Respondeat ergo pro te et veraciter dicat perfecta fides nostra, quia præclaræ dignitatis et miræ magnitudinis eas perspexisti; quia vero loci cognitionem et nominis notificationem indagare noluisti, non de ignavia vel de vecordia hæc processerunt, sed de maxima industria sanctaque providentia hoc emanare intellexisti : latronibus enim et raptoribus spem furandi et iniquissimam audaciam depradandi omnimode sustulisti, ipsumque locum semper sanctum custodire et inviolatum voluisti, ipsaque recondita ineffabili sanctitate consistere indicasti s. Quod autem in his tribus esse reticendum, sanctissime Præsul, decrevisti, in ceteris, inquam, omnium requiescentium nomina apertissime omnibus descripsisti; eamque scripturam nobis ad memoriam quasi in testamento reliquisti. Eorum autem, quæ in prima capsula habentur, nomina hæc esse, ut credimus, insinuasti.

AUCTORE
ANONYMO.

s

quas,

t

E

u

x

y

z

D

singillatim

cc

dd

ee

hic expressas,

ff

gg

hh

habes.

7 De pallio, unde involvit Maria Jesum. De præsepio et de sputo t. De mensa, ubi cœnavit, et de reliquiis cœnæ. De corrigia, et de columna, ubi ligatus fuit, et de ligno Crucis. De pallio et de corona spinea. De clavis, cum quibus confixus fuit. De vestimentis et desepulchro ejus. De loco montis Oliveti, unde ascendit in cælum. Reliquiæ S. Mariæ, de vestimentis videlicet et de sepulchro ejus. De pallio memoriæ S. Michaelis a. Reliquiæ S. Joannis Baptistæ, de corpore et de vestimentis. Reliquiæ S. Petri, de corpore et capillis et de barba. Reliquiæ S. Pauli. Reliquiæ S. Andreae. De pallio S. Joannis Evangelistæ. Reliquiæ S. Jacobi, fratris ejus. x. Reliquiæ S. Thomæ. Reliquiæ S. Bartholomæi, uncia pollicis. Reliquiæ S. Jacobi, fratris Domini y. Reliquiæ S. Lucæ Evangelistæ. Reliquiæ S. Matthæi. Reliquiæ de omnibus Apostolis. Reliquiæ S. Marcialis, patella geniculi. Reliquiæ S. Stephani prothomartyris, caro et sanguis, et unus dens, et de lapidibus, cum quibus lapidatus fuit. Reliquiæ S. Mauriti. Reliquiæ S. Juliani. Reliquiæ S. Alexandri. Reliquiæ SS. Tiburtii et Valeriani et Maximi. Reliquiæ SS. Nazarii et Celsi. Reliquiæ S. Christophori. Reliquiæ SS. Viti et Modesti. Reliquiæ SS. Marcellini et Petri. Reliquiæ S. Silvestri. Reliquiæ S. Urbani. Reliquiæ S. Laurentii. Reliquiæ S. Genesii. Reliquiæ S. Germani z. Reliquiæ trium puerorum Ananiæ, Azariæ et Mizaëlis. Reliquiæ S. Ermen. Reliquiæ S. Agathæ. Reliquiæ S. Christinae. Reliquiæ S. Cæciliæ. Reliquiæ S. Petronillæ. Reliquiæ S... aa. Reliquiæ S. Martini bb. Reliquiæ S. Simeonis. Reliquiæ SS. Primi et Feliciani. Reliquiæ S. Quintini. Reliquiæ S. Sixti Papæ. Reliquiæ S. Joseph. Reliquiæ S. Felicitatis. Reliquiæ S. Regundis.

8 In alia capsula de tunica S. Mariæ. De capillis S. Petri. Reliquiæ SS. Cosmæ et Damiani. Reliquiæ S. Germeri. Reliquiæ S. Remedii. De sanguine S. Leodegarii cc. De sudario Domini, cum quo in sepulchro jacuit. Reliquiæ S... dd. Reliquiæ S. Nicolai. Reliquiæ S. Sophiæ. Reliquiæ S. Simphoriani. Reliquiæ SS. Fabiani et Sebastiani. Reliquiæ S. Hilarii. Reliquiæ S. Justi. Reliquiæ S. Anastasiæ martyris, de capillis ejus. Reliquiæ S. Benedicti abbatis ee, de cilicio ejus, de calciamentis Domini.

9 In tertia capsula, Reliquiæ S. Petri Apostoli. Reliquiæ S. Andreae. Reliquiæ S. Farulphi. Reliquiæ S. Maxentii. Reliquiæ S. Suplicii. Reliquiæ S. Remigii. Reliquiæ S. Marculfi. Reliquiæ S. Marciani ff. Reliquiæ S. Joannis Baptistæ. Reliquiæ S. Bibiani gg. Reliquiæ S. Martini. Reliquiæ S. Palladii. Reliquiæ S. Aviti. Reliquiæ S. Boniti. Reliquiæ S... hh. Reliquiæ SS. Cornelii et Cypriani. Reliquiæ S. Crisanti. Reliquiæ S. Cassiani. Reliquiæ S. Frontini. Reliquiæ S. Amandi. Reliquiæ S. Candidi. Reliquiæ S. Euphemie, de sanguine ejus. Reliquiæ S. Stephani urbis Romæ.

10 Istit autem prædictis, et aliorum quam plurimum Sanctorum, S. Stephani ecclesiæ decoratur patrociniis, qui cœlestis regni cives cum Christo

AUCTORE
ANONYMO.

existunt eximii, quorum omnium piissimis et assiduis intercessionibus, nostris omnibus purgemur occultis, et eorum consortia sine mereamur consequi; annuente ipso Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita sæculorum sæcula. Amen.

ANNOTATA.

a De S. Stephani templo vide num. 49 et seqq., ubi id, saltem integrum, et primo a S. Petronio conditum fuisse, haud omnino certum esse, reperies.

b S. Petronium, quas sive ex Oriente, sive aliunde Sanctorum exuvias conquisiverat, et partim in S. Stephani templo deposuerat; illic quoque, ne forte quemquam eas furto auferendi libido incesset, abscondisse, anonymi conjectura est parum verosimilis. Quo quidem tempore, qua barbarorum in Italiam incursione hominum conspectui simul et venerationi subtraheret fuerint, haud exploratum habetur; quamquam non desint, qui id, ineunte sæcula decimo, Hungarorum, caedibus incendiisque Italiam sedantium, metu factum velint: at ipsius S. Petronii opera abditas fuisse in tenebris, ægre credit, opinor, qui Sanctorum exuvias, non ut lateant, sed ut pro meritis a fidelibus honorem cultumque consequantur, passim conquiri solere, animadverterit. Quid quod ipsa reconditarum a S. Petronio, ut tanonymo nostro placet, reliquiarum enumeratio non unius forte Sancti, S. Petronio longe recentioris, reliquias suggerat? Vide Annotata hic ad lit. ee.

c Hiatus Ms. nostri ex Patricello, qui eandem Inventionem e monachorum, ut apparet, S. Stephani Chronico describit, suppleo: refert itaque is, S. Stephani abbatem et monachos, cum ex codice quodam, multa Sanctorum pignora, tribus inclusa copsis, in S. Stephani templo latere intellexissent, ad eorum perquisitionem animum serio adiecisse, natu grandiores consuluisse, num quid de reliquiis latebris, sive a se olim visum, sive a maioribus acceptum, compertum haberent: quos inter nonnulli fuerint, qui dicerent, visum a se olim sepulchrum in S. Petri sacello marmoreum, sub altaris majoris ambonem situm, et humo deinde, cum id sacellum instaurabatur, coopertum. Itaque loci abbatem, imo una cum episcopo consilio etc.

d Nimirum hujus nominis I, qui ab anno 1150 Bononiensibus præfuit, et Gerardum anno 1143 habuit successorem.

e Vide infra lit. h.

f Hinc ea, ut Casalius refert lib. vii de S. Stephani basilica cap. 2, manavit in vulgus opinio, S. Petri, Apostolorum principis, corpus in illa basilica, illuc a S. Petronio delatum, delitescere; eoque sensim crevit, ut immensam illum alliceret hominum multitudinem. Male id habuit Eugenium IV, Pontificem Romanum, quod magna inde pietati, in S. Petri corpus exhiberi in Urbe solita, decessio feret. Ergo inscriptionem memoratam auferri, sacellum humo oppleri, ingressum crasso pariete obturari jussit. Evolutis exinde annis 62, rogatu Juliani, tum S. Petri ad Vincula Cardinalis, Alexandri vero VI, Romani Pontificis, indulgentia, fidelium pietati denuo patuit: at non absque anathematis fulmine, si quis, S. Petri, Apostolorum principis, corpus eo loci quiescere, asseveranter adstrueret. Corpus S. Petri Romæ, etiam diu post S. Petronii ætatem, diligentissime fuisse servatum, vel ex sola Gregorii Magni ad Constantiam Augustam Epistola liquet, alioque monumenta non pauca ostendunt. Papebrochium consule tom. V Junii pag. 458. Vide interim, quam levi subinde indicio et causa fiat, ut nominatissimorum etiam Sanctorum reliquiis minus cauti, aut proprii splendoris plus æquo amantes, licet alibi servatis, gloriantur.

g Quos inter ipse Inventionis auctor fuit. Vide infra lit. n.

h En scopulum alterum, in quem Rerum Bononiensium scriptores aliquot impegunt. Sancti cujusdam, nomine Isidori, corpus inventum est: Isidori Hispalensis continuo creditum est; qui tamen Hispali

mortuus, et inter S. Leandrum fratrem, et S. Florentinam sororem medius sepultus est. Vide illius Vitam ad diem 3 Aprilis nostro in Opere illustratam. Constantinus abbas Cojetanus Isidori Siculi corpus Bononiæ servari autumat, qui Bononia transiens mortalitatem experit; quo etiam accedit Constantinus Rabbius in suis in Sigonium Annotationibus.

i Corpora SS. Innocentium S. Petronius quinque Bononiam attulisse et in S. Stephani templo collocasse fertur: tria ex his S. Stephani templum retinuit; reliqua duo Martinus, abbas S. Stephani commendatarius, metropolitana ecclesiæ dono dedit; anno 1163, ut notat Masinius pag. 367. Errore typographico, ut opinor, apud Casalius lib. vii cap. 4 legitur annus 860.

k Joan. 16 §. 24.

l Mons est prope Hierosolyman (Calvarium Latini dicunt) in quo Christus cruci affixus est.

m Nimirum ex illo, quo Deus populum Israeliticum in deserto pavit: at rem, per se haud satis certam, Pullienus Luparus et Patricellus magis etiam mihi suspectam faciunt, cum aiunt, in singulis illius, quod in S. Stephani servatur, gravis signum crucis naturaliter impressum apparere. Manna Exodi 16 et numerorum 11 litteræ sacræ describunt, sed crucis illi impressæ nuspam mentionem faciunt. Manna quidem pilo tonsum Corpus Christi in cruce significat, ut Beda docet in cap. 16 Exodi; sed, ut vides, pilo tonsum, non crucis signo conspicuum. Absit tamen, ut S. Petronium inde culpemus: nam et Sanctorum reliquias aliquot perperam hic illi adscribi, videbitur infra.

n Testem igitur reperitur reliquiarum oculatum habemus, quod num. 36 monui.

o Eadem fere Sigonius lib. u de Epp. Bononiensibus ad annum 1140 et seq. his verbis refert: Verum ex ejus (Henrici episcopi, hujus nominis I) rebus nihil præclarium, atque ad famam posteritatis splendidius extitit, quam quod sacrum thesaurum, nempe ipsum S. Petronii corpus, civitati illa tempestate incognitum, reperit, ac populo indicavit. Etenim cum sequenti anno (1141) in festo ipsius, sanctarum reliquiarum, quæ in æde S. Stephani ab antiquo tempore servarentur, recensionem fieri placuisset, cum alia præclara, tum præcipue ossa ipsius S. Petronii in sepulchro Domini sunt inventa, quæ tum in ignoratione omnium versabantur. Potestate autem inspiciendi populo per ipsum episcopum facta, omnibus et sacris et profanis ordinibus advocatis, celebris pompa ac supplicatio est adhibita, atque ut is dies apud posteros insignis maneret, ex consilii decreto consules edixerunt, ut in posterum quicumque ad solemne S. Petronii convenissent, diebus octo, festum antecedentibus et totidem subsequentibus, ab omni creditorum molestia tuti essent, ac merces sine professione inferre et offerre quascumque possent. Episcopus autem indulsit, ut, quicumque eo die crimina rite confessus esset, eorum biennem indulgentiam obtineret. Institutum inde mansit, ut, qua die S. Petronii memoria, eadem etiam Inventionis sanctarum reliquiarum celebraretur.

p Nimirum S. Floriani et sociorum martyrum; de quibus vide num. 34 et seqq.

q S. Floriani, ceterorum ducis.

r Hæc de S. Floriani sociis intellige: vel certe, si tum temporis tum S. Floriani, tum sociorum ejus reliquias idem tumulus texti, postmodum ab invicem sejunctæ fuerint, vel anno 1553, quo S. Joannis Evangelistæ sacellum fuit extractum, ut Masinius ad diem 16 Decembris scribit, vel tempore quovis alio. Vide Comment. prævium locis paulo supra citatis.

s Consule Annotata hic ad lit. b.

t Non meminit illius Patricellus in earundem reliquiarum Catalogo.

u « Per pallium memoria S. Michaelis » forte intelligit pallium rubrum, quo altare ecclesiæ S. Michaelis in Monte Gargano repertum fuit contextum, secundum

A secundum Acta Apparitionis S. Michaelis tom. VIII Septembris pag. 62, num. 7 sub finem: verum hæc apparitio post S. Petronii tempora contigit. Vide eundem tomum pag. 37 ad lit. F. *Oedipus non sum, qui, quæ hic, qualesve reliquiæ memorentur, divinam. Servatas in S. Stephani templo reliquiæ enumerant Patricellius, Pullienus Luparus, Casalius: at ex his nullus similes reliquiæ memorat. Ineptus igitur illarum descriptor vel vitiose in chartam ista conjecerit, vel absurde adjecterit ceteris.*
 x Seu Majoris dicti.
 y Seu Minoris, Hierosolymitani episcopi.
 z Omissæ apud Patricellium.
 aa Sancti nimirum Hilarii, ex Patricellii Catalogo.
 bb Apud Patricellium omissæ.
 cc Cujus? Leodegarius, episcopus Augustodunensis

et martyr, notissimus est, sed fuit tantum sæculo VII. Recenseri hic interdum reliquiæ Sanctorum, qui S. Petronio etiam sæculis aliquot posteriori sunt, non vana est suspicio; quod in S. Benedicto paulo post patet.

AUCTORE ANONYMO.

dd S. Mennæ. Ex Patricellii Catalogo.
 ee Nequit hic intelligi Sanctus, Benedicto, Ordinis monastici apud Occidentales instauratore, antiquior, qui sæculo sexto agere in terris desiit: alque adeo procul dubio hujus reliquiæ in S. Stephani templo S. Petronius non recondidit. Hinc porro non infundata suspicio enascitur, et alias quoque hic reliquiæ S. Petronio acceptas ab anonymo referri, quas serius S. Stephani ascetæ sibi compararunt et humi occultarunt, quod paulo ante monui.

ff Macrini, legit Patricellius.
 gg Lege: Bibianæ, ut Patricellius.
 hh S. Dindymi. Ex eodem.

DE S. QUITINO MARTYRE

IN TURONIA, GALLIÆ PROVINCIA.

SYLLOGE.

De cultu, martyrii causa, loco et tempore.

C. S.

B

E

POST MED.
 SÆC. VI.
 Hæc annuntiat

Hunc S. Quintinum, longe diversum a celebri cognomini martyre apud Veromanduos passo, cultoque die 31 hujus mensis Octobris, hodie annuntiat Ms. codex Daveronensis, inter Auctaria Usuardina apud Sollerium nostrum relatus. Sic autem habet: In pago Turonico, sancti Quintini martyris. Iisdem plane verbis eodemque die ipsum memorant nostrum Ms. Florarium Sanctorum, Usuardini Martyrologii editio Lubeco-Coloniensis, Grevenus et Molanus; atque ex hoc Philippus Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum, ubi similiter ait: In territorio Turonensi, S. Quintini martyris. Paulo plura, nec tamen meliora, de eodem scripsit Andreas Saussayus in Martyrologio suo Gallicano ad hunc diem, Item apud Turones, inquit, S. Quintini martyris, qui Christi nominis ferventissimus propugnator sanguinem pro eo libenter profudit, morteque immortalitate commutata, de supplicio ad triumphum perennem evehctus est. Qui hæc legerit, viæ dubitabit, quin hic S. Quintinus pro Christiana religione asserenda, uti Quintino Veromanduensi obtigit, sub ethnicis fuerit passus: at non ita esse, mox constabit.

in aliquot Martyrologiis;

2 Castellanus in Martyrologio Universali ampliore illius notitiam tradit, ac martyrii causam et locum exponit verbis Gallicis, quæ Latine subjicit. In Turonia S. Quintinus, ex Villa-Parisiaca oriundus, pro castitate trucidatus in ripa fluvii Angerisci. Sunt ex ejus reliquiis in Meldensi ecclesia S. Stephani. Etiam clarius loquitur auctor Martyrologii Parisiensis, anno 1727 Parisiis editi, in quo inter Addenda et emendanda ad hunc diem 4 Octobris, pag. 15 sic legitur Latine: In territorio Turonensi, sancti Quintini, apud villam Parisiacam nati et enutriti; qui cum in exercitu Gunthramni regis militaret, ad illicitos amores ab impudica muliere frustra sollicitatus, ejusdem insidiis ad Agneriscum (lege Angeriscum) amnem cæsus est. Ejus reliquiis aliquot ditata est cathedralis ecclesia sancti Stephani Meldensis. Secundum hæc Quintinus ille, non fidei Christianæ assertor, sed pudicitie castitatisque servandæ causa; nec ab ethnicis, sed ex impudicæ mulieris machinatione passus est, vere tamen martyr, utpote pro virtute ad Christianam religionem spectante occisus.

sed postmodum colitur in Turonensi ecclesia S. Martini,

3 Hactenus de Martyrologiis, in quibus S. Quintini memoriam hoc die signatam reperi. Verum in Breviario insignis ecclesiæ S. Martini Turonensis, anno 1653 typis edito, idem ille Officio trium le-

ctionum celebratur postmodum, seu 3 Octobris; quod tamen non alia de causa fieri puto, quam quod dies quartus impeditus sit festo S. Francisci Assisiatis, qui Officium novem lectionum in eodem obtinet. Oratio hæc ibidem præscripta est: Beati Quintini martyris nos faciat, Domine, passio veneranda lætantes; et, ut eam sufficienter recolamus, efficiat promptiores. Per Dominum. Lectiones vero sic habent: LECTIO I. Quintinus nobilis quidem genere, sed moribus præstantior, ex pago, ut credimus, Parisiaco nobis prolatus est, Meldis vero civitate genitus est. Is pergens ad pagum Turonicum, ibi cujusdam Gunthramni ducis ac comitis se subdidit obsequio. Qui cum esset egregia forma et virtutibus ornatus, domina quædam, nomine Aga, cepit illius amore flagrare, ita ut eum adulterinis obtutibus et nefariis suasionibus ad impudicitiam frequenter provocare conaretur.

4 LECTIO II. Verum, quo major erat mulieris impudentia, eo constantior fuit Quintini pudicitia, qui nec impudicæ mulieris blanditiis nec muneribus adduci potuit, ut ei ullo modo acquiesceret; sed pestiferum illius consilium detestatus, se domini sui matrimonium non fraudaturum, spondit. Itaque Quintinus remeans ad injunctum sibi officium, in loco, qui est super Ageriscum fluvium, ibi aliquantisper commoraturus, domino suo temporale obsequium exhibebat. Interim Aga videns, suis blandimentis non posse Quintinum allicere ad consentiendum stupro, ira exardescens meditatur, quoniam pacto Adolescentis injuriam ulcisceretur.

ex cuius Breviario Lectiones proprias

5 LECTIO III. Direxit itaque impia sceleratos satellites, ut Quintino necem inferrent, præcipiens imprimis spiculatori, ut Juveni non parceret gladio, qui designatus fuerat suo sociari thoro. Evaginato igitur mucrone, amputatum est caput gloriosi Martyris, sicque duplicem, virginitatis et martyrii, palmam assecutus migravit in cælum. Sublatum, ut aiunt, caput a propriis membris, propriis bajulans manibus, in fonte, qui nunc usque in eodem loco emanat, aquis baptizavit; hincque non longe abiens, propria quievit voluntate. Hactenus laudatæ tres Lectiones insignis ecclesiæ S. Martini Turonensis, quæ licet de martyrii causa cum Castellano et Parisiensi Martyrologio consentiant, in aliquibus tamen narrationis adjunctis dissonant. Singulæ paululum expendamus.

hic expendantur damus.

6 Meldisne, quæ Galliæ civitas episcopalis et Briæ provinciæ caput est, decem circiter leucas Gallicas Parisiis distat, vernacule Meaux appellata; an in Villa-Parisiaca, Gallis Ville-Parisis dicta, quæ in

Non satis certum mihi est, an Meldis, an in Villa-Pa-